

ТӨРИЙН БАНК ХХК
(МОНГОЛ УЛСАД БҮРТГЭЛТЭЙ АЖ АХУЙН НЭГЖ)

АУДИТЛАГДСАН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН

2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

ТӨРИЙН БАНК ХХК**2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН
САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН****АГУУЛГА**

БАНКНЫ ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ	38
ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА БА ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ	39
ТӨРИЙН БАНК ХХК-ИЙН ХУВЬЦАА ЭЗЭМШИГЧДЭД ЗОРИУЛСАН ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ	40-41
АШИГ, АЛДАГДАЛ БА БУСАД ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ОРЛОГЫН ТАЙЛАН	42
САНХҮҮГИЙН БАЙДЛЫН ТАЙЛАН	43
ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН	44
МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН	45-46
САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД	47-94

ТӨРИЙН БАНК ХХК**БАНКНЫ ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ**

ТУЗ-ИЙН ГИШҮҮД:

Жигжидийн Ганбат
Батсуурийн Батцэцэг
Жадамбын Төмөрбаатар
Данзанноровын Болдбаатар
Чулуунбатын Сайнбилэг
Буянтогтохын Нямаа
Миширийн Батжаргал
Аюушийн Ганзориг
Жигмиддашийн Баярцэцэг

НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА:

Эрдэнэбилэгийн Одонтуяа

АЛБАН ХАЯГ:

Төрийн Банк ХХК-ийн байр
Бага тойруу – 7/1, 1-р Хороо,
Чингэлтэй Дүүрэг,
Улаанбаатар-210644,
Монгол Улс

АУДИТОРУУД:

Эрнст энд Янг Монголия Аудит ХХК
Мэргэшсэн нягтлан бодогчид

ТӨРИЙН БАНК ХХК**ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА БА ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ**

Төрийн Банк ХХК-ийн (цаашид Банк гэх) Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн (“ТУЗ”) дарга Жигжидийн Ганбат, Ерөнхий захирал Даймаагийн Батсайхан болон Банкны санхүү хариуцсан дэд захирал Баттулгын Наранбат, бид энэхүү тайлангийн 47–94 дугаар хуудсанд үзүүлсэн, Банкны санхүүгийн тайлангууд нь 2014 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх Банкны санхүүгийн байдал хийгээд тухайн өдрөөр дуусгавар болсон санхүүгийн жилийн үйл ажиллагааны үр дүн, мөнгөн гүйлгээг Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартуудын дагуу үнэн зөв, бодитой илэрхийлсэн гэдгийг үүгээр мэдэгдэж байна.

ЖИГЖИДИЙН
ГАНБАТ

(ТУЗ-ын дарга)

ДАЙМААГИЙН
БАТСАЙХАН

(Ерөнхий захирал)

БАТТУЛГЫН
НАРАНБАТ

(Санхүү хариуцсан дэд захирал)

Улаанбаатар хот, Монгол Улс

Огноо: 2015 оны 03 дугаар сарын 03

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН

ТӨРИЙН БАНК ХХК-ИЙН ХУВЬЦАА ЭЗЭМШИГЧДЭД

Бид Төрийн Банк ХХК-ийн 2014 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх Банкны санхүүгийн байдлын тайлан, тухайн өдрөөр дуусгавар болсон санхүүгийн жилийн ашиг алдагдал ба бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлан, өмчийн өөрчлөлтийн тайлан, мөнгөн гүйлгээний тайлан, нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын товчоо болон бусад тайлбар тодруулгуудаас бүрдсэн санхүүгийн тайлангуудад аудит хийж гүйцэтгэлээ.

Санхүүгийн тайлангуудтай холбоотойгоор удирдлагын хүлээх хариуцлага

Санхүүгийн тайлангуудыг Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартын дагуу бэлтгэх, үнэн зөв толилуулах ба залилан, алдааны улмаас үүсч болох материаллаг буруу илэрхийлэлгүй санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэх боломжийг бий болгоход шаардлагатай гэж удирдлагын тодорхойлсон дотоод хяналтууд нь удирдлагын хариуцлага байдаг.

Аудиторын хариуцлага

Хийж гүйцэтгэсэн аудит дээрээ үндэслэн эдгээр санхүүгийн тайлангуудын талаар хараат бус дүгнэлт гаргах нь бидний хариуцлага юм. Бид аудитаа Аудитын олон улсын стандартын дагуу хийж гүйцэтгэсэн болно. Тэдгээр стандартууд нь ёс зүйн шаардлагуудад нийцэж ажиллах мөн санхүүгийн тайлангууд нь материаллаг алдаагүй эсэх талаар зохистой баталгаажуулалтыг олж авахын тулд аудитаа төлөвлөж гүйцэтгэхийг биднээс шаарддаг.

Аудитын ажилд санхүүгийн тайлангийн дүн болон тодруулгуудын талаар аудитын нотолгоо олж авах горимуудыг гүйцэтгэх ажил багтана. Сонгон авах горимууд нь залилан болон алдааны улмаас санхүүгийн тайлан буруу илэрхийлэгдсэнээс үүсэх эрсдэлийн үнэлгээ зэргийг багтаасан аудиторуудын мэргэжлийн үнэлэмжээс хамаарна. Тэдгээр эрсдэлийн үнэлгээнүүдийг хийхдээ аудитор нь байгууллагын дотоод хяналтын үр нөлөөтэй эсэх талаар дүгнэлт гаргах зорилгоор биш зөвхөн тухайн нөхцөл байдалд зохистой аудитын горимуудыг зохиох үүднээс байгууллагын санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэх, тэдгээрийг үнэн зөв толилуулах үйл явцад холбоотой дотоод хяналтыг харгалзаж үздэг. Мөн аудитын ажилд хэрэгжүүлж буй нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогуудын таарамж, удирдлагын хийсэн нягтлан бодох бүртгэлтэй холбоотой тооцооллуудын бодитой эсэхийг үнэлж үзэх ажил орно.

Бидний олж авсан аудитын нотолгоо нь бидний гаргасан дүгнэлтэд хангалттай, зохистой үндэслэл болж чадна гэдэгт бид итгэлтэй байна.

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН**ТӨРИЙН БАНК ХХК-ИЙН ХУВЬЦАА ЭЗЭМШИГЧДЭД (Үргэлжлэл)****Дүгнэлт**

Бидний дүгнэлтээр дээр нэрлэсэн санхүүгийн тайлангууд нь 2014 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх Банкны санхүүгийн байдал хийгээд тухайн өдрөөр дуусгавар болсон санхүүгийн жилийн үйл ажиллагааны үр дүн, мөнгөн гүйлгээг Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартуудын дагуу материаллаг алдаагүй, үнэн зөв толилуулсан байна.

Хэрэглээний хязгаарлалт

Энэхүү тайланг өөр ямар нэгэн зорилгоор биш, Монгол Улсын "Компанийн тухай хууль"-ийн 94 дүгээр зүйлд заасан хуулийн этгээд болох Банкны хувьцаа эзэмшигчдийн захиалсан аудиттай холбогдуулан Банкны хувьцаа эзэмшигчдэд зориулан гаргасан болно. Бид энэхүү тайлангийн агуулгын хүрээнд өөр аливаа нэг гуравдагч талын өмнө хариуцлага хүлээхгүй болно.

Ernst & Young Mongolia Audit LLC. Peter

Эрнст энд Янг Монголия Аудит ХХК
Мэргэшсэн нягтлан бодогчид

ПЕТР МАРКИ
Захирал

Улаанбаатар хот, Монгол Улс

Огноо: 2015 оны 03 дугаар сарын 03

ТӨРИЙН БАНК ХХК

2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН АШИГ,
АЛДАГДАЛ БА БУСАД ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ОРЛОГЫН ТАЙЛАН

	Тодруулга	2014 мян.төг	2013 мян.төг
Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого	3	213,838,222	96,719,248
Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал	4	(138,708,792)	(62,296,000)
Хүүний цэвэр орлого		75,129,430	34,423,248
Хураамж ба шимтгэлийн орлого	5	14,904,129	8,760,511
Хураамж ба шимтгэлийн зардал	5	(1,662,741)	(777,865)
Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого		13,241,388	7,982,646
Арилжааны цэвэр олз	6	2,932,464	997,160
Үйл ажиллагааны бусад орлого	7	2,478,717	5,518,842
Үйл ажиллагааны нийт орлого		93,781,999	48,921,896
Зээлийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын зардал	8	(324,068)	(5,751,457)
Үйл ажиллагааны цэвэр орлого		93,457,931	43,170,439
Үйл ажиллагааны зардал	9	(74,263,815)	(36,491,739)
Татварын өмнөх ашиг		19,194,116	6,678,700
Орлогын албан татварынбуцаан авалт	10	128,978	360,694
Тайлант жилийн ашиг		19,323,094	7,039,394
Бусад дэлгэрэнгүй орлого			
Дараагийн тайлант хугацаанд орлого үр дүнгийн тайланд дахин ангилагдахгүй бусад дэлгэрэнгүй орлого			
Барилгын дахин үнэлгээ	25	—	12,116,641
Тайлант жилийн татварын дараах нийт дэлгэрэнгүй орлого		19,323,094	19,156,035

ТӨРИЙН БАНК ХХК

2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨРХ САНХҮҮГИЙН БАЙДЛЫН ТАЙЛАН

Тодруулга		2014 МЯН.ТӨГ	2013 МЯН.ТӨГ
ХӨРӨНГӨ			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	11	465,672,626	331,931,951
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	12	143,504,169	36,487,848
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	13	59,517	556,031
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	14	1,070,019,184	942,183,302
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт – борлуулахад бэлэн	15	136,054,212	50,718,198
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт – дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших	15	125,837,522	304,278,747
Бусад хөрөнгө	16	16,341,424	23,457,938
Үндсэн хөрөнгө	17	74,674,163	59,971,903
Биет бус хөрөнгө	18	1,869,055	2,122,639
Хойшлогдсон татварын хөрөнгө – цэвэр	19	776,939	475,610
НИЙТ ХӨРӨНГӨ		2,034,808,811	1,752,184,167
ӨР ТӨЛБӨР			
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	20	303,001,259	144,149,939
Репо хэлцэл	21	138,527,454	118,138,297
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	13	128,952	413,243
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	22	1,167,233,634	1,034,156,475
Зээлээр авсан санхүүжилт	23	269,028,608	318,633,613
Бусад өр төлбөр	24	5,376,612	4,503,402
НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР		1,883,296,519	1,619,994,969
БАНКНЫ ХУВЬЦАА ЭЗЭМШИГЧДЭД НОГДОХ ӨӨРИЙН ХӨРӨНГӨ			
Энгийн хувьцаа	25	113,000,000	113,000,000
Хуримтлагдсан ашиг		24,745,150	5,422,056
Бусад нөөц	27	13,767,142	13,767,142
НИЙТ ӨӨРИЙН ХӨРӨНГӨ		151,512,292	132,189,198
НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР БА ӨӨРИЙН ХӨРӨНГӨ		2,034,808,811	1,752,184,167

ТӨРИЙН БАНК ХХК

2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН

	Энгийн хувьцаа	Бусад нөөц	Хуримтлагд-сан ашиг	Нийт
	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг
2013.01.01-ний өдрийн байдлаар	28,000,000	1,111,221	(783,583)	28,327,638
Нийт дэлгэрэнгүй орлого	—	12,116,641	7,039,394	19,156,035
Ногдол ашиг (Тодруулга 25)	—	—	(833,755)	(833,755)
Нийгмийн хөгжлийн сангийн буцаалт	—	540,000	—	540,000
Нийгмийн хөгжлийн сангийн зарцуулалт	—	(720)	—	(720)
Нэмж гаргасан энгийн хувьцаа (Тодруулга 25)	85,000,000	—	—	85,000,000
2013.12.31 болон 2014.01.01-ний өдрийн байдлаар	113,000,000	13,767,142	5,422,056	132,189,198
Нийт дэлгэрэнгүй орлого	—	—	19,323,094	19,323,094
2014.12.31-ний өдрийн байдлаар	113,000,000	13,767,142	24,745,150	151,512,292

Хавсаргасан тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно.

ТӨРИЙН БАНК ХХК

2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Тодруулга	2014 мян.төг	2013 мян.төг
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ		
Татварын өмнөх ашиг	19,194,116	6,678,700
Тохируулга:-		
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	212,223	(146,530)
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны гарз/(олз)	7,9 111,497	(8,110)
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын алдагдал/(буцаалт)	8 (68,114)	5,360,992
Бусад хөрөнгийн үнэ цэнэ бууралтын алдагдал	8 392,182	390,465
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	9 5,597,875	3,156,272
Биет бус хөрөнгийн хорогдуулга	9 578,891	420,809
Хураан авсан хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт/(буцаалт)	7,9 93,931	(2,545,557)
Ажлын капиталын өөрчлөлтийн өмнөх үйл ажиллагааны ашиг	26,112,601	13,307,041
<i>Үйл ажиллагааны хөрөнгийн өөрчлөлтүүд:</i>		
Монголбанкинд заавал байлгах нөөц	(27,365,582)	(98,933,024)
Бусад банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж-анхны дуусгавар хугацаа нь 3 сараас дээш	11,514,963	(10,922,863)
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	(133,934,469)	(216,132,336)
Бусад хөрөнгө	6,581,025	7,967,496
<i>Үйл ажиллагааны өр төлбөрийн өөрчлөлтүүд:</i>		
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	158,851,320	115,647,503
Репо хэлцэл	20,389,158	118,138,297
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	133,077,159	71,229,121
Бусад өр төлбөр	873,210	(26,901,278)
Үйл ажиллагаа (-нд зарцуулсан)/-наас орсон мөнгөн гүйлгээ	196,099,385	(26,600,043)
Орлогын албан татварын төлөлт	(122,975)	(372,724)
Үйл ажиллагаа(-нд зарцуулсан)/-наас орсон цэвэр мөнгөн гүйлгээ	195,976,410	(26,972,835)

Хавсаргасан тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно.

ТӨРИЙН БАНК ХХК

2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Тодруулга	2014 мян.төг	2013 мян.төг
ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ		
Худалдан авсан санхүүгийн хөрөнгө оруулалт	(5,284,639,432)	(3,163,760,080)
Дуусгавар болсон ба борлуусан санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын орлого	5,243,449,831	3,133,412,825
Үндсэн хөрөнгийн худалдан авалт	17 (20,457,332)	(3,219,022)
Биет бус хөрөнгийн худалдан авалт	18 (325,307)	(339,253)
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны орлого	45,700	8,998
Хөрөнгө оруулалтын цэвэр мөнгөн гүйлгээ	(61,926,540)	(33,896,532)
САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ		
Зээлээр авсан эх үүсвэрийн эргэн төлөлт	(174,321,265)	(450,403,507)
Зээлээр авсан эх үүсвэрийн татан авалт	124,716,259	445,760,230
Энгийн хувьцаа нэмж гаргаснаас орж ирсэн мөнгө	25 —	85,000,000
Төлсөн ногдол ашиг	—	(833,755)
Хадгаламж Банк ХХК-ийг өөртөө нэгтгэснээр хүлээн авсан ба, Хадгаламжийн даатгалын корпорациас нөхөн олгосон мөнгө	—	389,229,636
Нийгмийн хөгжлийн сангийн зарцуулалтын буцаалт	25 —	540,000
Нийгмийн хөгжлийн сангийн зарцуулалт	25 —	(720)
Санхүүгийн үйл ажиллагаа (-нд зарцуулсан)/-наас орсон цэвэр мөнгөн гүйлгээ	(49,605,006)	469,291,884
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн цэвэр өсөлт	84,444,864	408,422,517
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	473,140,551	64,718,034
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	26 557,585,415	473,140,551

Хавсаргасан тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**1. БАНКНЫ ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ**

Тус банкны үндсэн үйл ажиллагаа нь Монголбанкнаас олгосон 26 тоот зөвшөөрлийн дагуу банк, санхүүгийн үйлчилгээ байна. 2013 оны 7 дугаар сарын 22-ны Монголбанкны тушаалын дагуу Монголбанкны Захирлуудын Зөвлөл нь Хадгаламж Банк ХХК-ийн зарим актив, пассив хөрөнгийг Төрийн Банк ХХК-д шилжүүлэх мөн түүний үйл ажиллагааг Банкинд нэгтгэхийг зөвшөөрсөн. Тайлант жилийн хугацаанд Банкны үйл ажиллагаанд ямар нэг томоохон өөрчлөлтгараагүй.

Банк нь Монгол улсад бүртгэлтэй, тус улсын нутаг дэвсгэр дээр үйл ажиллагаа явуулдаг хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани юм. Банкны үндсэн үйл ажиллагаагаа явуулдаг албан хаяг нь Төрийн Банк ХХК-ийн байр, Бага тойруу-7/1, 1-р Хороо, Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот - 2106644, Монгол Улс.

Банкны хувьцааны 24.779% -ийг Монгол улсын Сангийн яам болон 75.221% -ийг Монгол улсын Засгийн газрын хянадаг Хадгаламжийн даатгалын корпораци эзэмшдэг. Хадгаламжийн даатгалын корпораци нь саналын эрхгүй.

Төрийн Банк ХХК нь 2015 оны 3 дугаар сарын 3-ний өдрийн ТУЗ-ийн даргын зөвшөөрлийг үндэслэн Банкны 2014 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон санхүүгийн тайланг баталж, нийтэд мэдээллэхийг зөвшөөрсөн.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО**2.1 ТАЙЛАН БЭЛТГЭХ ҮНДЭСЛЭЛ**

Бодит үнэ цэнээрээ хэмжигдэх үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр, борлуулахад бэлэн, худалдах зорилгоор эзэмшиж байгаа хөрөнгө оруулалт болон үндсэн хөрөнгийг эс тооцвол санхүүгийн тайлангуудыг түүхэн өртгийн зарчмаар бэлтгэсэн болно. Санхүүгийн тайлан дахь дүнгүүдийг тодруулгад өөрөөр зааснаас бусад тохиолдолд мянганы орноор, Банкны үйл ажиллагааны мөнгөн тэмдэгт болох Монгол төгрөгөөр тайлагнасан.

Нийцтэй байдлын мэдэгдэл

Банкны санхүүгийн тайлангууд нь Нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын зөвлөл (НББОУСЗ)-өөс баталж гаргасан санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартууд (СТОУС)-ын дагуу бэлтгэгдсэн болно.

Санхүүгийн тайлангийн толилуулга

Банк нь санхүүгийн байдлын тайлангийн зүйлсийг хөрвөх чадварынх нь дарааллаар толилуулсан. Санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн дараах 12 сарын дотор (богино хугацаанд) ба 12 сараас хойшхи хугацаанд (урт хугацаанд) гарсан хүлээн авсан эсвэл төлсөн төлбөрийн талаарх шинжилгээг Тодруулга 30-д толилуулсан.

Хэрэв Банк нь хүлээн зөвшөөрсөн дүнгүүдийг цэвэршүүлэх хуулиар олгогдсон эрхтэй, тооцоог цэвэр дүнгээр нь барагдуулах, эсвэл хөрөнгийг борлуулж өр төлбөрийг барагдуулах ажлыг нэгэн зэрэг хийхээр зэхэж байгаа бол санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийг хооронд нь цэвэршүүлэн, цэвэр дүнгээр санхүүгийн байдлын тайланд толилуулах эрхтэй. Нягтлан бодох бүртгэлийн аливаа нэг стандарт эсвэл тайлбараар шаардсан эсвэл зөвшөөрснөөс бусад тохиолдолд Банкны нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогод тусгайлан тодруулсанчлан орлого, зарлагыг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд цэвэршүүлэн тайлагнаж болохгүй.

2.2 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ ҮНЭЛЭМЖ, ТООЦООЛОЛ, ТӨСӨӨЛЛҮҮД

Банкны нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогыг хэрэглэх явцдаа удирдлага нь санхүүгийн тайлангуудад хүлээн зөвшөөрсөн орлого зардал, хөрөнгө өр төлбөр, холбогдох тайлангийн тодруулга болон болзошгүй өр төлбөрийн дүнгүүдийг тодорхойлохдоо үнэлэмж, ойролцоолсон тооцоолуудыг хэрэглэдэг. Уг үнэлэмж, ойролцоолсон тооцоололд тодорхойгүй байдал үүссэн үед үр дүн нь дараагийн тайлант хугацааны хөрөнгө, өр төлбөрийн бүртгэлийн дүнд томоохон хэмжээний залруулга хийхэд хүргэж болзошгүй юм.

Тайлангийн өдрөөрх дараагийн тайлант хугацааны хөрөнгө, өр төлбөрийн бүртгэлийн дүнд материаллаг хэмжээний залруулга хийхэд хүргэж болзошгүй өндөр эрсдэлтэй гол үнэлэмж, ойролцоолсон тооцоолуудыг дор үзүүлэв. Санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэх явцад ашигласан Банкны үнэлэмж, ойролцоолсон тооцсон тооцоолол нь тодорхойлох боломжтой хэмжүүрүүдэд үндэслэсэн байдаг. Зах зээлийн өөрчлөлт, эсвэл Банкны хяналт тавих боломжгүй нөхцөл байдалд бий болсон өөрчлөлтүүдийн нөлөөллийн улмаас ирээдүйн төлөв байдлын талаарх одоогийн тооцоолол болон үнэлэмжинд өөрчлөлт орж болно.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**Тасралтгүй үйл ажиллагаа**

Банкны удирдлага Банкны тасралтгүй үйл ажиллагаа явуулах чадварыг үнэлж үзсэн бөгөөд Банк нь ойрын ирээдүйд бизнесээ тасралтгүй явуулж чадах хэмжээний нөөцтэй гэж дүгнэсэн. Цаашилбал удирдлага нь банкны үйл ажиллагаагаа тасралтгүй явуулах чадварын талаар эргэлзээ төрүүлж болох аливаа нэг материаллаг тодорхойгүй байдлын талаар олж мэдсэн зүйлгүй байна. Тиймээс, Банкны санхүүгийн тайлангуудыг тасралтгүй үйл ажиллагааны зарчимд суурилан бэлтгэнэ.

Санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнэ

Санхүүгийн байдлын тайланд бүртгэгдсэн санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг идэвхтэй зах зээл дээрээс олж мэдэх боломжгүй байгаа үед тэдгээрийг математик загваруудыг ашиглах гэх мэт төрөл бүрийн үнэлгээний техникүүдийг ашиглан тодорхойлно. Тэдгээр загварт хэрэглэх өгөгдлүүдийг ашиглах боломжтой зах зээлийн өгөгдлүүдээс гарган авах ба ашиглах боломжтой зах зээлийн өгөгдөл байхгүй байгаа тохиолдолд бодит үнэ цэнийг тодорхойлоход үнэлэмж шаардлагатай. Үнэлэмжинд төлбөрийн чадвар, урт хугацаат үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн хувирамтгай байдал, хөнгөлөлтийн түвшин, урьдчилгаа төлбөрийн хувь хэмжээ, хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаасны өгөгдмөл хувь хэмжээний талаарх төсөөлөл гэх мэт загварын өгөгдлүүдийг авч үзэх ажил багтана. Санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн үнэлгээний талаарх илүү дэлгэрэнгүй мэдээллийг Тодруулга 28-д толилуулсан болно.

Зээл, урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын алдагдал

Банк нь үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг орлого, зардлын дансанд бүртгэх шаардлагатай эсэхийг үнэлэх үүднээс санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр дангаараа томоохон дүнтэй зээл, урьдчилгаануудыг хянаж үздэг. Тухайлбал, үнэ цэнийн бууралтыг тодорхойлох үед ирээдүйн мөнгөн урсгалын дүн, эргэн төлөгдөх хугацааг ойролцоолон тооцоолоход удирдлагын үнэлэмж шаардагддаг. Ийм тооцоолол нь олон тооны хүчин зүйлүүдийн талаарх таамаглалууд дээр үндэслэдэг ба бодит үр дүнгээс өөр байж болох бөгөөд энэ нь ирээдүйд үнэ цэнэ бууралтын алдагдлын сангийн хэмжээнд өөрчлөлт оруулахад хүргэж болно.

Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнийн бууралтанд орсон эсэхийг нь үнэлж үзэхэд үнэ цэнийн бууралтанд ороогүй нь тогтоогдсон зээл, урьдчилгаануудыг дангаараа жижиг дүнтэй бусад бүх зээл, урьдчилгаануудтай нийлүүлж, эрсдэлийн ойролцоо шинж чанараар нь багцлан бүлгийн үнэлгээг хийнэ. Энэ үнэлгээний зорилго нь тохиолдсон нь бодитоор нотлогдож байгаа боловч нөлөөлөл нь хараахан нотлогдоогүй алдагдлын үйл явдлуудын улмаас сан байгуулах шаардлагатай эсэхийг тодорхойлох явдал юм. Бүлгийн үнэлгээ нь зээлийн багцын өгөгдлүүд(хугацаа хэтрэлтийн түвшин, зээлийн ашиглалт, зээл барьцааны харьцаа гэх мэт) болон эрсдэлийн төвлөрөл ба эдийн засгийн өгөгдлүүд (ажилгүйдлын түвшин, үл хөдлөх хөрөнгийн үнийн индекс, улсын эрсдэл, багц нэг бүрийн гүйцэтгэл орно) зэргийн нөлөөллийг авч үздэг.

Зээл, урьдчилгаануудын үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг Тодруулга 8, 14, 27-д толилуулсан болно.

Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээ

Банкны өөрийн газар болон барилгыг дахин үнэлснээр хэмждэг ба бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусаддэ лгэрэнгүй орлогод бүртгэдэг. 2013 онд Банкны хөрөнгийн үнэлгээний хараат бус компанитай гэрээ байгуулж өөрийн барилгуудыг үнэлүүлсэн. Үнэлгээнд зах зээл дээр борлогдсон ижил төсөөтэй барилгуудын үнийг байршил, шинж чанар, нөхцөл байдал гэх мэт зах зээлийн хүчин зүйлүүдээр тохируулсан үнийг суурь үнэ болгонашигласан. 2014 оны 12 сарын 31-ний өдрийн байдлаар удирдлага барилгын бодит үнэ цэнэ нь бүртгэлийн дүнгээс томоохон дүнгээр өөрчлөгдөөгүй гэж үнэлсэн. Уг үнэлгээнд тухайн хөрөнгөтэй холбоотой туршлага болон Тодруулга 31-д толилуулсан төсөөлөлд суурилсан удирдлагын үнэлэмжийг шаардсан.

Хойшлуулсан татварын хөрөнгө

Алдагдлыг ашиглах боломжтой татвар ногдох ашиг олох бололцоотой болсон үед татварын алдагдал дээр хойшлуулсан татварын хөрөнгийг хүлээн зөвшөөрнө. Ирээдүйд олох татвар ногдох ашгийн хугацаа, хэмжээ ба ирээдүйн татвар төлөвлөлтийн стратеги зэрэг дээр үндэслэн хойшлуулсан татварын хөрөнгийг тодорхойлоход үнэлэмж шаардлагатай.

Болзошгүй өр төлбөр

Банк нь одоогийн байдлаар зарим нэг шүүхийн ажиллагаатай холбогдоод байгаа. Банк нь мэргэжлийн зөвлөгөө авч гарч болох хохирлын хэмжээг зохистойгоор тооцоолсон ба эдгээр нэхэмжлэлийн Банкны санхүүгийн байдалд үзүүлж болох сөрөг нөлөөллөөс хамгаалах ажлыг хийж байгаа. Банк нь гарч болох хохирлын хэмжээ нь Банкны санхүүгийн байдалд материаллаг хэмжээний сөрөг нөлөөлөл үзүүлнэ гэж үзэхгүй байна.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

2.3 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО БА ТОЛИЛУУЛГАД ОРСОН ӨӨРЧЛӨЛТҮҮД

2014 оны 1 дүгээр сарын 1-нээс хүчин төгөлдөр болсон доорхи СТОУС-уудаас бусад Банкны хэрэгжүүлж буй нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд нь өмнөх санхүүгийн жилийнхтэй адил юм.

Шинэ болон нэмэлт өөрчлөлтүүдийн стандартууд

• СТОУС 10, нэмэлт өөрчлөлт	<i>Нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан –Хөрөнгө оруулалтын аж ахуйн нэгжийн тухай</i>
• СТОУС 12, нэмэлт өөрчлөлт	<i>Бусад аж ахуйн нэгжүүд дэх хувь оролцооны тодруулга – Хөрөнгө оруулалтын аж ахуйн нэгжийн тухай</i>
• НББОУС 27, нэмэлт өөрчлөлт	<i>Тусдаа санхүүгийн тайлан – Хөрөнгө оруулалтын аж ахуйн нэгжийн тухай</i>
• НББОУС 32, нэмэлт өөрчлөлт	<i>Санхүүгийн хэрэглүүр: Толилуулга- Санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг цэвэршүүлэх</i>
• НББОУС 36, нэмэлт өөрчлөлт	<i>Хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт - Санхүүгийн бус хөрөнгийн нөхөн төлөгдөх үнийн дүнгийн тодруулгууд</i>
• НББОУС 39, нэмэлт өөрчлөлт	<i>Санхүүгийн хэрэглүүр: Үүсмэл үнэт цаас болон хейджийн нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байдлын тухай</i>
• СТОУТХ 21	<i>Суутгалууд</i>
• Жил тутмын сайжруулалтууд (2010-2012)	<i>2013 оны 12 сард гарсан СТОУС-уудын өөрчлөлтүүд</i>
• Жил тутмын сайжруулалтууд (2012-2014)	<i>2013 оны 12 сард гарсан СТОУС-уудын өөрчлөлтүүд</i>

СТОУС-ын сайжруулалтын үр дүнд хийгдсэн нэмэлт өөрчлөлтүүд нь банкны нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, санхүүгийн байдал эсвэл гүйцэтгэлд томоохон нөлөө үзүүлээгүй болно.

Батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байгаа стандартууд

Банкны санхүүгийн тайлангуудыг батлаж гаргах өдрийн байдлаар батлагдаж гарсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байсан стандартуудын жагсаалтыг дор үзүүлэв. Банк энэхүү стандартуудыг хүчин төгөлдөр үйлчилж эхлэх өдрөөс мөрдөх хандлагатай байна.

• СТОУС 9 (Сүүлийн хувилбар)	<i>Санхүүгийн хэрэглүүр³</i>
• СТОУС 10 нэмэлт өөрчлөлт	<i>Нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангууд- Хөрөнгө оруулагч болон түүний Хараат компани эсвэл Хамтарсан хэлцэл хооронд Хөрөнгө борлуулах эсвэл оруулах²</i>
• СТОУС 11 нэмэлт өөрчлөлт	<i>Хамтарсан хэлцэл – Хамтын үйл ажиллагаан дах хувь оролцоо эзэмших үеийн бүртгэл²</i>
• СТОУС 14	<i>Зохицуулалтын хойшлогдсон дансууд²</i>
• СТОУС 15	<i>Харилцагчтай байгуулсан гэрээний орлого³</i>
• НББОУС 16, нэмэлт өөрчлөлт	<i>Үндсэн хөрөнгө – Элэгдэл ба хорогдуулгын хүлээн зөвшөөрөгдөх аргуудын тодруулга²</i>
• НББОУС 16, нэмэлт өөрчлөлт	<i>Үндсэн хөрөнгө –Үрт ургамал²</i>
• НББОУС 19, нэмэлт өөрчлөлт	<i>Ажилчдын тэтгэмж –Ажиллагсдын тэтгэмжийн төлөвлөгөө: Ажиллагсдын оруулсан хувь нэмэр¹</i>
• НББОУС 27, нэмэлт өөрчлөлт	<i>Тусдаа санхүүгийн тайлангууд: Тусдаа санхүүгийн тайлан дах Өмчийн арга²</i>
• НББОУС 28, нэмэлт өөрчлөлт	<i>Хараат компани болон хамтын хэлэлцээр дэх хөрөнгө оруулалт – Хөрөнгө оруулагч болон түүний Хараат компани эсвэл Хамтын хэлэлцээр хооронд Хөрөнгө борлуулах эсвэл оруулах²</i>
• НББОУС 38, нэмэлт өөрчлөлт	<i>Биет бус хөрөнгө – Элэгдэл, хорогдлын хүлээн зөвшөөрөгдөх аргуудын тодруулга²</i>
• НББОУС 41, тодруулга	<i>Хөдөө аж ахуй –Үрт ургамал²</i>
• СТОУТХ 15	<i>Үл хөдлөх Хөрөнгийн Барилгын гэрээ¹</i>
• Жилийн сайжруулалтууд (2010-2012)	<i>2013 оны 12 сард гарсан СТОУС-уудын өөрчлөлтүүд¹</i>
• Жилийн сайжруулалтууд (2011-2013)	<i>2013 оны 12 сард гарсан СТОУС-уудын өөрчлөлтүүд¹</i>
• Жилийн сайжруулалтууд (2012-2014)	<i>2014 оны 9 сард гарсан СТОУС-уудын өөрчлөлтүүд²</i>

¹ 2014 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс

² 2015 оны 1 сарын 1-ний өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болно

³ 2016 оны 1 сарын 1-ний өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болно.

³ 2018 оны 1 сарын 1-ний өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болно.

Банк нь эдгээр стандарт болон тайлбаруудыг ирээдүйд дагаж мөрдөх нь Банкны санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөө үзүүлэх эсэхийг нягталж байна.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**2.4. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ БОДЛОГУУДЫН ТОВЧОО****(1) Нэгдмэл хяналтан дах бизнесийн нэгдэл дэх нэгтгэлийн бүртгэл**

Санхүүгийн тайлангууд нь нэг хяналт доор нэгдсэн нэгжүүдийн санхүүгийн тайлангуудын үзүүлэлтүүдийг уг нэгжүүдийн ерөнхий хяналтат хувьцаа эзэмшигчийн мэдэлд орсон өдөр нэгдсэн мэтээр нэгтгэн үзүүлсэн болно.

Банкинд шилжүүлсэн цэвэр хөрөнгийг бүртгэхдээ хянаж буй хувьцаа эзэмшигчдийн байр сууриас авсан тухайн үеийн бүртгэлийн дүнг ашигласан. Нэгдмэл хяналтад нэгдэх үеийн, хянаж буй хувьцаа эзэмшигчийн хувь оролцооны үргэлжлэх хэмжээгээр, нэгдэгчийн өртгөөс давсан тодорхойлогдох боломжтой хөрөнгө, өр төлбөр, болзошгүй өр төлбөрийн бодит үнэ цэнэ дэх нэгтгэгчийн хувь оролцооны илүү гарсан хэсэг эсвэл гудвилтэй холбоотойгоор ямар ч дүнг хүлээн зөвшөөрөөгүй.

Ашиг, алдагдал болон дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хамгийн анх толилуулсан өдөр эсвэл нэгтгэгдэж буй аж ахуй нэгжүүд нь нэгдмэл хяналтад анх орсон өдрийн аль богино хугацаанаас хойшхи үр дүнг нэгдмэлхяналтын нэгдлийн өдрөөс хамаарахгүйгээр оруулна.

(2) Гадаад валютын ханшийн тэгшитгэл

Банкны үйл ажиллагааны мөнгөн тэмдэгт нь Монгол төгрөг. Гадаад валютын гүйлгээг анх бүртгэхдээ тухайн гүйлгээг хүлээн зөвшөөрөх шалгуурыг анх хангасан өдрийн албан ханшаарүйл ажиллагааны мөнгөн нэгжрүү хөрвүүлж бүртгэнэ.

Гадаад валютаар бүртгэсэн мөнгөн хөрөнгө ба өр төлбөрийг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн үйл ажиллагааны мөнгөн тэмдэгтийн албан ханшаар дахин хөрвүүлдэг. Мөнгөн зүйлсийг хөрвүүлснээс үүссэн зөрүүг орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

Түүхэн өртөг нь гадаад валютаар хэмжигдэх мөнгөн бус зүйлүүдийг анхны гүйлгээний өдрийн ханшаар хөрвүүлнэ. Бодит үнэ цэнэ нь гадаад валютаар хэмжигдэх мөнгөн бус зүйлүүдийг бодит үнэ цэнэ тодорхойлогдсон өдрийн ханшаар хөрвүүлнэ. Бодит үнэ цэнээр хэмжигдэх, мөнгөн зүйлсийн хөрвүүлгээс үүссэн олз, гарзыг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийн олз, гарзыгхүлээн зөвшөөрөхтэй адилаар бүртгэнэ.

Төгрөгийн нэгж ам доллартай харьцах ханш 2014 болон 2013 оны 12 дугаар сарны 31-ний байдлаар харгалзан 1885.60 төгрөг болон 1,654.10 төгрөг байв.

(3) Санхүүгийн хэрэглүүр – анхны хүлээн зөвшөөрөлт ба дараагийн тайлант үеийн хэмжилт

Санхүүгийн хэрэглүүр гэдэг нь нэг компанийн санхүүгийн хөрөнгө мөн өөр нэг компанийн өр төлбөр эсвэл эздийн өмчийг өсгөдөг гэрээ хэлцлийг хэлдэг.

(i) Хүлээн зөвшөөрөх өдөр

Бүх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийг анхлан хүлээн зөвшөөрөхдөө арилжаа хийсэн өдөр (Банк тухайн хэрэглүүрийн гэрээний нэг тал болсон өдөр) хүлээн зөвшөөрнө. Үүнд “хэвийн нөхцөлтэй арилжаа” буюу санхүүгийн хөрөнгө худалдан авах, худалдахад холбогдох хөрөнгийг зах зээлийн журам, хэлцлээр тогтоосон хугацаанд зайлшгүй шилжүүлэхийг шаарддаг арилжаа орно.

(ii) Санхүүгийн хэрэглүүрийн анхны хэмжилт

Санхүүгийн хэрэглүүрийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн үеийн хэмжилт нь тухайн хэрэглүүрийн зорилго, онцлог мөн удирдлагын уг хэрэглүүрийг олж авах болсон зорилгоос хамааран ангилагддаг. Бодит үнэ цэнэ нь орлого үр дүнгийн тайланд бүртгэгддэг санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрөөс бусад бүх санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн анхны хэмжилт нь тэдгээрийн бодит үнэ цэнэ дээр гүйлгээний зардлыг нэмсэн дүн байна.

(iii) Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг нь орлого, зардлын дансанд бүртгэх үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрүүд

Зах зээлийн эрсдэлүүдийг удирдахын тулд Банк валютын ханшны форвард болон своп гэрээ хэлцлүүд гэсэн үүсмэлсанхүүгийн хэрэглүүрүүдийг ашигладаг. Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг бодит үнэ цэнээр нь бүртгэдэг ба бодит үнэ цэнэ нь зерэг байгаа үед хөрөнгө, харин сөрөг байгаа үед өр төлбөр гэж бүртгэнэ. Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг “Арилжааны цэвэр орлого”-д бүртгэдэг.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

Санхүүгийн хэрэглүүрүүдэд агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг салгаж авч үзэх ёстой ба тэдгээрийн эдийн засгийн үзүүлэлтүүд болон эрсдэлүүд нь агуулагч гэрээний эдийн засгийн үзүүлэлтүүд болон эрсдэлүүдтэй нягт холбоотой биш, мөн агуулагч гэрээг худалдах зорилгоор эзэмшээгүй ба анх хүлээн зөвшөөрөхдөө “Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь орлого, зарлагын дансанд бүртгэгдэх” гэж ангилаагүй тохиолдолд тэдгээрийг бодит үнээр нь бүртгэнэ. Агуулагч гэрээнээс нь салгасан үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг арилжааны багц дахь бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөр нь бүртгэх ба уг өөрчлөлтийг нь орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

(iv) Худалдах зорилгоор эзэмшиж буй санхүүгийн хөрөнгө эсвэл өр төлбөр

“Худалдах зорилгоор эзэмшиж буй” санхүүгийн хөрөнгө эсвэл өр төлбөрийг санхүүгийн байдлын тайланд бодит үнээр нь бүртгэнэ. “Арилжааны цэвэр орлого”-д бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг тусгана. Хүүний болон ногдол ашгийн орлого эсвэл зардлыг гэрээний нөхцлийн дагуу эсвэл төлбөрийн эрх үүссэн үед нь орлого, зардлын дансанд бүртгэнэ.

Энэ бүлэгт ойрын хугацаанд борлуулах эсвэл эргүүлэн худалдан авах зорилгоор олж авсан өрийн бичгүүд, энгийн хувьцаа, үнэт цаасууд орсон.

(v) Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь орлого, зардлын дансанд бүртгэгддэг санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөр

Энэ бүлгийн санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөр нь удирдлага анх хүлээн зөвшөөрөхдөө энэ бүлэгт оруулахаар шийдвэрлэсэн санхүүгийн хэрэглүүрүүд байна. Дараах нөхцлүүд хангагдсан үед санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийг анхлан хүлээн зөвшөөрөхдөө энэ ангилалд оруулахаар шийдвэрлэж болох ба шийдвэрийг хэрэглүүр нэг бүр дээр гаргана. Үүнд:

- Энэхүү шийдвэр нь хөрөнгө, өр төлбөрийг хэмжих эсвэл хөрөнгө, өр төлбөрөөс үүсэх олз гарзыг ялгаатай сууриар орлого, зардалд хүлээн зөвшөөрснөөс бий болох тууштай бус байдлыг арилгах эсвэл дорвитойгоор бууруулахаар байвал;
- Эдгээр санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөр нь санхүүгийн хөрөнгө ба санхүүгийн өр төлбөрийн бүлгийн нэг хэсэг эсвэл аль аль нь байж болох бөгөөд, тэдгээрийг хүчин төгөлдөр эрсдэлийн удирдлагын бодлого, эсвэл хөрөнгө оруулалтын стратегийн дагуу удирдаж, гүйцэтгэлийг нь бодит үнэ дээр нь суурилан хэмждэг байх;
- Гэрээнд зааснаас бусад тохиолдолд мөнгөн урсгалыг ихээхэн хэмжээгээр өөрчлөх нэг эсвэл түүнээс олон тооны үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг санхүүгийн хэрэглүүр нь агуулж байвал.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь орлого, зардлын дансанд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг санхүүгийн байдлын тайланд бодит үнээр нь тусгана. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг “Арилжааны цэвэр олз” дансанд бүртгэнэ. Олсон хүүний орлогыг “Хүүний орлого” дансанд, гарсан хүүний зардлыг “Хүүний зардал” дансанд үр ашигт хүүний аргыг хэрэглэн хуримтлуулж бүртгэх ба ногдол ашгийн орлогыг тус ногдол ашгийг хүртэх эрх үүссэн үед нь “Үйл ажиллагааны бусад орлого”-д бүртгэнэ.

2013 болон 2014 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар Банкинд бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь орлого, зардлын дансанд бүртгэгддэг санхүүгийн хөрөнгө эсвэл өр төлбөр байсангүй.

(vi) Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалт

Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтанд өөрийн хөрөнгийн ба өрийн үнэт цааснууд багтана. “Худалдах зорилгоор эзэмшиж буй” ба “бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь орлого, зардлын дансанд бүртгэгдэх” гэсэн ангилалд ороогүй өөрийн хөрөнгийн хөрөнгө оруулалтыг “Борлуулахад бэлэн” гэж ангилна. Тодорхойгүй хугацаагаар эзэмших хандлагатай, төлбөрийн чадварын хэрэгцээг хангах үүднээс эсвэл зах зээлийн нөхцөл байдал өөрчлөгдсний улмаас борлуулж болох өрийн үнэт цаасууд энэ ангилалд орно.

Банк нь аливаа эзэл, авлагуудыг “Борлуулахад бэлэн” санхүүгийн хөрөнгө гэж ангилаагүй.

Анхны хэмжилтийн дараа борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалтуудыг бодит үнэ цэнээр нь хэмждэг.

Хэрэгжээгүй ашиг алдагдлыг шууд өөрийн хөрөнгөд (бусад дэлгэрэнгүй орлого) бүртгэдэг.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

Хөрөнгө оруулалтыг борлуулахад, өөрийн хөрөнгөд өмнө хүлээн зөвшөөрсөн хуримтлагдсан ашиг эсвэл алдагдлыг орлогын тайланд “Үйл ажиллагааны бусад орлого”-оор хүлээн зөвшөөрнө. Банк нь нэг төрлийн үнэт цаасанд нэгээс илүү удаа хөрөнгө оруулсан бол тэдгээрийг “эхэлж авснаа эхэлж зарлагдах” зарчмыг баримтлан борлуулсан гэж үзнэ. Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалтыг эзэмшиж байх хугацаанд олсон хүүний орлогыг үр ашигт хүүний аргыг ашиглан хүүний орлогоор бүртгэнэ. Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалтыг эзэмшиж байх хугацаанд олсон ногдол ашгийг төлбөрийн эрх нь тогтоогдсон үед орлогын тайланд “Үйл ажиллагааны бусад орлого”-д хүлээн зөвшөөрдөг. Ийнхүү хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнийн бууралтаас үүссэн алдагдлыг орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрч, бусад дэлгэрэнгүй орлогоос хасдаг.

(vii) Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших санхүүгийн хөрөнгө оруулалт

Тогтмол эсвэл тодорхойлж болохуйц төлбөртэй, тогтоосон хугацаатай, Банк дуусгавар хугацаа хүртэл нь эзэмших хандлага болоод чадвартай, үүсмэл бус санхүүгийн хөрөнгийг “Дуусгавар хугацаа хүртэл нь эзэмших санхүүгийн хөрөнгө оруулалт” гэнэ. Эхний хэмжилтийн дараа дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших санхүүгийн хөрөнгө оруулалтыг үр ашигт хүүний арга ашиглаж тооцсон хорогдуулсан өртгөөс үнэ цэнийн бууралтын санг хассан дүнгээр хэмжинэ. Хорогдуулсан өртгийг үр ашигт хүүний салшгүй хэсэг болох худалдан авалтын урамшуулал, хөнгөлөлт болон шимтгэлийг оролцуулан тооцдог. Хорогдуулалт нь дэлгэрэнгүй орлогын тайлангийн “Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого”-д багтана. Уг хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнийн бууралтаас үүссэн алдагдлыг орлогын тайлангийн “Зээлийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдал”-д хүлээн зөвшөөрнө.

Хэрэв Банк бага биш дүнтэй “дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших” хөрөнгө оруулалтыг дуусгавар хугацаанаас нь өмнө худалдах эсвэл дахин ангилах бол (зарим нэг онцгой тохиолдлуудаас бусад) нийт бүлгээр нь “борлуулахад бэлэн” бүлэгт дахин ангилна. Үүнээс гадна Банк нь дараагийн хоёр жилд аливаа нэг санхүүгийн хөрөнгийг “дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших” бүлэгт ангилахыг хориглодог.

(viii) Харилцагчдад олгосон зээл, урьдчилгаа

Энд идэвхитэй зах зээл дээр бүртгэлгүй, тогтмол эсвэл тодорхойлох боломжтой төлбөртэй дараахаас бусад, “Бусад банкин дахь харилцах, хадгаламж” ба “Харилцагчдад олгосон зээл, урьдчилгаа” гэсэн үүсмэл бус санхүүгийн хөрөнгүүд багтана. Үүнд:

- Банк нэн даруй эсвэл ойрын хугацаанд борлуулах хандлагатай байгаа ба Банк анх хүлээн зөвшөөрөхдөө “Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь орлого, зардлын дансанд бүртгэгдэх” гэж ангилсан санхүүгийн хэрэглүүрүүд;
- Банк анх хүлээн зөвшөөрөхдөө “Борлуулахад бэлэн” гэж ангилсан санхүүгийн хэрэглүүрүүд;
- Банк зээлийн үнэ цэнийн бууралтын улмаас биш өөр бусад шалтгааны улмаас анх оруулсан хөрөнгөө нийт дүнгээр нь эргүүлэн олж авч чадахгүй болсон санхүүгийн хэрэглүүрүүд.

Анхны хэмжилтийн дараа “Бусад банкин дахь харилцах, хадгаламж” ба “Харилцагчдад олгосон зээл, урьдчилгаа”-г үр ашигт хүүний аргыг хэрэглэн хорогдуулсан өртгөөс үнэ цэнэ бууралтын санг хассан дүнгээр бүртгэнэ. Хорогдуулсан өртгийг үр ашигт хүүний салшгүй хэсэг болох худалдан авалтын урамшуулал, хөнгөлөлт болон шимтгэлийг оролцуулан тооцно. Хорогдуулалт нь орлогын тайлангийн “Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого”-д багтана. Уг хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнийн бууралтаас үүссэн алдагдлыг орлогын тайланд Зээлийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлаар хүлээн зөвшөөрнө.

Хэрэв Банк богино хугацаанд зээлийг худалдах хандлагатай байгаа ба уг зээлийг “Худалдах зорилгоор эзэмшиж буй” гэж ангилахаар хүлээж байгаа үед Банк зээл олгох тодорхой нэг амлалтыг гаргаж болно. Эдгээр амлалтыг үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр гэж бүртгэж, бодит үнэ цэнээр нь хэмжин зөрүүг орлого, зардлын дансанд бүртгэнэ.

Банк зээлийг хадгалж үлдэх хандлагатай байгаа ба богино хугацаанд худалдахгүй гэсэн амлалт гаргасан бол энэ амлалтыг хэрэгжүүлэх нь төвөгтэй ба алдагдал хүлээх магадлалтай (жишээ нь: харилцагч талын зээлийн үйл явдлын улмаас) үед л энэ амлалтыг бүртгэнэ.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**(ix) Зээлээр авсан эх үүсвэр**

Зээлээр авсан эх үүсвэр нь гадаад дотоодын санхүүгийн байгууллагаас гэрээгээр хүлээсэн үүргийг хэлэх болно.

Анх хэмжилтийн дараа, зээллэгүүдийг дараагийн тайлант хугацаанд үр ашигт хүүний аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ. Хорогдуулсан өртгийг тооцохдоо зээл авах үеийн хөнгөлөлт, урамшуулал ба үр ашигт хүүний нэг салшгүй хэсэг болж буй зардлуудыг авч үзнэ. Банкны зээлээр авсан эх үүсвэрүүдийн шинжилгээг Тодруулга 23-д толилуулсан.

(x) Бусад санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж

Бусад банк, санхүүгийн байгууллагуудаас татсан төгрөгийн болон валютын хадгаламжуудболондотоод гадаадын арилжааны банкууд, Монголбанкны хугацаатай хадгаламжууддунд хамаарна.(Тодруулга 20)

Анхны хэмжилтийн дараа бусад банкуудад өгөх өр төлбөрийг үр ашигт хүүний аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ.

(xi) Харилцагчдын харилцах, хадгаламж

Үүнд харилцагчдаас авсан харилцах, хугацаагүй, хугацаатай хадгаламж болон банкны баталгааны эх үүсвэр хамаарна. (Тодруулга 22)

Анхны хэмжилтийн дараа үедхарилцагчдад өгөх өр төлбөрүүдийг үр ашигт хүүний аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ.

(xii) “Эхний өдөр”-ийн ашиг ба алдагдал

Ажил гүйлгээний үнэ нь ижил төстэй санхүүгийн хэрэглүүрийн зах зээлийн ажил гүйлгээний бодит үнэ цэнээс ялгаатай эсвэл нээлттэй зах зээлийн мэдээллийн үнэлгээний аргад суурилсан байвал Банк бодит үнэ цэнэ, ажил гүйлгээний зөрүүг нэн даруй бусад үйл ажиллагааны цэвэр орлогоор хүлээн зөвшөөрнө (Эхний өдрийн ашиг ба алдагдал). Илэрхий нээлттэй мэдээлэлд суурилагүй бол ажил гүйлгээний үнэ болон үнэлгээний загварын зөрүүг орлого орж ирэх нь тодорхой болсон эсвэл санхүүгийн хэрэглүүрийг үл хүлээн зөвшөөрөх үед бодит үнэ цэнийг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

(xiii) Санхүүгийн хөрөнгийн дахин ангилал

“Борлуулахад бэлэн” ангиллаас дахин ангилсан санхүүгийн хөрөнгө дээр өмнө нь хүлээн зөвшөөрч, өөрийн хөрөнгөнд бүртгэсэн аливаа нэг олз гарзыг хөрөнгө оруулалтын үлдсэн хугацааны туршид үр ашигт хүүний аргаар хорогдуулж, орлого, зардлын дансанд бүртгэнэ

Хорогдуулсан шинэ үнэ, хүлээгдэж буй мөнгөн урсгалын хоорондох аливаа нэг зөрүүг мөн хөрөнгийн үлдсэн хугацааны туршид үр ашигт хүүний аргаар хорогдуулна. Хэрэв дараагийн тайлант хугацаанд хөрөнгийг үнэ цэнийн бууралтад орсон гэж тодорхойлбол өмнөх хугацаанд өөрийн хөрөнгөнд бүртгэсэн дүнг дэлгэрэнгүй орлогын тайланруу шилжүүлэн бүртгэнэ.

Хэрэв хөрөнгө нь зээл, авлагын тодорхойлолтод нийцэж байгаа бөгөөд Банк хөрөнгийг ойрын ирээдүйд эсвэл дуусгавар хугацаа хүртэл нь эзэмших хандлагатай ба эзэмших чадвартай байгаа бол Банк үүсмэл бус санхүүгийн хөрөнгийг “Худалдах зорилгоор эзэмшиж буй” гэсэн ангиллаас “Зээл ба авлага” гэсэн ангилалд дахин ангилж болно. Хэрэв санхүүгийн хөрөнгийг дахин ангилсан ба орж ирэх мөнгөний хэмжээ өссөний улмаас Банк ирээдүйд хүлээн авах мөнгөний ойролцоолсон дүнг дараагийн тайлант хугацаанд өсгөсөн бол уг өсөлтийн нөлөөг ойролцоолсон тооцоололд өөрчлөлт оруулсан өдрөөс эхлэн “Үр ашигт хүүний түвшинд хийсэн залруулга” гэж хүлээн зөвшөөрнө.

Дахин ангилал нь удирдлагын шийдвэрээс хамаарах ба хэрэглүүр тус бүр дээр тодорхойлно. Банк анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн дараа аливаа нэг санхүүгийн хэрэглүүрийг “Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь орлого, зардлын дансанд бүртгэгдэх” бүлэгт дахин ангилахгүй.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**(4) Санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн үл хүлээн зөвшөөрөлт****(i) Санхүүгийн хөрөнгө**

Дараах тохиолдолд санхүүгийн хөрөнгийг (хэрэглэх боломжтой бол, санхүүгийн хөрөнгийн хэсгийг эсвэл хоорондоо төсөөтэй нэг бүлэг санхүүгийн хөрөнгийн хэсгийг) үл хүлээн зөвшөөрнө. Үүнд:

- Тухайн хөрөнгөөс мөнгөн урсгал хүлээн авах эрх нь дууссан,
- Банк тухайн хөрөнгөөс мөнгөн урсгал хүлээн авах эрхээ шилжүүлсэн эсвэл “дамжуулан өнгөрөөх” хэлцлийн дагуу хүлээн авсан мөнгөө нийт дүнгээр нь удаан хугацаагаар саатуулалгүйгээр гуравдагч талд төлөх үүрэг хүлээсэн,
  - Банк хөрөнгийн бараг бүх эрсдэл ба өгөөжийг шилжүүлсэн,
  - Банк тухайн хөрөнгөтэй холбоотой эрсдэл ба өгөөжийг шилжүүлээгүй боловч хөрөнгийн хяналтыг шилжүүлсэн.

Банк хөрөнгөөс мөнгө хүлээн авах эрхээ шилжүүлсэн эсвэл “дамжуулан өнгөрөөх” хэлцэл хийсэн боловч хөрөнгөтэй холбоотой ихэнхи эрсдэл, өгөөж болон хяналтыг шилжүүлээгүй тохиолдолд хөрөнгийг Банкны уг хөрөнгөд үргэлжлүүлэн оролцооор байх хэмжээгээр нь хүлээн зөвшөөрнө. Энэ тохиолдолд Банк холбогдох өр төлбөрийг мөн хүлээн зөвшөөрнө. Шилжүүлсэн хөрөнгө ба холбогдох өр төлбөр Банкны хадгалж үлдсэн эрх, үүргийг тусган харуулсан сууриар хэмжинэ.

Энэхүү үргэлжилсэн оролцоо нь шилжүүлсэн хөрөнгийн баталгаа хэлбэртэй байвал оролцоог тус хөрөнгийн анхны бүртгэлийн дүн ба Банкны төлөх шаардлагатай болох хамгийн их дүнгийн аль багаар хэмжинэ.

(ii) Санхүүгийн өр төлбөр

Санхүүгийн өр төлбөрийг төлөхөөс чөлөөлөгдсөн, өр төлбөр цуцлагдсан эсвэл хугацаа нь дууссан бол үл хүлээн зөвшөөрдөг. Хэрэв одоо байгаа санхүүгийн өр төлбөрийн зээлдүүлэгч нь хэвээрээ боловч ялгаатай нөхцөлтэй зээлийн гэрээгээр сольсон эсвэл одоо байгаа зээлийн нөхцөл эрс өөрчлөгдсөн бол эдгээр өөрчлөлт шинэчлэлтийг анхны санхүүгийн өр төлбөрийн үл хүлээн зөвшөөрөлт ба шинэ өр төлбөрийн хүлээн зөвшөөрөлт гэж үзнэ. Анхны санхүүгийн өр төлбөрийн бүртгэлийн дүн ба төлсөн дүн хоёрын зөрүүг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

(5) Буцаан худалдан авах, урвуу буцаан худалдан авах хэлцлүүд

Ирээдүйд тодорхой заасан хугацаанд буцаан худалдан авах нөхцөлтэй хэлцэл (“репо”)-ийн дор худалдсан үнэт цаасыг санхүүгийн байдлын тайлангаас үл хүлээн зөвшөөрөхгүй. Учир нь Банк эзэмшилтэй холбоотой ихэнхи эрсдэлийг хүлээж, өгөөжийг хүртэж байна. Санхүүгийн байдлын тайланд хүлээн авсан бэлэн мөнгөө хөрөнгөөр, репо хэлцлийн хуримтлагдсан хүүг өр төлбөрөөр тус тус тусгах ба энэ нь Банкинд олгосон зээл гэсэн эдийн засгийн утга агуулгыг илэрхийлнэ. Борлуулсан ба ирээдүйд буцаан худалдан авах үнийн зөрүүг хүүний зардал гэж үзэж үр ашигт хүүний аргыг ашиглан гэрээний хугацааны турш хуримтлуулна. Нөгөө талд зээлдүүлсэн үнэт цаасыг мөн санхүүгийн байдлын тайлангийн холбогдох ангилалд үлдээнэ.

Эсрэгээрээ, буцаан худалдах хэлцэл (“урвуу репо”)-ийн дор худалдан авсан үнэт цааснуудыг санхүүгийн байдлын тайланд хүлээн зөвшөөрдөггүй. Төлсөн мөнгөө хуримтлуулсан хүүний хамт тайлан тэнцэлд “Зээлсэн үнэт цаас ба урвуу буцаан худалдан авах хэлцлүүдийн бэлэн мөнгөөрх барьцаа” гэж тусгах ба энэ нь Банкнаас авсан зээл гэсэн эдийн засгийн утга агуулгыг илэрхийлнэ. Худалдан авсан ба буцаан худалдах үнийн зөрүүг “Хүүний цэвэр орлого” гэж бүртгэх ба үр ашигт хүүний аргыг ашиглан гэрээний хугацааны турш хуримтлуулна.

Хэрэв буцаан худалдах хэлцлээр худалдан авсан үнэт цаасыг гуравдагч талд худалдсан бол үнэт цаасыг буцаан өгөх үүргийг “Худалдах зорилгоор эзэмшиж буй санхүүгийн өр төлбөр” гэж бүртгэх ба бодит үнэ цэнээр нь хэмжиж, бодит үнэ цэнийн аливаа олз эсвэл гарзыг “Арилжааны цэвэр орлого”-д бүртгэнэ.

(6) Бодит үнэ цэнийн тодорхойлолт

Банк нь санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр, борлуулахад бэлэн

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

санхүүгийн хөрөнгө оруулалт болон борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй үндсэн хөрөнгө гэх мэт тодорхой санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн бодит үнэ цэнийг хэмждэг.

Бодит үнэ цэнэ гэдэг нь хэмжилт хийсэн өдрийн зах зээлд оролцогчдын хооронд хийсэн дэс дараалалтай гүйлгээний үр дүнд хөрөнгө борлуулснаас орж ирэх мөнгөн дүн болон өр төлбөрт шилжүүлсэн мөнгөн дүн юм. Бодит үнэ цэнийн хэмжилт нь хөрөнгийг борлуулсан эсвэл өр төлбөрийг шилжүүлсэн гүйлгээ нь дараах зах зээлийн аль нэгэнд хийгдсэн гэж үзнэ. Үүнд:

- Хөрөнгө ба өр төлбөрийн үндсэн зах зээлд,
- Үндсэн зах зээл байхгүй тохиолдолд, хөрөнгө ба өр төлбөрийн хувьд хамгийн ашигтай зах зээлд

Үндсэн болон хамгийн ашигтай зах зээл нь Банкны хувьд оролцож болохуйц зах зээлүүд байх ёстой.

Хөрөнгө ба өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг хэмжихэд ашигласан үнэ нь зах зээлд оролцогчид нь хөрөнгө ба өр төлбөрийн эдийн засгийн хамгийн өндөр үр өгөөжийг хүртэнэгэсэн төсөөлөл дээр үндэслэдэг.

Санхүүгийн бус хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн хэмжилтийг, тухайн зах зээлд оролцогч тал нь хөрөнгийг ашигласнаар хамгийн өндөр эдийн засгийн үр өгөөжийг хүртэж чадаж байх эсвэл уг хөрөнгийг борлуулснаар худалдан авсан талд уг хөрөнгийг ашигласнаар хамгийн өндөр эдийн засгийн үр өгөөжийг өгч байх, нөхцөлд тооцно.

Банк нь бодит үнэ цэнэ тооцоход шаардлагатай мэдээллүүд нь хангалттай олдоцтой үед үнэлгээний техникүүдийг хэрэглэх нь тохиромжтой байдаг ба ажиглагдахуйц өгөгдлийн хэрэглээг нэмэгдүүлж, үл ажиглагдахуйц өгөгдлийн хэрэглээг хамгийн бага түвшинд байлгадаг.

Бодит үнэ цэнээрээ хэмжигдэж, санхүүгийн тайланд тайлагнаж байгаа бүх хөрөнгө, өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлох, толилуулахдаа дараах түвшнийг хэрэглэдэг. Үүнд:

Түвшин 1 - хөрөнгө, өр төлбөрийн хувьд хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй (залруулаагүй), идэвхитэй зах зээл дээрх үнэ,

Түвшин 2 - бүртгэсэн бодит үнэ цэнэд томоохон нөлөө үзүүлэх бүх өгөгдлүүдийг нь шууд болон шууд бусаар ажиглах боломжтой бусад техникүүд,

Түвшин 3 - бүртгэлд бүртгэгдсэн бодит үнэ цэнэд мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлдэг, зах зээл дээр ажиглагддаг мэдээлэл ашигладаггүй аргачлалууд.

Тайлант хугацааны эцэс бүрт Банк нь санхүүгийн тайландаа тайлагнасан хөрөнгө, өр төлбөрийн хувьд түвшин хооронд хөдөлгөөн гарсан эсэхийг дахин нягталж үздэг. (бодит үнэ цэнийн хэмжилтэнд нөлөөлөхүйц хамгийн бага түвшний өгөгдөлд үндэслэн).

Хөрөнгийг үнэлэхэд гадны үнэлгээчдийг оролцуулж болно. Гадны үнэлгээчдийг сонгохдоо зах зээлийн мэдлэг, нэр хүнд, хараат бус байдал болон мэргэжлийн стандарт хангасан эсэх гэх мэт шалгууруудад үндэслэдэг.

Санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийн шинжилгээ болон бусад шаардлагатай мэдээллийг тодруулга 28-д тусгасан.

(7) Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт

Банк нь санхүүгийн хөрөнгө эсвэл бүлэг санхүүгийн хөрөнгө нь үнэ цэнийн бууралтад орсныг нотлох бодит нотолгоо байгаа эсэхийг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр үнэлж үзнэ. Хэрэв хөрөнгийг анхлан хүлээн зөвшөөрсний дараа нэг буюу түүнээс олон тооны “Алдагдлын тохиолдол”-ын улмаас үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоо бий болсон ба уг “Алдагдлын тохиолдол” нь санхүүгийн хөрөнгө эсвэл бүлэг санхүүгийн хөрөнгийн ойролцоолон тооцоолсон ирээдүйн мөнгөн урсгалд нөлөөлж байгаа үед санхүүгийн хөрөнгийг эсвэл бүлэг санхүүгийн хөрөнгийг үнэ цэнийн бууралтад орсон гэж үзнэ.

Үнэ цэнийн бууралтын нотолгоонд зээлдэгч эсвэл бүлэг зээлдэгчид нь санхүүгийн томоохон хүндрэлд орсон, зээлийн хүү болон үндсэн төлбөр зөрчилд орсон, дампуурал эсвэл санхүүгийн өөр бусад дахин зохион байгуулалтанд орох магадлалтай болсон, зөрчилтэй холбоотой эдийн засгийн нөхцөл байдалд гарсан өөрчлөлт гэх мэт тооцоолсон ирээдүйн мөнгөн урсгалд хэмжиж болохуйц бууралт байгааг харуулсан бодит өгөгдөл бий болох зэрэг орно.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**(i) Хорогдуулсан өртгөөр нь бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө**

Хорогдуулсан өртгөөр нь бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн хувьд Банк эхлээд дангаараа чухал ач холбогдолтой санхүүгийн хөрөнгө тус бүрийн хувьд үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоо байгаа эсэхийг нэг бүрчлэн (тусгайлан), дараа нь дангаараа чухал ач холбогдолгүй санхүүгийн хөрөнгийг нийлүүлэн (бүлгээр нь) үнэлнэ. Хэрэв Банк нь нэг бүрчлэн үнэлэгдсэн санхүүгийн хөрөнгийн үнэлгээний хувьд (чухал ач холбогдолтой, холбогдолгүй эсэхийг үл харгалзан) үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоо байхгүй гэж үзвэл ойролцоо зээлийн эрсдэлийн шинж чанар бүхий санхүүгийн хөрөнгийн бүлэгт оруулан үнэ цэнийн бууралтыг нь нэгдсэн байдлаар үнэлдэг. Үнэ цэнийн бууралтын нэг бүрчилсэн үнэлгээ хийгдсэн, үнэ цэнийн бууралтын алдагдал нь хүлээн зөвшөөрөгдсөн, эсвэл үргэлжилж буй хөрөнгийг бүлгийн үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээнд оруулахгүй.

Үнэ цэнийн бууралтын алдагдал гарсан талаар бодит нотолгоо байгаа бол алдагдлыг тухайн хөрөнгийн бүртгэлийн дүн ба ирээдүйд орж ирэхээр тооцоолсон мөнгөн урсгалын өнөөгийн үнэ цэнийн (бодитоор тохиолдоогүй ирээдүйд хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг оруулахгүй) зөрүүгээр хэмжинэ. Хөрөнгийн бүртгэлийн дүнг эрсдэлийн сангийн дансаар бууруулах ба алдагдлын дүнг орлого, үр дүнгийн тайланд хүлээн зөвшөөрнө. Бүртгэлийн бууруулсан дүн дээр хүүний орлогыг үргэлжлүүлэн хуримтлуулахдаа үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хэмжих зорилгоор ирээдүйн мөнгөн урсгалыг бууруулахад ашигласан хүүгийн хувиар тооцон хуримтлуулна. Хүүний орлогыг "Хүү ба түүнтэй адилтгах орлого"-ын нэг хэсэг болгон бүртгэнэ. Цаашид эргэн төлөгдөх ямар нэг бодит чиг хандлага байхгүй байгаа, бүх барьцаа хөрөнгийг борлуулсан эсвэл банкинд шилжүүлсэн үед, зээлийг холбогдох зээлийн эрсдэлийн сангийн хамт данснаас хасна.

Хэрэв дараагийн тайлант хугацаанд үнэ цэнийн бууралтыг хүлээн зөвшөөрсний дараах үйл явдлын улмаас тооцоолсон үнэ цэнийн бууралтын алдагдал өсөж эсвэл буурвал, сангийн дансыг залруулах замаар өмнө хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтыг өсгөж эсвэл бууруулна. Өмнөх жилүүдэд данснаас хассан хөрөнгө дараа нь эргэн төлөгдвөл, төлөгдсөн тайлант үеийн 'бусад үйл ажиллагааны орлого'-оор бүртгэнэ.

Орж ирнэ гэж тооцоолсон ирээдүйн мөнгөн урсгалын өнөөгийн үнэ цэнийг санхүүгийн хөрөнгийн анхны, үр ашигт хүүний хувиар бууруулан тооцдог. Зээлийн хүүний хувь нь хувьсах нөхцөлтэй байх, үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хэмжих хөнгөлөлтийн хувь нь өнөөгийн үр ашигт хүүний хувьтай тэнцүү байна. Банк арилжааны зориулалттай хөрөнгийг "Зээл ба авлага" ангилалд дахин ангилсан бол үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хэмжих хөнгөлөлтийн хувь нь дахин ангилсан өдрийн шинэ үр ашигт хүүний хувьтай тэнцүү байна. Барьцаатай санхүүгийн хөрөнгийн ирээдүйд орж ирэхээр тооцоолсон мөнгөн урсгалын өнөөгийн үнэ цэнийн тооцоо нь барьцааг хураан авах боломжтой эсэхээс үл хамааран тус барьцааг хураан авч, албадан борлуулахад гарах зардлыг хассаны дараах мөнгөн урсгалыг харуулдаг.

Үнэ цэнийн бууралтын бүлгийн үнэлгээгээр үнэлгээг санхүүгийн хөрөнгийн төрөл, хамаарах салбар, газарзүйн байрлал, барьцаа хөрөнгийн төрөл, хугацаа хэтрэлтийн байдал болон бусад гол хүчин зүйлс зэрэг зээлийн эрсдэлийн шинж чанаруудыг харгалзан үзсэн банкны дотооддоо хэрэглэдэг зээлийн ангиллын систем дээр үндэслэн санхүүгийн хөрөнгийг бүлэглэнэ.

Банк нь эрсдэлийн бүлэг тус бүр дээр түүхэн дундаж алдагдлыг харгалзах зээлийн үлдэгдэлд нь хувааж үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг тооцох энгийн аргачлалыг сонгосон. Өнөө үед үгүй болсон түүхэн нөхцөл байдлын нөлөөг арилгах, түүхэн алдагдлын суурилж буй жилүүдэд хамааралгүй өнөөгийн нөхцөл байдлын нөлөөг харуулах үүднээс түүхэн алдагдлын мэдээнд өнөө үед ажиглагдахуйц өгөгдлүүдэд үндэслэн тохиргоо хийнэ.

Ирээдүйд орж ирэх мөнгөн урсгалын өөрчлөлтийн тооцоолол нь жил бүрийн ажиглаж болохуйц холбогдох өгөгдлүүдийн өөрчлөлтүүдийг тусгасан. (Үүнд: ажилгүйдлын түвшин, эд хөрөнгийн үнэ, өргөн хэрэглээний барааны үнэ, төлбөрийн чадавхи, алдагдлыг илэрхийлэх хүчин зүйлс бүлгээр болон ач холбогдлоор нь). Ирээдүйд орж ирэх мөнгөн урсгалыг тооцоолоход ашигласан аргачлал, таамаглалуудыг тооцоолсон алдагдал, бодитоор хүлээсэн алдагдлын хоорондын зөрүүг багасгах зорилгоор тогтмол хянана.

Хорогдуулсан өртгөөр нь бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын дэлгэрэнгүйг тодруулга 8-аас, зээл ба авлагын ангилал тус бүрээрх алдагдлаас хамгаалах сангийн шинжилгээг тодруулга 14-с тус тусхарна уу.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**(ii) Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө орлуулалт**

Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын хувьд, Банк нь хөрөнгө оруулалт эсвэл бүлэг хөрөнгө оруулалт нь үнэ цэнийн бууралтад орсныг нотлох бодит нотолгоо байгаа эсэхийг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр үнэлж үзнэ.

Борлуулахад бэлэн гэж ангилагдсан өрийн хэрэглүүрийн хувьд Банк хорогдуулсан өртгөөр нь бүртгэх санхүүгийн хөрөнгөтэй адил шалгуураар хөрөнгө оруулалт тус бүрийн хувьд үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоо байгаа эсэхийг үнэлж үзнэ.

Гэсэн хэдий ч, үнэ цэнийн бууралтаар бүртгэх дүн нь хуримтлагдсан алдагдал (хорогдуулсан өртөг болон өнөөгийн бодит үнэ цэнийн зөрүүнээс тухайн хөрөнгө оруулалттай холбоотой дэлгэрэнгүй орлогын тайланд өмнө нь хүлээн зөвшөөрч байсан үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хассан дүнгээр хэмжих) байна. Ирээдүйн хүүгийн орлого нь бууруулсан бүртгэлийн үнэ дээр суурилах ба үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хэмжих зорилгоор ирээдүйн мөнгөн урсгалыг бууруулахад ашигласан хүүг ашиглан хуримтлуулна. Хүүний орлогыг "Хүү ба түүнтэй адилтгах орлого"-ын нэг хэсэг болгон бүртгэнэ. Хэрэв дараагийн тайлант хугацаанд дэлгэрэнгүй орлогын тайланд үнэ цэнийн бууралтыг хүлээн зөвшөөрсний дараах зээлийн үйл явдлын улмаас өрийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнэ өсөж эсвэл буурвал, үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг дэлгэрэнгүй орлогын тайлангаар дамжуулан буцаана.

"Борлуулахад бэлэн" гэж ангилагдсан өөрийн хөрөнгийн хөрөнгө оруулалтын хувьд, хөрөнгө оруулалтын бодит үнэ цэнэ нь өртгөөсөө их хэмжээгээр эсвэл урт хугацаанд тогтмол буурч байвал бодит нотолгоонд багтана.

Үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоо байгаа тохиолдолд хуримтлагдсан алдагдал (худалдан авалт ба өнөөгийн бодит үнэ цэнэ хоёрын зөрүүнээс орлогын тайланд өмнө нь хүлээн зөвшөөрсөн байсан тухайн хөрөнгө оруулалттай холбоотой үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хассан дүнгээр хэмжигдэх)-ыг өөрийн хөрөнгөөс хасч дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө. Өөрийн хөрөнгийн хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнэ бууралтын алдагдлын буцаалтыг орлогын тайлангаар дамжуулдаггүй, үнэ цэнийн бууралтын дараах бодит үнэ цэнийн өсөлтийг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд тусгана.

(iii) Зээлийн шинэчилсэн гэрээ

Зээлийн нөхцлийг өөрчлөхдөө хэд хэдэн аргыг ашиглаж болдог. Үүнд зээлийн эргэн төлөлтийн хуваарийг сунгах, зээлийн шинэ нөхцлийг санал болгох зэрэг ойлголтыг хамруулж болох юм. Зээлийн гэрээг нэгэнт шинэчлэн байгуулсан бол аливаа нэг үнэ цэнийн бууралтыг зээлийн нөхцлийг өөрчлөхөөс өмнө тооцож байсны нэг адил анхны үр ашигт хүүний аргыг ашиглан хэмжих ба зээлийг хугацаа хэтэрсэн гэж үзэхгүй. Гэрээнд заасан зээлийн шалгуур нөхцлүүд биелж буй эсэх, ирээдүйн зээл төлөлт хийгдэх баталгаа байгаа эсэхийг баталгаажуулах үүднээс зээлийн шинэчилсэн гэрээнд удирдлагын зүгээс байнгын хяналт тавин ажилладаг. Эдгээр зээл нь зээлийн анхны үр ашигт хүүний хувиар тооцдог тусгайлсан болон багцын үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээнд хамрагдсаар байна.

(iv) Хураан авсан барьцаа хөрөнгө

Хураан авсан барьцаа хөрөнгө нь уг хөрөнгийг бүртгэсэн өдрөөрх холбогдох зээлийн үлдэгдлийн хорогдуулсан өртөг болон бодит үнэ цэнээс борлуулах өртгийг хассан дүнгийн аль багаар анхлан хүлээн зөвшөөрдөг ба холбогдох зээл болон урьдчилгаа мөн тэдгээрийн үнэ цэнийн бууралтын санг балансын бүртгэлээс хасдаг. Дараагийн тайлант үеүүдэд, хураан авсан барьцаа хөрөнгийг өртөг болон бодит үнэ цэнээс түүний борлуулахтай холбоотой гарах зардлыг хассан дүнгийн аль багаар бүртгэдэг ба эдгээр хөрөнгүүд нь тайланд бусад хөрөнгө хэсэгт тайлагнагддаг.

(8) Санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг цэвэршүүлэх

Хэрэв Банк нь хүлээн зөвшөөрсөн дүнгүүдийг цэвэршүүлэх хуулиар олгогдсон эрхтэй, тооцоог цэвэр дүнгээр нь барагдуулах, эсвэл хөрөнгийг борлуулж өр төлбөрийг нь барагдуулах ажлыг нэгэн зэрэг хийхээр зэхэж байгаа бол санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийг хооронд нь цэвэршүүлэн, цэвэр дүнгээр нь тайлан тэнцэлд толилуулах эрхтэй. Мастер цэвэршүүлэлт гэрээнүүдийн хувьд энэ нь хэрэгждэггүй ба холбогдох хөрөнгө болон өр төлбөрийг нийт дүнгээр нь санхүүгийн байдлын тайланд тус тусад нь толилуулдаг.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**(9) Түрээс**

Тухайн гэрээ нь түрээсийн гэрээ эсвэл түрээс агуулж байгаа эсэхийг тодорхойлохдоо гэрээний агуулга дээр үндэслэх ба гэрээний биелэлт нь тухайн хөрөнгө эсвэл хөрөнгүүдийн ашиглалтаас хамаарах эсэх, гэрээ нь хөрөнгийг ашиглах эрхийг шилжүүлж байгаа эсэх зэргийг үнэлж үзэх шаардлагатай.

Банк түрээслэгч

Банкинд түрээслэж байгаа хөрөнгийн бүх эрсдэл, өгөөжийг шилжүүлэхгүй байгаа тохиолдолд түрээсийн гэрээ нь үйл ажиллагааны түрээс байна. Үйл ажиллагааны түрээсийн төлбөрийг түрээсийн хугацаанд шулуун шугамын аргаар бодож дэлгэрэнгүй орлогын тайланд зардлаар бүртгэнэ. Болзошгүй түрээсийн төлбөрийн өр төлбөрийг бий болсон тайлант хугацаанд нь зардлаар хүлээн зөвшөөрнө.

(10) Орлого, зардлыг хүлээн зөвшөөрөх

Эдийн засгийн өгөөж нь Банкинд орж ирэх нь тодорхой болсон хэмжээгээр, найдвартайгаар хэмжиж болох үед орлогыг хүлээн зөвшөөрнө. Орлогыг хүлээн зөвшөөрөхөөс өмнө дараах тусгай шалгуурууд хангагдсан байх ёстой. Үүнд:

(i) Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого ба зардал

Хорогдуулсан өртгөөр нь хэмждэг бүх санхүүгийн хэрэглүүрүүд, “Борлуулахад бэлэн” гэж ангилагдсан хүүтэй санхүүгийн хөрөнгө, “Бодит үнэ цэнийн өсөлт бууралт нь орлого, зарлагын дансанд бүртгэгдэх” гэж ангилагдсан санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн хүүний орлого, зардлыг үр ашигт хүүний хувийг (ирээдүйд төлөх эсвэл хүлээн авах мөнгөний ойролцоолон тооцоолсон дүнг санхүүгийн хэрэглүүрийн хүлээгдэж буй хугацаа эсвэл түүнээс богино хугацааны туршид санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бүртгэлийн цэвэр дүнрүү нь бууруулах хүү) ашиглан бүртгэнэ.

Тооцоололд санхүүгийн хэрэглүүрийн гэрээний бүх нөхцлүүдийг (жишээ нь: урьдчилгаа төлбөрийн хувилбарууд) харгалзан үзсэн ба тухайн хэрэглүүрт шууд хамааралтай ба зээлийн ирээдүйн алдагдал биш харин үр ашигт хүүний салшгүй нэг хэсэг болж байгаа аливаа төлбөр эсвэл өсөн нэмэгдэх зардлуудыг багтаасан.

Банк хийх төлбөр, хүлээн авах мөнгөний талаар хийсэн өөрийн ойролцоолсон тооцоололдоо өөрчлөлт оруулбал санхүүгийн хөрөнгө эсвэл санхүүгийн өр төлбөрийн бүртгэлийн дүнг залруулна. Залруулсан бүртгэлийн дүнг анхны үр ашигт хүүний түвшин дээр үндэслэн тооцоолох ба бүртгэлийн дүнд орсон өөрчлөлтийг санхүүгийн хөрөнгийн хувьд ‘Хүү ба түүнтэй адилтгах орлого’, санхүүгийн өр төлбөрийн хувьд ‘Хүү ба түүнтэй адилтгах зардал’-аар бүртгэнэ.

Санхүүгийн хөрөнгийн эсвэл төсөөтэй бүлэг санхүүгийн хөрөнгийн бүртгэлийн дүнг үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын улмаас бууруулсан бол үнэ цэнийн бууралтыг хэмжих зорилгоор ирээдүйн мөнгөн урсгалыг бууруулахдаа хэрэглэсэн хүүний түвшинг ашиглан хүүний орлогыг үргэлжлүүлэн хүлээн зөвшөөрнө.

(ii) Хураамж ба шимтгэлийн орлого

Банк нь өөрийн харилцагч нарт үзүүлдэг төрөл бүрийн үйлчилгээнээс хураамж, шимтгэлийн орлого олдог. Хураамжийн орлогыг дараах хоёр бүлэгт хувааж болно. Үүнд:

Тодорхой хугацааны туршид үзүүлж байгаа үйлчилгээнүүдээс олсон хураамжийн орлого.

Тодорхой хугацааны туршид үйлчилгээг үзүүлж олох орлогыг тэр хугацааны туршид нь хуримтлуулна. Эдгээр хураамжинд шимтгэлийн орлого, хөрөнгийн удирдлага, хамгаалалтын болон бусад удирдлага, зөвлөгөөний хураамжууд орно.

Татан авах нь тодорхой зээлүүд дээр “Зээлийн үйлчилгээний шимтгэл”-ийг хойшлуулах (өсөн нэмэгдэх аливаа зардлын хамт) ба зээлийн үр ашигт хүүний залруулга гэж хүлээн зөвшөөрнө. Татан авахгүй нь бараг тодорхой болсон зээлүүдийн “Зээлийн үйлчилгээний шимтгэл”-ийг үүрэг хүлээсэн хугацааны туршид шулуун шугамын аргаар хүлээн зөвшөөрнө.

Гүйлгээний үйлчилгээний хураамжийн орлого

Гуравдагч талтай гүйлгээний талаар хэлэлцээр хийх эсвэл гүйлгээнд оролцохтой холбоотойгоор үүссэн хураамжууд (хувьцаа эсвэл бусад үнэт цаасыг худалдан авах, бизнес худалдан авах, худалдах зохицуулалт гэх мэт)-ыг холбогдох гүйлгээ дууссан үед хүлээн зөвшөөрнө. Тодорхой нэг гүйцэтгэлтэй уягдсан хураамж эсвэл хураамжийн бүрэлдэхүүн хэсгийг холбогдох шалгуурууд хангагдсаны дараа хүлээн зөвшөөрнө.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**(iii) Арилжааны цэвэр орлого**

Арилжааны үйл ажиллагаанаас үүссэн үр дүнд санхүүгийн үүсмэл хэрэглүүрийг багтаасан, “Худалдах зорилгоор эзэмшиж буй” санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн бодит үнэ цэнээс үүсэлтэй олз, гарзууд багтана.

(11) Бэлэн мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө

Мөнгөн гүйлгээний тайланд зааснаар бэлэн мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгөд касс дахь мөнгө, Монголбанкин дахь хязгаарлалтгүй харилцах данс, бусад банкин дахь харилцах ба 3 сар түүнээс бага хугацаатай хадгаламжууд орно.

(12) Үндсэн хөрөнгө

Бүх үндсэн хөрөнгийг анхны өртгөөр нь бүртгэдэг. Хөрөнгийн хорогдуулах хугацаа эсвэл элэгдүүлэх аргад өөрчлөлт орсноор хөрөнгийн ашиглалтын хугацаанд өөрчлөлт орсон гэж үзэх ба зохистой гэж үзвэл нягтлан бодох бүртгэлийн тооцооллын өөрчлөлт гэж үзнэ. Хөрөнгө тус бүрийн өртгийг үлдэх өртөг хүртэл нь, ойролцоолон тооцоолсон дараах ашиглалтын хугацааны туршид, шулуун шугамын аргаар элэгдүүлнэ. Газрыг элэгдүүлэхгүй. Үндсэн хөрөнгийн ойролцоогоор тооцоолсон ашиглалтын хугацааг доор үзүүлэв.

Барилга	40 жил
Компьютер техник хэрэгсэл	3 жил
Тавилга, тоног төхөөрөмж	10 жил
Тээврийн хэрэгсэл	10 жил

Харилцагчаас шилжүүлсэн хөрөнгийг анхлан тухайн хөрөнгийн хяналтыг авсан өдөр бодит үнэ цэнээр бүртгэнэ.

Газар ба барилгыг дараагийн тайлант хугацаанд хуримтлагдсан элэгдэл болон үнэлгээ хийсэн өдөр хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтыг хассан дүнгээр хэмжинэ. Дахин үнэлж буй хөрөнгийн дансны үнийг бодит үнэ цэнээс материаллаг байдлаар зөрүүгүй байлгах давтамжтайгаар хөрөнгийн үнэлгээг хийнэ.

Газар ба барилгыг дахин үнэлэх давтамж нь үнэлж буй тэдгээрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөс хамаарна. Үнэлж буй хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ нь бүртгэлийн дүнгээсээ материаллаг хэмжээгээр зөрж буй үед цаашдын дахин үнэлгээ шаардлагатай. Зарим газар ба барилгын бодит үнэ цэнэ нь их хэмжээгээр, хувьсан өөрчлөгддөг тул жил бүр үнэлэх шаардлагатай байдаг. Бодит үнэ цэнэ нь бага хэмжээгээр өөрчлөгддөг газар ба барилгынхувьд тогтмол үндсэн хөрөнгийн үнэлгээ шаардлагагүй. Үүний оронд гурав эсвэл таван жил тутам үнэлэх шаардлагатай.

Үндсэн хөрөнгө дахин үнэлснээс үүссэн нэмэгдлийг эздийн өмчийн тайлангийн үндсэн хөрөнгө дахин үнэлсний нэмэгдэл хэсэгт тайлагнана. Хэрэв үндсэн хөрөнгийг өмнө нь дахин үнэлээд дахин үнэлгээний бууралтыг орлого үр дүнгийн тайланд тусгасан байсан хөрөнгийг дахин үнэлснээр нэмэгдэл бүртгэхээр байвал өмнөх тайлант хугацаанд хүлээн зөвшөөрсөн зардлыг буцааж орлого үр дүнгийн тайланд тайлагнаж болно. Мөн үүнтэй адил үндсэн хөрөнгийг өмнө нь дахин үнэлээд дахин үнэлгээний нэмэгдүүлийг эздийн өмчийн хэсэгт тусгасан байсан бол тайлант хугацаан дах тухайн хөрөнгийн дахин үнэлгээний бууралтыг эздийн өмчийн үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдэл дансны дүнтэй цэвэршүүлэх ба бусад тохиолдолд орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

Үндсэн хөрөнгийг худалдан борлуулах үед эсвэл түүний ашиглалт, борлуулалтаас ирээдүйд эдийн засгийн үр ашгийн хүлээлт үгүйболсон үед үл хүлээн зөвшөөрнө. Үндсэн хөрөнгийн борлуулалтын цэвэр орлого (хэрэв байгаа бол), дансны цэвэр үнэ хоёрын зөрүүг орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

Үндсэн хөрөнгийн үлдэх өртөг, ашиглалтын хугацаа, элэгдүүлэх аргыг санхүүгийн жилийн эцэс бүрт хянаж үздэг ба зохистой үед залруулж тохируулдаг.

(13) Биет бус хөрөнгө

Банкны биет бус хөрөнгөд компьютерийн програм хангамж ба лиценз орно.

Зөвхөн биет бус хөрөнгийн өртгийг зохистойгоор хэмжиж болох ба хүлээгдэж буй эдийн засгийн ирээдүйн өгөөж Банкинд орж ирэх нь магадлалтай болсон үед биет бус хөрөнгийг хүлээн зөвшөөрнө.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

Тусд нь авсан биет бус хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөхдөө өртгөөр нь бүртгэдэг. Бизнесийн нэгдлийн үед олж эзэмшсэн биет бус хөрөнгийн өртөг нь олж эзэмшсэн өдрийн бодит үнэ цэнэ байна. Анх хүлээн зөвшөөрсний дараа, биет бус хөрөнгийг хуримтлагдсан хорогдуулалт болон үнэ цэнэ бууралтын алдагдлыг хассан өртгөөр нь тайланд тусгадаг.

Биет бус хөрөнгийн ашиглалтын хугацаа нь тодорхой эсвэл тодорхой бус эсэхийгүнэлнэ. Ашиглалтын тодорхой хугацаатай биет бус хөрөнгийг эдийн засгийн үр ашигтай хугацааны туршид нь хорогдуулна. Ашиглалтын тодорхой хугацаатай биет бус хөрөнгийн хорогдуулах хугацаа болон аргыг хамгийн багадаа санхүүгийн жил бүрийн эцэст хянаж үздэг.

Хүлээгдэж буй ашиглалтын хугацаа эсвэл хүлээгдэж буй ирээдүйн үр өгөөжийн хэв загварт орсон өөрчлөлтийг хорогдуулалтын хугацаа эсвэл аргын аль тохиромжтойг нь өөрчлөх замаар бүртгэлд тусгах ба уг өөрчлөлтийг нягтлан бодох бүртгэлийн тооцооллын өөрчлөлт гэж үзнэ. Хязгаарлагдмал хугацаатай биет бус хөрөнгийн хорогдуулалтын зардлыг орлогын тайланд биет бус хөрөнгийн үүрэгтэй нь нийцсэн зардлын бүлэгт хүлээн зөвшөөрнө.

Биет бус хөрөнгийн өртгийг дараах ойролцоогоор тооцоолсон ашиглалтын хугацааны туршид, шулуун шугамын аргыг ашиглан, үлдэх өртөг хүртэл нь хорогдуулна. Үүнд:

Компьютерийн програм хангамж (банкны үндсэн програм хангамж)	2-10 жил
Програм хангамжийн лиценз	1-10 жил

(14) Санхүүгийн бус хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт

Хөрөнгө нь үнэ цэнийн бууралтад орсон байж болох шинж тэмдэг байгаа эсэхийг Банк тайлант хугацаа тутамд шалгаж үздэг. Хэрэв тийм шинж тэмдэг илэрсэн эсвэл жилд нэг удаа хийдэг хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын тестийг хийж гүйцэтгэх үед Банк нь хөрөнгөөс цуглуулан авах боломжтой дүнг тооцож үздэг. Цуглуулан авах дүн нь хөрөнгийн эсвэл бэлэн мөнгө бий болгогч нэгжийн бодит үнэ цэнэ (борлуулалтын зардлыг хасаж тооцсон) ба ашиглалтын өртөг хоёрын аль өндөр нь байна. Хөрөнгийн эсвэл бэлэн мөнгө бий болгогч нэгжийн дансны дүн нь цуглуулан авах дүнгээс илүү байгаа үед хөрөнгийг үнэ цэнийн бууралтад орсон гэж үзэн цуглуулан авах дүн хүртэл нь бууруулж бүртгэнэ.

Ашиглалтын үнийг үнэлэхдээ, тооцоолсон ирээдүйн мөнгөн урсгалыг мөнгөний цаг хугацааны үнэ цэнэ ба хөрөнгөд харгалзах эрсдэлүүдийн талаарх өнөөгийн зах зээлийн үнэлгээнүүдийг тусгасан татварын өмнөх хөнгөлөлтийн хувь хэмжээгээр бууруулан өнөөгийн үнэ цэнийг олно. Борлуулалтын зардлыг хассаны дараах бодит үнэ цэнийг тодорхойлохдоо тохиромжтой үнэлгээний загварыг ашиглан тооцоолно. Үнэлгээний үржүүлэгч, нийтэд хувьцаагаа зардаг охин компанийн хөрөнгийн бирж дээрх хувьцааны үнэ эсвэл бодит үнэ цэнийн бусад үзүүлэлтүүдээр эдгээр тооцооллыг хэмжиж болно.

Гүүдвиллээс бусад хөрөнгө дээр, тайлагналын өдөр бүр өмнө хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтын алдагдал арилсан эсвэл буурсан эсэх талаар ямар нэгэн шинж тэмдэг байгаа эсэх талаар үнэлгээг хийдэг. Хэрэв тийм шинж тэмдэг илэрвэл Банк нь тухайн хөрөнгийн эсвэл бэлэн мөнгө бий болгогч нэгжийн нөхөн төлөгдөх дүнг ойролцоогоор тооцож үзнэ. Хамгийн сүүлд үнэ цэнийн бууралтыг хүлээн зөвшөөрснөөс хойш хөрөнгийн цуглуулан авах дүнг тодорхойлоход ашигласан тооцооллуудад өөрчлөлт гарсан тохиолдолд өмнө хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтыг буцаана. Буцаалт нь хязгаартай байх ба ингэснээр хөрөнгийн бүртгэлийн дүн нь цуглуулан авах дүн ба өмнөх жилүүдэд хөрөнгийн үнэ цэнийн алдагдлыг хүлээн зөвшөөрөөгүй тохиолдолд байх ёстой байсан бүртгэлийн цэвэр дүнгээс (элэгдлийг хассан цэвэр дүнгээс) хэтрэхгүй байна. Ийм буцаалтуудыг орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

Гудвиллтэй холбоотой үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг дараагийн тайлант үеүдэд буцаахгүй.

(15) Санхүүгийн баталгаа

Бизнесийн хэвийн нөхцөлд Банк аккредитив, баталгаа, хүлээн зөвшөөрөлт гэх мэт санхүүгийн баталгааг гаргадаг. Санхүүгийн баталгааг санхүүгийн тайлангуудад анхлан бүртгэхдээ бодит үнээр нь буюу хүлээн авсан урамшууллын дүнгээр “Бусад өр төлбөр”-т хүлээн зөвшөөрдөг. Ийнхүү анхлан хүлээн зөвшөөрсний дараа баталгаа бүрт Банкны хүлээх хариуцлагыг хорогдуулсан урамшуулал ба уг баталгааны улмаас үүсэх аливаа нэг санхүүгийн үүргийг биелүүлэхэд шаардлагатай зардлын хамгийн сайн тооцоолсон дүн хоёрын аль ихээр нь хэмжинэ.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

Санхүүгийн баталгааны холбогдох өр төлбөрийн аливаа өсөлтийг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэнэ. Хүлээн авсан урамшууллыг санхүүгийн баталгааны хүчинтэй байх хугацааны туршид нь шулуун шугамын аргаар тооцож орлогын тайлангийн “Хураамж, шимтгэлийн цэвэр орлого” дансанд хүлээн зөвшөөрнө.

(16) Ажиллагсдын тэтгэмж**(i) Богино хугацаат тэтгэмж**

Цалин ба түүнтэй холбогдох бусад зардлуудыг Банкны ажилчдаас холбогдох үйлчилгээг үзүүлсэн тухайн жилд нь зардалд тусгана. Ажилтнуудад ээлжийн амралт зэрэг богино хугацааны чөлөөтэй үед нөхөн олговрыг ажилласан жилийг нь харгалзан олгодог бөгөөд өвчтэй байх хугацааны нөхөн олговрыг цаг тухайд нь олгодог.

(ii) Заавал төлөх даатгалын шимтгэлүүд

Монгол Улсын холбогдох хууль, тогтоомжид заасны дагуу Монгол Улсад үйл ажиллагаа явуулж байгаа компаниуд нь Монгол Улсын эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын санд шимтгэл төлнө. Эдгээр шимтгэлийг гарсан хугацаанд нь орлого, үр дүнгийн тайланд зардлаар хүлээн зөвшөөрнө.

(17) Татвар**(i) Тайлант хугацааны орлогын албан татвар**

Одоогийн болон өмнөх тайлант хугацааны өнөөгийн албан татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг татварын байгууллагаас буцаан авахаар хүлээж байгаа эсвэл татварын байгуулагад төлөх дүнгээр хэмжинэ. Энэ дүнг тооцоолоход хэрэглэсэн татварын хувь хэмжээ, татварын хуулиуд нь санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн байдлаар хүчин төгөлдөр үйлчилж байсан.

(ii) Хойшлуулсан орлогын албан татвар

Хойшлуулсан орлогын албан татварыг тайлагналын өдрийн байдлаарх хөрөнгө, өр төлбөрийн татварын суурь, тэдгээрийн санхүүгийн бүртгэлийн дүн хоёрын хооронд түр зөрүүний дүнгээс тайлан тэнцлийн аргыг хэрэглэн тооцдог. Дараахаас бусад бүх түр зөрүүнүүд дээр хойшлуулсан орлогын албан татварын өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрнө. Үүнд:

- ▶ Хэрэв хойшлуулсан орлогын албан татварын өр төлбөр нь гүүдвиллээс эсвэл бизнесийн нэгдлийн үеийн бус гүйлгээнээс үүссэн ба гүйлгээ хийх үед нягтлан бодох бүртгэлийн ашиг ба татвар ногдох ашгийн аль алинд нөлөө үзүүлэхгүй хөрөнгө, өр төлбөрийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөс үүссэн бол.

Хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгийн бүртгэлийн дүнг дараахаас бусад тохиолдолд энэхүү хөрөнгийг бүхэлд нь эсвэл хэсэгчлэн ашиглахад хангалттай хэмжээний татвар ногдох орлого орж ирэх магадлал буурах үед уг бүртгэлийн дүнг бууруулна. Үүнд:

- ▶ Хэрэв хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгө нь бизнесийн нэгдлийн үеийн бус гүйлгээнээс үүссэн ба гүйлгээ хийх үед нягтлан бодох бүртгэлийн ашиг ба татвар ногдох ашгийн аль алинд нөлөө үзүүлэхгүй хөрөнгө, өр төлбөрийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөс үүссэн бол

Хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгийн бүртгэлийн дүнг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр хянаж үздэг ба энэхүү хөрөнгийг бүхэлд нь эсвэл хэсэгчлэн ашиглахад хангалттай хэмжээний татвар ногдох орлого орж ирэх магадлал буурах үед уг бүртгэлийн дүнг бууруулна. Үл хүлээн зөвшөөрсөн хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгийг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр дахин үнэлж үздэг ба хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгийг ашиглахыг зөвшөөрсөн татвар ногдох орлого ирээдүйд орж ирэх магадлалтай болсон үед хүлээн зөвшөөрнө.

Хөрөнгийг олж авах эсвэл өр төлбөрийг барагдуулах тэр тайлант хугацаанд хэрэглэгдэнэ гэж хүлээж байгаа (тайлант жилийн эцсийн өдрийн байдлаар хүчин төгөлдөр үйлчилж байсан татварын хувь хэмжээ, татварын хуулиуд дээр үндэслэн) татварын хувь хэмжээгээр хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгө, өр төлбөрийг хэмжинэ.

Өөрийн хөрөнгөнд шууд хүлээн зөвшөөрсөн зүйлүүдтэй холбоотой тайлант жилийн болон хойшлуулсан татваруудыг мөн өөрийн хөрөнгөнд хүлээн зөвшөөрнө.

Нэг татвар төлөгч, нэг татварын байгууллагад хамаарах хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг хооронд нь цэвэршүүлэн тайлагнах хуулиар олгогдсон эрхтэй бол хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг хооронд нь цэвэршүүлэн тайлагнаж болно.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**(18) Энгийн хувьцааны ногдол ашиг**

Энгийн хувьцааны ногдол ашгийг өр төлбөр гэж хүлээн зөвшөөрөх ба Банкны хувьцаа эзэмшигчид баталсан үед өөрийн хөрөнгөөс хасна. Хугацааны дундуурх ногдол ашгийг зарласан, Банк буцаах аргагүй болсон үед өөрийн хөрөнгөөс хасна.

(19) Бусад нөөцийн сан

Банкны санхүүгийн байдлын тайлан дээрх өөрийн хөрөнгөд бүртгэгдсэн бусад нөөцөд дараах нөөцүүд орно. Үүнд:

Хөрөнгийн дахин үнэлгээний нөөц

Банкны барилга болон газардахин үнэлсэнээс үүссэн нэмэгдлийг бүртгэдэг нөөцийн сан.

Нөөцийн сан

Банк нь урьдчилан тооцоолоогүй эрсдэлээс хамгаалахын тулд тус санг байгуулсан. Банкны захирлуудын зөвлөлийн шийдвэр дээр үндэслэсэн хуримтлагдсан ашгийн хуваарилагдаагүй хэсгээс тус нөөцийн санд хуваарилдаг.

Нийгмийн хөгжлийн сан

Банк нь өөрийн ажиллагсдыг эдийн засгийн хүндрэлтэй үед нь дэмжих зорилгоор хуримтлагдсан ашгаас Нийгмийн хөгжлийн санд хуваарилдаг.

3. ХҮҮ БОЛОН ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ОРЛОГО

	2014	2013
	мян. төг	мян. төг
Бэлэн мөнгө болон Монголбанкн дахь хадгаламж	129,260	245,162
Урвуу Репо хэлцэл	360,917	594,248
Бусад банкин дахь харилцах, хадгаламж	964,370	1,373,438
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	171,660,887	80,963,950
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт- борлуулахад бэлэн	9,961,584	916,681
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт- дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших	30,157,677	12,603,007
	213,234,695	96,696,486
Своп арилжаанаас олсон хүүний орлого	603,527	22,762
	213,838,222	96,719,248

Борлуулахад бэлэн болон дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших санхүүгийн хөрөнгө оруулалтаас олсон хүү болон түүнтэй адилтгах орлогод засгийн газрын бондоос олсон 26,423,319 төгрөг багтсан. (2013 онд: 11,212,350 төгрөг)

4. ХҮҮ БОЛОН ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ЗАРДАЛ

	2014	2013
	мян. төг	мян. төг
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах хадгаламж	16,840,769	4,444,379
Буцаан худалдан авах хэлцлүүд	303,816	173,664
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	111,318,654	48,273,915
Зээлээр авсан санхүүжилт	9,866,238	9,404,042
	138,329,477	62,296,000
Своп арилжаанаас олсон хүүний зардал	379,315	-
	138,708,792	62,296,000

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

5. ХУРААМЖ БА ШИМТГЭЛИЙН ЦЭВЭР ОРЛОГО

	2014 мян. төг	2013 мян. төг
Хураамж ба шимтгэлийн орлого		
Зээлийн шимтгэл, хураамж	4,903,360	4,436,493
Мөнгөн гуйвуулга болон бусад үйлчилгээний орлого	1,400,374	1,498,959
Картын үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	3,449,899	1,458,071
Дансны үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	5,150,496	1,366,988
	14,904,129	8,760,511
Хураамж ба шимтгэлийн зардал		
Банкны үйлчилгээний хураамж	583,100	434,590
Картын гүйлгээний хураамж	1,079,641	343,275
	1,662,741	777,865
Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого	13,241,388	7,982,646

6. АРИЛЖААНЫ ЦЭВЭР ОЛЗ

	2014 мян. төг	2013 мян. төг
Хувьцаа	(1,468)	4,058
Гадаад валют	2,662,965	993,102
Өрийн үнэт цаас	270,967	—
	2,932,464	997,160

Хувьцааны орлогод өөрийн хөрөнгийн үнэт цаасыг худалдан авах, худалдах арилжааны үр дүн болон тэдгээрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтүүд орно. Гадаад валютын орлогод спот, форвард, своп болон бусад санхүүгийн үүсмэл хэрэглүүрүүдийн хэлцлээс бий болсон ашиг алдагдлууд орно. Өрийн бичгийн орлогод өрийн бичгийн үнэт цаасыг худалдан авах, худалдах арилжааны үр дүн, тэдгээрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтүүд болон холбогдох хүүний орлого, зардал орно.

7. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУСАД ОРЛОГО

	2014 мян. төг	2013 мян. төг
Гадаад валютын арилжааны бус олз, цэвэр	1,657,752	2,808,603
Хураан авсан хөрөнгийн эрсдэлийн санг буцаасны олз (Тодруулга 16)	—	2,545,557
Үндсэн хөрөнгө худалдан борлуулсны олз	—	8,110
Бусад	820,965	156,572
	2,478,717	5,518,842

8. ЗЭЭЛИЙН ҮНЭ ЦЭНИЙН БУУРАЛТЫН АЛДАГДЛЫН ЗАРДАЛ

	2014 мян. төг	2013 мян. төг
Зээлийн үнэ цэнийн бууралтын сангийн зардал/(буцаалт)		
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Тодруулга 14)	(68,114)	5,360,992
Бусад хөрөнгө (Тодруулга 16)	392,182	390,465
	324,068	5,751,457

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31
9. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДАЛ

	2014	2013
	мян. төг	мян. төг
Боловсон хүчний зардлууд	44,038,993	19,184,359
Хураан авсан хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (Тодруулга 16)	93,931	–
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл (Тодруулга 17)	5,597,875	3,156,272
Үйл ажиллагааны түрээс	4,714,137	2,508,224
Хадгаламжийн даатгалын хураамж	4,222,663	2,520,310
Биет бус хөрөнгийн хорогдуулга (Тодруулга 18)	578,891	420,809
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны гарз	111,497	–
Бусад үйл ажиллагааны зардал	14,905,828	8,701,765
	74,263,815	36,491,739

10. ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАРЫН ЗАРДАЛ/(БУЦААН АВАЛТ)

2013 болон 2014 онуудын 12 дугаар сарын 31-ээр дуусгавар болсон орлогын албан татварын (буцаан авалт) /зардлын бүрэлдэхүүнд:

	2014	2013
	мян.төг	мян.төг
Тайлант жилийн татвар:		
Тайлант жилийн үр дүнд ногдох орлогын албан татвар	–	35
Хойшлогдсон татвар:		
Түр зөрүүнээс үүссэнтэй холбоотой	(128,978)	(360,729)
	(128,978)	(360,694)

Банк нь санхүүгийн тайланд орлогын дүнг орлогын татварын хуульд заасан чөлөөлөгдөх эсвэл үл чөлөөлөгдөх зүйлүүдээр залруулсан дүнг үндэслэн орлогын татварын зардлыг тооцдог. Банк 3 тэрбум төгрөг хүртэл ашгаас 10% -ийн, 3 тэрбумаас дээш төгрөгийн ашгаас 25% -ийн орлогын албан татвар төлдөг. Засгийн Газрын бондын хүүний орлогод татвар тооцохгүй. Зээл ба урьдчилгаа төлбөрийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдал нь татвар ногдох орлогоос хасагдах зардал болдог.

Татварын өмнөх ашгаас хуулиар тогтоосон хувь хэмжээгээр тооцож гаргасан орлогын татварын зардлыг Банкинд хүчин төгөлдөр үйлчлэх орлогын татварын хувь хэмжээгээр тооцож гаргасан орлогын татварын (буцаан авалт)/зардалд 2014 болон 2013 оны 12 дугаар сарын 31-нээр хэрхэн тохируулсныг дараах байдлаар үзүүлэв. Үүнд:

	2014	2013
	мян.төг	мян.төг
Татварын өмнөх ашиг	19,194,116	6,678,700
25%-ийн орлогын албан татвар (2013 онд 25%)	4,798,529	1,669,675
Тусгай хувийн татвар ногдох орлогын нөлөө	–	(52)
Бага хувийн татвар ногдох орлогын нөлөө	193,467	(450,000)
Татвараас чөлөөлөгдөх орлого	(6,605,830)	(1,818,700)
Татвар ногдох орлогоос хасагдахгүй зардал	1,484,856	238,383
Тайлант жилийн татварын зардал	(128,978)	(360,694)

2014 онд үр ашигт орлогын албан татварын хувь хэмжээ (0.67%) байсан. (2013 онд (5.40%))

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

11. ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАРЫН ЗАРДАЛ/(БУЦААН АВАЛТ)

	2014 мян.төг	2013 мян.төг
Бэлэн мөнгө	54,935,232	53,217,481
Монголбанк дахь харилцах	410,737,394	278,714,470
	465,672,626	331,931,951

Монголбанкнаас тавигддаг шаардлагын дагуу Монголбанкинд харилцах данс байршуулдаг. Монголбанкинд байршуулах бэлэн мөнгөний заавал байлгах үлдэгдэл нь 14 хоногийн татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийн дунджийн 12.0% -аас багагүй байдаг. 2014 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банкны заавал байлгах шаардлагатай 14 хоногийн дундаж нөөцийн хэмжээ төгрөгөөр 138,568 сая төгрөг (2013 онд 113,280 сая төгрөг) ба гадаад валютаар 12,042 сая төгрөг (2013 онд 9,965 сая төгрөг) байсан.

12. БУСАД БАНК БА САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГА ДАХЬ ХАРИЛЦАХ, ХАДГАЛАМЖ

	2014 мян.төг	2013 мян.төг
Бусад банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	143,504,169	36,487,848

Бусад банк санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж нь дотоодын болон гадаадын санхүүгийн байгууллага дахь дотоод болон гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн харилцах болон хадгаламжийн дансуудыг хэлнэ.

13. ҮҮСМЭЛ САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГЛҮҮРҮҮД

Доорх хүснэгтэнд хөрөнгө, өр төлбөр болон нэрлэсэн үнийг үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнээр харууллаа. Нэрлэсэн үнэ нь нийт дүнгээрээ үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн суурь үнэт цаасны дүн байх бөгөөд суурь хүү эсвэл хүүний индексээс шалтгаалан үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн үнэлгээнд өөрчлөлт орно. Нэрлэсэн үнэ нь жилийн эцсийн байдлаарх гүйлгээний дүнг харуулах боловч зах зээлийн эрсдэл эсвэл зээлийн эрсдэлийн алийг нь ч илэрхийлэхгүй.

	Нэрлэсэн үнэ 2014 мян.төг	Бодит үнэ цэнэ			Бодит үнэ цэнэ		
		Хөрөнгө 2014 мян.төг	Өр төлбөр 2014 мян.төг	Нэрлэсэн үнэ 2013 мян.төг	Хөрөнгө 2013 мян.төг	Өр төлбөр 2013 мян.төг	
Валютын форвард хэлцэл	22,838,062	–	128,952	13,317,929	362,676	384,396	
Валютын своп хэлцэл	12,216,400	59,517	–	11,088,600	193,355	28,847	
	35,054,462	59,517	128,952	24,406,529	556,031	413,243	

Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн хувьд анхны хөрөнгө оруулалт бага байх буюу эсвэл огт шаардагдахгүй. Хэдий тийм боловч эдгээр санхүүгийн хэрэглүүрүүд нь ихэвчлэн хөшүүргийн зэргийг өндөрсгөх бөгөөд нилээн тогтворгүй байдаг. Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн хэлцлийн хөрөнгө, түвшин, индексийн үнэлгээний бага хэмжээний өөрчлөлт нь ч банкны ашиг, алдагдалд томоохон нөлөө үзүүлж болзошгүй.

Банк нь үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн гэрээний эрсдэлд өртөх дүнг банкны зах зээлийн эрсдэлийн удирдлагын хүрээнд хянадаг. (Тодруулга 27.4-г үзнэ үү).

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

14. ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА

	2014 мян.төг	2013 мян.төг
Бизнесийн зээл	223,354,961	208,786,359
Орон сууцны зээл	189,970,591	195,221,884
Хэрэглээний зээл	596,455,685	489,062,425
Хөдөө аж ахуйн зээл	54,273,719	46,809,938
	1,064,054,956	939,880,606
Хуримтлагдсан хүүний авлага	15,359,873	11,766,455
Нийт зээл ба урьдчилгаа	1,079,414,829	951,647,061
Хасах нь: Үнэ цэнэ бууралтын сан	(9,395,645)	(9,463,759)
Цэвэр зээл ба урьдчилгаа	1,070,019,184	942,183,302

Нийт дүнгээр нь бүртгэлээс хасаагүй шилжүүлсэн хөрөнгө

Банк нь 2012 оны 10 дугаар сард тогтмол хүүтэй барьцаат зээлүүдийн багцаас орж ирэх мөнгөн урсгалыг 100% авах эрхийг Монголын ипотекийн корпорацид ("МИК") худалдсан ба зээлүүдийн гүйцэтгэлд үүрэг хүлээх нөхцөлтэй. Банк уг багцын бараг бүх эрсдэл, өгөөжийг өөртөө авч үлдсэн гэж тодорхойлсон ба тиймээс багцыг өөрийн бүртгэлээс хасаагүй болно. Банк уг гүйлгээг барьцаат зээллэг гэж бүртгэсэн ба хүлээн авсан мөнгийг санхүүгийн өр төлбөр гэж бүртгэсэн. 2014 оны 1 сард Банк 5,072 сая төгрөгийн нэмэлт зээлийн багцыг шилжүүлсэн. 2014 оны 12 дүгээр сарын 31-ний өдрийн байдлаар шилжүүлсэн зээлийн багцын бүртгэлийн дүн нь 4,307 сая төгрөг (2013 онд 272 сая төгрөг), өр төлбөрийн дүн нь 4,307 сая төгрөг (2013 онд 272 сая төгрөг) тус тус байсан.

Нийт дүнгээр нь хүлээн зөвшөөрөөгүй шилжүүлсэн хөрөнгүүд

Банк нь 2014 оны 7 дугаар сарын 04-ний өдөр болон 2014 оны 11 дүгээр сарын 05-ны өдөр тогтмол хүүтэй барьцаат зээлийн багцаас орж ирэх мөнгөн урсгалыг авах 100% эрхийг МИК-ийн эзэмшлийн тусгай зориулалтын компаниудад худалдаж, оронд нь Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Бондыг "ИЗББ"-ыг худалдан авсан. Банк нь санхүүгийн тайланд зээлийн багцыг үл хүлээн зөвшөөрсөн ба давуу эрхтэй болон энгийн ИЗББ-ыг санхүүгийн хөрөнгөөр хүлээн зөвшөөрсөн. Шилжүүлсэн өдрөөрх зээлийн багцын дансны дүн нь 32,138.2 сая төгрөг болон 29,529.4 сая төгрөг байсан. Санхүүгийн тайланд давуу эрхтэй болон энгийн ИЗББ-ыг 55,500.9 сая төгрөг болон 6,237.9 сая төгрөгөөр тус бүр тусгасан. 2014 оны 7 дугаар сарын 31-ний өдөр болон 2014 оны 11 дүгээр сарын 25-ны өдөр 28,924.4 сая төгрөг болон 26,576.5 сая төгрөгийн давуу эрхтэй ИЗББ-ыг бүгдийг нь Монголбанкнаас авсан зээлийг төлөхөд зарцуулсан.

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сангийн тохируулгыг зээлийн анги тус бүрээр нь салган үзүүлбэл:

	Бизнесийн мян.төг	Хэрэглээний мян.төг	Орон Сууцны мян.төг	Хөдөө аж хуйн мян.төг	Нийт мян.төг
2014 оны 12 дугаар сарын 31					
2014 оны 1 дүгээр сарын 1-ээр	8,775,678	394,286	264,003	29,792	9,463,759
Тайлант жилд байгуулсан	4,265,281	3,215,487	386,197	414,089	8,281,054
Эргэн төлөлтөөр буурсан	(7,232,919)	(951,837)	(98,886)	(65,526)	(8,349,168)
2014 оны 12 дугаар сарын 31-ээр	5,808,040	2,657,936	551,314	378,355	9,395,645
Тусгай үнэ цэнийн бууралт	4,212,694	185,063	14,846	–	4,412,603
Бүлгийн үнэ цэнийн бууралт	1,595,346	2,472,873	536,468	378,355	4,983,042
	5,808,040	2,657,936	551,314	378,355	9,395,645
Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнийн бууралттай гарсан зээлийн тусгай үнэ цэнийн бууралтын дүнг хасахаас өмнөх нийт дүн	20,309,001	185,063	80,469	–	20,574,533

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сангийн тохируулгыг зээлийн анги тус бүрээр нь салган үзүүлбэл:

	Бизнесийн мян.төг	Хэрэглээний мян.төг	Орон сууцны мян. төг	Хөдөө аж хуйн мян.төг	Нийт мян.төг
2013 оны 12 дугаар сарын 31					
2013 оны 1 дүгээр сарын 1-ээр	3,804,100	15,241	267,028	—	4,086,369
Тайлант жилд байгуулсан	8,109,365	388,175	220,672	29,792	8,748,004
Эргэн төлөлтөөр буурсан	(3,153,052)	(9,175)	(224,785)	—	(3,387,012)
Валютын ханшийн зөрүү	15,265	45	1,088	—	16,398
2013 оны 12 дугаар сарын 31-ээр	8,775,678	394,286	264,003	29,792	9,463,759
Тусгай үнэ цэнийн бууралт	4,349,970	—	—	—	4,349,970
Бүлгийн үнэ цэнийн бууралт	4,425,708	394,286	264,003	29,792	5,113,789
	8,775,678	394,286	264,003	29,792	9,463,759
Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнийн бууралттай гарсан зээлийн тусгай үнэ цэнийн бууралтын дүнг хасахаас өмнөх нийт дүн	11,725,761	-	-	-	11,725,761

Дангаараа үнэ цэнийн бууралтад орсон зээлийн Банкны эзэмшиж буй барьцаа хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ нь 2014 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар 48,003 сая төгрөг (2013 онд 30,118 сая төгрөг) байна. Эдгээр үнэлгээг удирдлагаас хамгийн сүүлийн үеийн боломжит мэдээлэлд үндэслэн гаргасан. Дэлгэрэнгүй мэдээллийг Тодруулга 27.2 “Зээлийн барьцаа хөрөнгө ба сайжруулалтууд” хэсгээс үзнэ үү.

15. САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ

	30.11.2014 мян.төг	31.12.2013 мян.төг
Борлуулахад бэлэн:		
Өмчөөрх хөрөнгө оруулалт		
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй хөрөнгө оруулалт, бодит үнэ цэнээрээ	24,700	27,600
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй хөрөнгө оруулалт, өртгөөрөө	520,954	515,411
	545,654	543,011
Тогтмол орлоготой хөрөнгө оруулалт		
Ипотекийн зээлээр баталгаажсан энгийн бонд (“ИЗББ”), бодит үнэ цэнээр	6,292,929	—
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Засгийн газрын үнэт цаас	57,579,385	—
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Засгийн газрын бонд	71,636,244	50,175,187
	135,508,558	50,175,187
	136,054,212	50,718,198
Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших:		
Монголбанкны үнэт цаас	99,868,666	209,565,656
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Засгийн газрын үнэт цаас	—	13,684,857
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Засгийн газрын бонд	25,968,856	81,028,234
	125,837,522	304,278,747

Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй хөрөнгө оруулалт гэдэг нь Монгол Улсын Хөрөнгийн Бирж дээр бүртгэлтэй байгууллагад оруулсан хөрөнгө оруулалт юм. Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй хөрөнгө оруулалт нь хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй компанид оруулсан хөрөнгө оруулалтыг илэрхийлнэ. Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй хувьцаанд оруулсан хөрөнгө оруулалтын бодит үнэ цэнийг бодитойгоор хэмжих боломжгүй учир тэдгээрийг өртгөөр нь бүртгэдэг. Үнэлгээний техникүүдийг ашиглан хийсэн бодит үнэ цэнийн тооцооллууд хоорондоо их хэмжээгээр зөрнө гэсэн хүлээлттэй байна. Энэ хөрөнгө оруулалтын хувьд зах зээлийн үнэ тодорхойгүй ба Банк энэхүү хөрөнгө оруулалтыг ойрын хугацаанд борлуулах хандлагагүй байгаа.

Энгийн “ИЗББ” нь Монголын Ипотекийн Корпорациас гаргасан хүү тооцдог, урт хугацаат үнэт цаас юм. (Тодруулга 14-г үзнэ үү)

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

Монголбанкны үнэт цаас нь хямдруулсан үнээр гаргасан, богино хугацаатай хөрөнгө оруулалт.
 Засгийн газрын үнэт цаас нь богино хугацаатай, хямдруулсан эсвэл урамшуулалтай үнээр гаргасан үнэт цаас юм.
 Засгийн газрын бонд нь урт хугацаатай, хүү тооцдог, хямдруулсан эсвэл урамшуулалтай үнээр гаргасан үнэт цаас юм.

16. БУСАД ХӨРӨНГӨ

	2014	2013
	мян.төг	мян.төг
Хадгаламж Банк ХХК-ийн Эрх хүлээн авагчаас авах авлага	2,761,704	11,953,154
Өрийн бичгийн авлага	8,258,928	7,244,958
Хангамжийн ба бусад бараа материал	1,966,174	1,304,893
Урьдчилж төлсөн зардал	729,773	1,203,153
Орлогын албан татварын авлага	355,007	–
Хураан авсан хөрөнгө	93,931	–
Бусад авлага	3,100,795	2,151,788
	17,266,312	23,857,946
Хасах нь:		
Бусад авлагын үнэ цэнийн бууралтын сан	(830,957)	(400,008)
Хураан авсан хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын сан	(93,931)	–
	16,341,424	23,457,938

	2014	2013
	мян.төг	мян.төг
Бусад авлагын үнэ цэнийн бууралтын сан		
1-р сарын 1-нээр	400,008	9,592
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 8)	392,182	390,465
Валютын ханшийн өөрчлөлтийн нөлөө	38,767	(49)
12-р сарын 31-нээр	830,957	400,008
Хураан авсан хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын сан		
1-р сарын 1-нээр	–	2,545,557
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 9)	93,931	–
Буцаасан дүн (Тодруулга 7)	–	(2,545,557)
12-р сарын 31-нээр	93,931	–

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

17. ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ

	Газар ба барилга	Компьютер, тоног төхөөрөмж	Тавилга, эд хогшил	Тээврийн хэрэгсэл	Дуусаагүй барилга	Нийт
	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг
2014 оны 12 сарын 31						
Өртөг/дахин үнэлсэн						
2014 оны 1-р сарын 1-нээр	46,238,187	11,813,013	13,049,377	5,232,490	4,710,858	81,043,925
Нэмэгдсэн	9,817,389	1,752,179	4,642,049	556,115	3,689,600	20,457,332
Данснаас хассан	–	(693,550)	(122,720)	(106)	–	(816,376)
Худалдан борлуулсан	(101,500)	–	–	(238,622)	–	(340,122)
Дахин ангилсан	7,338,476	–	–	–	(7,338,476)	–
2014 оны 12-р сарын 31-нээр	63,292,552	12,871,642	17,568,706	5,549,877	1,061,982	100,344,759
Хуримтлагдсан элэгдэл						
2014 оны 1-р сарын 1-нээр	5,307,381	9,009,004	5,164,314	1,591,323	–	21,072,022
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 9)	1,282,301	2,388,954	1,402,129	524,491	–	5,597,875
Данснаас хассан	–	(693,550)	(122,720)	(106)	–	(816,376)
Худалдан борлуулсан	(15,912)	–	–	(167,013)	–	(182,925)
2014 оны 12-р сарын 31-нээр	6,573,770	10,704,408	6,443,723	1,948,695	–	25,670,596
Дансны цэвэр дүн	56,718,782	2,167,234	11,124,983	3,601,182	1,061,982	74,674,163
2013 оны 12 сарын 31						
Өртөг/дахин үнэлсэн						
2013 оны 1-р сарын 1-нээр	10,532,116	2,008,170	2,133,231	1,194,194	–	15,867,711
Нэмэгдсэн	511,178	309,066	1,087,622	6,161	1,304,994	3,219,021
Данснаас хассан	–	(201,704)	(17,097)	–	–	(218,801)
Худалдан борлуулсан	–	–	–	(16,828)	–	(16,828)
Хадгаламж Банк ХХК-иас шилжиж ирсэн	20,474,850	9,735,734	9,807,368	4,048,963	4,096,059	48,162,974
Дахин үнэлсэн	14,029,848	–	–	–	–	14,029,848
Дахин ангилсан	690,195	(38,253)	38,253	–	(690,195)	–
2013 оны 12-р сарын 31-нээр	46,238,187	11,813,013	13,049,377	5,232,490	4,710,858	81,043,925
Хуримтлагдсан элэгдэл						
2013 оны 1-р сарын 1-нээр	1,444,922	1,611,224	1,191,199	443,350	–	4,690,695
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 8)	830,494	1,430,928	610,168	284,682	–	3,156,272
Данснаас хассан	–	(201,704)	(17,097)	–	–	(218,801)
Худалдан борлуулсан	–	–	–	(15,940)	–	(15,940)
Хадгаламж Банк ХХК-иас шилжиж ирсэн	1,118,758	6,174,931	3,373,669	879,231	–	11,546,589
Дахин үнэлсэн	1,913,207	–	–	–	–	1,913,207
Дахин ангилсан	–	(6,375)	6,375	–	–	–
2013 оны 12-р сарын 31-нээр	5,307,381	9,009,004	5,164,314	1,591,323	–	21,072,022
Дансны цэвэр дүн	40,930,806	2,804,009	7,885,063	3,641,167	4,710,858	59,971,903

Газар ба барилгад зах зээлийн үнэлгээгээр бүртгэгдсэн барилга багтсан ба 2014 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар эдгээр барилгуудыг өртгөөр нь бүртгэсэн байсан бол 44,600 сая төгрөг байх байсан (2013 онд 28,814 сая төгрөг).

2014 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банкны хувьд 300 сая төгрөгийн (2013 онд 667 сая төгрөг) гэрээний үүргийн дагуу худалдан авах үндсэн хөрөнгө болон тоног төхөөрөмж байсан.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

18. БИЕТ БУС ХӨРӨНГӨ

	Программ хангамж мян.төг	Программ хангамжийн эрх мян.төг	Нийт мян.төг
2014 оны 12-р сарын 31			
Өртгөөр			
1-р сарын 1-нээр	3,342,420	564,786	3,907,206
Нэмэгдсэн	278,665	46,642	325,307
Данснаас хассан	—	(546)	(546)
12-р сарын 31-нээр	3,621,085	610,882	4,231,967
Хуримтлагдсан хорогдол			
1-р сарын 1-нээр	1,532,725	251,842	1,784,567
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 9)	477,395	101,496	578,891
Данснаас хассан	—	(546)	(546)
12-р сарын 31-нээр	2,010,120	352,792	2,362,912
Дансны цэвэр дүн	1,610,965	258,090	1,869,055
2013 оны 12-р сарын 31			
Өртгөөр			
1-р сарын 1-нээр	1,469,126	245,750	1,714,876
Нэмэгдсэн	257,964	81,289	339,253
Хадгаламж Банк ХХК-иас шилжиж ирсэн	1,615,330	237,747	1,853,077
12-р сарын 31-нээр	3,342,420	564,786	3,907,206
Хуримтлагдсан хорогдол			
1-р сарын 1-нээр	359,667	104,246	463,913
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 8)	369,840	50,969	420,809
Хадгаламж Банк ХХК-иас шилжиж ирсэн	803,218	96,627	899,845
12-р сарын 31-нээр	1,532,725	251,842	1,784,567
Дансны цэвэр дүн	1,809,695	312,944	2,122,639

19. ХОЙШЛОГДСОН ТАТВАРЫН ХӨРӨНГӨ - ЦЭВЭР

	2014 мян.төг	2013 мян.төг	
1-р сарын 1-ний өдрөөр	475,610	114,881	
Тайлант жилд ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрсөн татварын буцаан авалт (Тодруулга 10)	128,978	360,729	
Хойшлогдсон татварын өр төлбөрийн буцаалт	172,351	—	
12-р сарын 31-ний өдрөөр	776,939	475,610	
	Хойшлогдсон татварын өр төлбөр мян.төг	Хойшлогдсон татварын хөрөнгө мян.төг	Цэвэр хойшлогдсон хөрөнгө мян.төг
2014 оны 12 сарын 31-ний өдрөөр			
Түргэвчилсэн татварын хорогдуулалт	(10,425)	—	(10,425)
Зээл олголтын хойшлогдсон шимтгэлийн хураамж	—	337,533	337,533
Дараагийн жилд шилжүүлэн тооцох татварын алдагдал	—	449,831	449,831
	(10,425)	787,364	776,939
2013 оны 12 сарын 31-ний өдрөөр			
Үнэ цэнийн бууралтад орсон зээлийн хүүгийн орлого	(172,351)	—	(172,351)
Зээл олголтын хойшлогдсон шимтгэлийн хураамж	—	434,275	434,275
Дараагийн жилд шилжүүлэн тооцох татварын алдагдал	—	213,686	213,686
	(172,351)	647,961	475,610

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

20. БУСАД БАНК САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ХАРИЛЦАХ, ХАДГАЛАМЖ

	2014 мян.төг	2013 мян.төг
Банк, санхүүгийн байгууллагын хадгаламж	303,001,259	144,149,939

21. РЕПО ХЭЛЦЭЛ

	2014 мян.төг	2013 мян.төг
Репо хэлцлүүд	138,527,454	118,138,297

Репо хэлцлийн дагуу Банк нь Монголбанкны үнэт цаасыг ирээдүйд эргэн худалдан авах нөхцөлтэй борлуулсан. Үнэт цаас нь 2 хоногийн хугацаатай, зах зээлийн үнэ нь 2014 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэтэй ойролцоо байсан.

22. ХАРИЛЦАГЧДЫН ХАРИЛЦАХ, ХАДГАЛАМЖ

	2014 мян.төг	2013 мян.төг
Засгийн газар		
- Харилцах данс	128,912,889	172,570,403
- Хугацаагүй хадгаламж	4	21,636
- Хугацаат хадгаламж	107,200,590	56,736,823
- Баталгааны эх үүсвэр	101,314	1,012
Хувийн сектор		
- Харилцах данс	95,897,406	106,403,588
- Хугацаагүй хадгаламж	174,974	1,019,301
- Хугацаат хадгаламж	80,556,289	38,014,314
- Баталгааны эх үүсвэр	3,970,534	2,890,353
Иргэд		
- Харилцах данс	73,786,181	71,019,518
- Хугацаагүй хадгаламж	159,039,239	154,434,655
- Хугацаат хадгаламж	517,563,307	430,818,253
- Баталгааны эх үүсвэр	30,907	226,619
	1,167,233,634	1,034,156,475

23. ЗЭЭЛЭЭР АВСАН САНХҮҮЖИЛТ

	2014 мян. төг	2013 мян. төг
Хадгаламжийн даатгалын корпорациас авсан эх үүсвэр	–	36,965,327
Гадаадын санхүүгийн байгууллагуудаас авсан эх үүсвэр		
Хятадын экспорт импорт Банк	–	253,798
Оросын хөдөө аж ахуйн Банк	–	28,470,369
Гадаадын санхүүгийн байгууллагуудаас авсан нийт эх үүсвэр	–	28,724,167

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

Бусад байгууллагаас авсан эх үүсвэр		
Монголбанк	128,043,445	131,594,226
Сангийн яам	87,370,499	82,912,655
Сангийн яам - Азийн хөгжлийн Банк	883,518	684,808
Сангийн яам - Бичил санхүүгийн хөгжлийн сан	—	543,803
Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан	21,569,121	3,429,713
Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх сан	17,499,173	23,592,953
Сангийн яам / Японы олон улсын хамтын ажиллагааны Банк	5,009,879	2,831,957
Орон сууц санхүүжилтын корпораци	1,466,932	6,428,622
Монголын ипотекийн корпораци	4,626,959	285,930
Бусад	2,559,082	639,452
	269,028,608	252,944,119
Эх үүсвэрийн нийт дүн	269,028,608	318,633,613

Бүх зээллэгүүд барьцаагүй.

Зээлийн гэрээнүүдийн ихэнх нь тодорхой шалгуур үзүүлэлтүүдийг хангаж байхыг банкнаас шаарддаг ба тус нөхцөлүүдийг дараах төрлүүдэд ангилан үзүүлж болно:

- Өөрийн хөрөнгийн харьцаа (эрсдэлээр жигнэсэн өөрийн хөрөнгийн харьцаа, 1 дүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө болон нийт хөрөнгийн харьцаа)
- Санхүүгийн эрсдэлийн холбогдох харьцаа үзүүлэлтүүд (гадаад валютын эрсдэлийн харьцаа, нийт гадаад валютын нээлттэй позиц, нэгж гадаад валютын арилжааны эрсдэлийн харьцаа, төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын харьцаа,)
- Зээлийн харьцаа (нэг зээлдэгч болон өөрийн хөрөнгийн харьцаа, холбоотой талын зээлийн харьцаа болон нийт томоохон нөлөөллийн харьцаа)
- Бусад харьцаа (эргэлтийн бус хөрөнгө болон нийт хөрөнгийн харьцаа, чанаргүй зээл болон нийт зээлийн харьцаа гэх мэт)

Биелүүлсэн байх шаардлагатай харьцаа үзүүлэлтүүдийг хангаагүй тохиолдолд холбогдох зээлийн үүрэг биелэгдээгүйд тооцогдох буюу зээл нь нэхэмжилсэн үед төлөгдөх шаардлагатай болно. Тиймээс харьцаа үзүүлэлтүүдийн биелэлтэд Банк төлөвлөлт шинжилгээний хэлтсээрээ дамжуулан сар болгон хяналт тавин ажилладаг. Санхүүгийн газар нь Банкны гүйцэтгэлийн тайланд үндэслэн биелүүлсэн байх шаардлагатай харьцаа үзүүлэлтүүдийг, гүйцэтгэлээрх үзүүлэлтүүдтэй харьцуулж үр дүнг нь Актив, пассивын удирдлагын хороонд тайлагнадаг.

2014 оны 12-р сарын 31 болон 2013 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар Банк нь биелүүлэх шаардлагатай бүх харьцаануудыг хангасан.

24. БУСАД ӨР ТӨЛБӨР

	2014	2013
	мян. төг	мян. төг
Өглөг ба хуримтлагдсан зардал	1,944,018	1,933,641
Клирингийн саатал	3,363,894	2,533,991
Бусад	68,700	35,770
	5,376,612	4,467,632

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

25. ЭНГИЙН ХУВЬЦАА, БУСАД НӨӨЦ БА НОГДОЛ АШИГ

Энгийн хувьцаа

	1 бүр нь 1,000,000 төгрөгийн нэрлэсэн үнэтэй энгийн хувьцааны тоо		Дүн	
	2014	2013	2014	2013
			мян. төг	мян. төг
12-р сарын 31-ний өдрөөр	113,000	113,000	113,000,000	113,000,000

Банк нь 2013 оны 8-р сарын 28-ний өдрийн Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн шийдвэрээр нэмж 85,000 ширхэг энгийн хувьцааг нэрлэсэн үнээр гарган 85,000 сая төгрөгөөр Хадгаламжийн Даатгалын Корпорацид зарсан.

Бусад нөөц

	Нийгмийн хөгжлийн сан	Нөөцийн сан	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний нөөц	Нийт бусад нөөц
	мян. төг	мян. төг	мян. төг	мян. төг
2014 оны 12-р сарын 31				
1-р сарын 1-ний өдрөөр	956,832	693,669	12,116,641	13,767,142
2014 оны 12-р сарын 31	956,832	693,669	12,116,641	13,767,142
2013 оны 12-р сарын 31				
1-р сарын 1-ний өдрөөр	417,552	693,669	—	1,111,221
Буцаалт	540,000	—	—	540,000
Дахин үнэлгээний нэмэгдэл	—	—	12,116,641	12,116,641
Зарцуулалт	(720)	—	—	(720)
2013 оны 12-р сарын 31	956,832	693,669	12,116,641	13,767,142

Ногдол ашиг

2014 болон 2013 онуудад зарлаж олгосон ногдол ашиг тус тус тэг төгрөг болон 833 сая төгрөг байв.

26. МӨНГӨ, ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ХӨРӨНГӨ (НЭМЭЛТ ТОДРУУЛГА)

	2014	2013
	мян. төг	мян. төг
Бэлэн мөнгө ба Монголбанкн дахь харилцах	465,672,626	331,931,951
Бусад банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	143,504,169	36,487,848
Монголбанкны үнэт цаас	99,868,666	209,565,656
Засгийн газрын үнэт цаас	57,579,385	—
Засгийн газрын бонд	97,605,100	144,888,278
	864,229,946	722,873,733
Хасах нь: Банкны өдөр тутмын үйл ажиллагааг үл санхүүжүүлэх, Монголбанкнд заавал байлгах нөөц (Тодруулга 11)	(150,610,046)	(123,244,464)
Хасах нь: Бусад банкинд байршуулсан, анхны дуусгавар хугацаа нь гурван сараас дээш хугацаа бүхий харилцах, хадгаламж	(850,000)	(12,364,963)
Хасах нь: Засгийн газрын анхны дуусгавар хугацаа нь гурван сараас дээш хугацаа бүхий үнэт цаас	(57,579,385)	—
Хасах нь: Засгийн газрын анхны дуусгавар хугацаа нь гурван сараас дээш хугацаа бүхий бонд	(97,605,100)	(114,123,755)
Нийт мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө	557,585,415	473,140,551

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

27. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА

27.1 Оршил

Банкны үйл ажиллагааны салшгүй гол эрсдэлүүд бол зээлийн эрсдэл, хөрвөх чадварын эрсдэл, хүүний түвшний эрсдэл, валютын ханшийн эрсдэл, үйл ажиллагааны эрсдэлүүд байдаг ба эдгээр эрсдэлүүдийг Эрсдэлийн Хороо удирдаж байдаг. Эрсдэлийн Хороо нь Гүйцэтгэх Захиралд шууд тайлагнадаг бие даасан нэгж юм. Эрсдэлийн Удирдлагын үндсэн зорилго нь бизнесийн сегментэд эрсдэл өгөөжийн түвшинтэй нь уялдуулан капиталыг зөв хуваарилах болон Банкны хөрөнгийн эрсдэл тохируулсан өгөөжийг нэмэгдүүлэхийн тулд байнгын илрүүлэлт, хэмжилт, хяналтын үйл явцуудаар дамжуулан эрсдэлийг удирдах явдал юм. Энэ үйл явц нь Банкны тасралтгүй ашигт ажиллагаанд маш чухал үүрэгтэй ба Банкны ажилтан бүрийн оролцоо, тэдний ажил үүргийн хариуцлагын хүрээнд эрсдэлийг илрүүлэхтэй шууд холбоотой юм.

Дээр дурьдсан эрсдэлийн удирдлагын явцад бизнесийн эрсдэлийн удирдлага багтаагүй болно. Бизнесийн эрсдэл гэдэг нь бизнесийн хүрээлэн буй орчин, технологи, болон үйл ажиллагаа явуулж буй салбарт гарсан өөрчлөлтүүдээс үүссэн эрсдэлийг хэлнэ. Эдгээр бизнесийн эрсдэлүүд нь Банкны стратеги төлөвлөлтийн хүрээнд хянагдаж байдаг.

Банк нь эрсдэлийг бүрмөсөн арилгахад чиглэхээс илүүтэйгээр эрсдэл, өгөөжийг хамгийн оновчтой хослуулахад чиглэсэн эрсдэлийн удирдлагын бодлоготой. Одоо мөрдөж буй эрсдэлийн удирдлагын систем нь дараах зарчмуудыг агуулсан байна. Үүнд:

- (i) Эрсдэлүүдийг удирдаж буй этгээд нь зохицуулалтын болон хэмжилтийн системийг сайн ойлгож байна;
- (ii) Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлөөс ("ТУЗ") баталсан хязгаарын хүрээнд эрсдэлийг илрүүлж байна;
- (iii) ТУЗ-өөс баталсан бизнесийн бодлогын дагуу эрсдлийг хэмжиж байна;
- (iv) Капиталын хуваарилалт нь эрсдэлийн түвшинтэйгээ уялдаж байна;
- (v) Банкны гүйцэтгэлийн зорилт нь эрсдэл даах байдалтай уялдаж байна.

Эрсдэлийн удирдлагын бүтэц, зохион байгуулалт

Банкны удирдлагын бүх түвшинд эрсдэлийн талаарх нэгдсэн ойлголттой байж дараах шатны хороод эрсдэлийн удирдлагыг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

(i) ТУЗ-ийн дэргэдэх эрсдэлийн удирдлагын асуудал эрхэлсэн хороо ("ЭУАЭХ")

ТУЗ нь банкны эрсдэлийн удирдлагын үндсэн чиг хандлагыг тодорхойлж, стратеги, бодлого, зарчмыг батлах ба гүйцэтгэх удирдлага эрсдэлийн удирдлагын бодлогыг банкны үйл ажиллагаанд мөрдүүлж, хэрэгжүүлж ажилладаг.

(ii) Эрсдэлийн Удирдлагын Хороо ("ЭУХ")

Эрсдэлийн Удирдлагын хороо нь Банкны бизнес нэгжүүдийн болон үйл банкны үйл ажиллагаанд учирсан болон учирч болзошгүй эрсдэлүүдийг тодорхойлох, мөн үйл ажиллагааны эрсдэл, зах зээлийн эрсдэл болон бусад эрсдэлүүдийг багасгах зорилгоор тэдгээрийг үнэлэх, мөн банкны хяналт, эрсдэлийн удирдлагын бодлогод шаардлагатай сайжруулалтыг тодорхойлох, түүнийг хэрэгжүүлэх заавар удирдамж өгч ажилладаг. Банкны хувьд төв ЭХ болон салбарын ЭХ гэсэн хоёр түвшний эрсдэлийн хороо үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

Дотоод аудит

Банкны эрсдэлийн удирдлагын үйл явцад Дотоод аудитын газар жилд нэг удаа аудит хийх ба аудитын үед банкны журмуудын зохистой байдал хийгээд Банк эдгээр журмуудыг хэр мөрдөж байгаад хяналт хийдэг. Дотоод аудитын газар нь хийсэн бүх үнэлгээнийхээ үр дүнг банкны удирдлагатай хэлэлцэж, илрүүлсэн алдаа, дутагдал болоод өгөх зөвлөмжүүдийн талаар ТУЗ болон ЭУАЭХ-нд тайлагнана.

Актив Пассивын Удирдлагын Хороо ("АПУХ")

АПУХ нь зах зээл, хөрвөх чадварын эрсдэлийн удирдлагын үндсэн нэгж юм. Банкны эрсдэлийн удирдлагын стратегийг боловсруулж, ТУЗ, ТУЗ-ийн дэргэдэх ЭУАЭХ-нд санал оруулах, батлуулах, эрсдэлийн удирдлагын бодлогыг банкны үйл ажиллагаанд хэрэгжүүлэх, холбогдох хязгаарлалтуудыг тогтоож мөрдүүлж ажиллуулах үүрэгтэй.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**Зээлийн Хороод**

Зээлийн хороод нь дотоод журмаар тодорхойлсон эрх хэмжээний хүрээнд зээлийн шийдвэр гаргадаг. Зээлийн хороод нь дараах үндсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ. Үүнд :

- (i) зээлийн багц дахь чанар, бүтэц болон эрсдэлтэй багцыг тогтмол хянах;
- (ii) салбар тус бүрээр болон газарзүйн бүсийн байршлын хувьд олгогдох зээлийн хэмжээг тогтоон батлах.
- (iii) зээлийн бодлого, журамд нэмэлт өөрчлөлт оруулах, шинэчлэх, батлах;
- (iv) зээлийн ангилал болон сан байгуулах түвшин хэмжээг батлах;
- (v) зээлийн хүсэлт/өргөдөл батлах

Эрсдэлийн Удирдлагын Газар

Эрсдэлийн удирдлагын газар банкны хэмжээнд эрсдэлийн бодлогын хэрэгжилтийг хянаж, эрсдэлийн төрөл бүрээр эрсдэлийн түвшинг тодорхойлж, эрсдэлийг оновчтой удирдахад шаардлагатай мэдээллээр удирдлагыг хангаж, тухай бүр санал дүгнэлт гаргаж холбогдох хороодоор шийдвэрлүүлж ажилладаг. ЭУГ нь өөрийн гурван хэлтсээр дамжуулан эрсдэлийн бодлого, холбогдох журмын хэрэгжилтэд хяналт тавина.

Үйл ажиллагааны эрсдэлийн удирдлагын хэлтэс

Үйл ажиллагааны эрсдэлийн удирдлагын хэлтэс нь үйл ажиллагаа, зах зээл, хөрвөх чадварын эрсдэлийг тодорхойлох, холбогдох арга аргачлалыг тогтоож боловсронгуй болгох, эрсдэлийг хохирол багатай даван туулах талаар удирдлагад санал зөвлөмж хүргүүлэх, тэднийг эрсдэлийн түвшин, үр нөлөөллийн талаархи мэдээллээр ханган ажилладаг.

Тусгай активын хэлтэс

Тусгай активын хэлтэс нь чанаргүй актив үүсэхээс сэргийлэх, активын чанарыг сайжруулах чиглэлд бусад газар, хэлтэс, нэгжүүдтэй хамтран ажиллах, мэргэжлийн дэмжлэг үзүүлэх, чанаргүй активыг шилжүүлэн авч барагдуулах, хохирлыг бууруулах ажлыг зохион байгуулдаг.

Зээлийн эрсдэлийн удирдлагын хэлтэс:

Зээлийн эрсдэлийн удирдлагыг хэлтэс дараах үндсэн үүргийг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- (i) Зээлийн эрсдэлийн үнэлгээ, судалгааг хийх;
- (ii) Зээлийн эрсдэлийн түвшинг тогтоохын тулд зээлийн өргөдөлд бие даасан эрсдэлийн үнэлгээг хийх;
- (iii) Зээлийн багцыг хянах болон зээлийн багцын эрсдэлийг салбар тус бүрээр болон газарзүйн бүсийн байршлын хувьд хэт төвлөрүүлэхгүй байх;
- (iv) Олон төрлийн аргачилал ашиглан Банкны зээлийн багцын эрсдэлийг бууруулах.

Эрсдэлийг хэмжих болон тайлагнах систем

Банк нь статистик загваруудын тусламжтайгаар түүхэн алдагдлаас ойролцоолон тооцсон ердийн тохиолдолд хүлээж болзошгүй алдагдал болон гэнэтийн тохиолдолд учирч болзошгүй онцгой алдагдлыг давхар хэмжиж чадах системийг ашиглан эрсдэлийг хэмждэг. Эдгээр статистик загваруудыг түүхэн өгөгдлөөр тооцсон магадлалыг эдийн засгийн өнөөгийн орчинд нийцүүлэх байдлаар хэрэглэдэг.

Эрсдэлийн удирдлага, хяналт нь гол төлөв Банкнаас тогтоосон хязгаарын биелэлтэд суурилна. Эдгээр хязгааруудад Банк өөрийн бизнесийн стратеги зорилт, тухайн зах зээлийн орчин, мөн цаашид хүлээх боломжтой эрсдэлийн түвшинг тусгаж өгсөн байна. Үүнээс гадна Банк нь өөрийн эрсдэл даах чадварыг бүх үйл ажиллагаа болон эрсдэлийн төрлүүдээр тодорхойлон хэмжиж, түүнд хяналт тавьж байдаг.

Эрсдэлийг цаг алдалгүй олж таних, шинжлэх, хянах үүднээс бизнесийн бүх нэгжүүдээс цуглуулсан мэдээллүүдийг шинжилж үздэг. Ингэж боловсруулсан мэдээллийг ТУЗ, ЭУАЭХ, Актив пассивын удирдлагын хороо, ЭХ, зээлийн хороод болон бүх газар, хэлтсийн захирлуудад танилцуулж, тайлбарладаг. Тайланд зээлийн эрсдэлд өртөж болох нийт багцын хэмжээ, кредит метрикийн таамаглал, тогтоосон лимитийн гажилт, VaR, хөрвөх чадварын харьцаа болон эрсдэлийн утгуудын өөрчлөлтийг тусгана.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

Улирал бүр Актив пассивын удирдлагын хороо болон Эрсдэлийн хороо нь Банкны эрсдэлд үнэлэлт, дүгнэлт өгөхөд бүх шаардлагатай мэдээллээр хангах зорилготой иж бүрэн эрсдлийн тайланг хүлээн авдаг. Долоо хоног бүр Актив пассивын удирдлагын хороонд VaR, хөрвөх чадварын шинжилгээ, зах зээлийн эрсдэлийн лимитийн биелэлт болон бусад аливаа эрсдэл үүсгэх хүчин зүйлийн талаар танилцуулна.

Эрсдэлийг бууруулах

Хүүний түвшний эрсдэл, гадаад валютын ханшийн өөрчлөлт, зээлийн эрсдэл болон ирээдүйн үйл ажиллагаанаас үүдэж болзошгүй эрсдэлийн хэмжээг мэдрэмжийн шинжилгээ болон VaR аргаар тооцон, хянаж ажилладаг. Банк зээлийн эрсдэлийг бууруулах зорилгоор барьцаа хөрөнгө болон хувь хүний батлан даалт авдаг.

Эрсдэлийн хэт төвлөрөл

Төвлөрөл нь ижил төрлийн бизнесийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг, эсвэл нэгэн ижил газар зүйн бүсэд болон эдийн засгийн ойролцоо шинж чанартай бизнес эрхэлдэг хэд хэдэн харилцагчид улс төр, эдийн засаг болон бусад аливаа өөрчлөлт гарахад тэдгээрийн гэрээний үүргээ гүйцэтгэхэд ижил маягаар нөлөөлөхөөр байвал үүсдэг. Төвлөрөл нь тухайн нэгж салбарт болон газар зүйн байрлалд нөлөөлж буй нөхцөл байдалд Банк хэрхэн гүйцэтгэлээ хангах мэдрэмжийг илтгэнэ.

Эрсдэлийн хэт төвлөрлөөс зайлсхийх үүднээс Банк өөрийн бодлого, журамдаа олон төрлийн багцтай байх тодорхой удирдамжийг тусгасан байдаг. Зээлийн эрсдэлд тодорхойлогдсон төвлөрлийг хянаж удирдана. Монголбанк /Төв банк/ дараах стандарт хязгаарлалтуудыг тогтоож, биелүүлэхийг шаарддаг. Үүнд :

- (i) Нэг зээлдэгч болон түүний холбогдох этгээдэд олгох нийт зээлийн дүн болон зээлтэй адилтгах бусад хөрөнгийн нийлбэр дүн банкны өөрийн хөрөнгийн 20 хувиас хэтрэхгүй.
- (ii) Банк холбогдох этгээдэд олгосон зээлийн хэмжээ болон зээлтэй адилтгах бусад хөрөнгийн дүн нь банкны өөрийн хөрөнгийн 5 хувиас, тэдгээрийн нийлбэр дүн нь өөрийн хөрөнгийн 20 хувиас тус тус хэтрэхгүй.

Банкны журмын дагуу хадгаламжийн төвлөрлийн түвшинд тохирох хангалттай хөрвөх чадварыг Банк нь барих ёстой.

27.2 Зээлийн эрсдэл

Банкны харилцагч, үйлчлүүлэгч, зээлдэгч, зээлийн хүү, үндсэн төлбөрийг төлөх чадваргүй болох эсвэл төлөхийг хүсэхгүй байх, зээлийн гэрээний болон бусад санхүүгийн хэрэглүүрүүдтэй холбоотой үүргээ биелүүлэхгүй байх эрсдэлд Банк өртдөг.

Банк нь зээлийн өргөдлүүдийг анхааралтай хянах, эрсдэлийн түвшинд тохируулсан хүүгийн хувь хэмжээг тогтоох, харилцагч талуудыг газарзүйн байршил, аж үйлдвэрийн салбараар ангилан зээлийн эрсдэлд өртөх түвшинд хязгаар тогтоох зэргээр зээлийн эрсдэлд хяналт тавьдаг.

Банк нь харилцагч талуудын зээлжих чадварт орж болзошгүй өөрчлөлт (барьцаа хөрөнгөө тогтмол шинэчлэх гэх мэт)-ийг эртнээс олж таних зорилгоор зээлийн чанарын хяналтын процессийг нэвтрүүлсэн. Зээлийн чанарын хяналтын процесс нь Банкинд болзошгүй алдагдлыг тодорхойлох, засах арга хэмжээнүүдийг эртхэн авах боломжийг олгодог.

Банк зээлийн үйл ажиллагааг сайжруулахын тулд зээлийн журам зааврыг ойр ойрхон шалгаж сайжруулдаг байдаг.

Зээлтэй холбоотой болзошгүй үүргийн эрсдэл

Банк нь харилцагчийн өмнөөс төлбөр төлөх магадлал бүхий баталгаануудыг гаргах боломжийг бий болгодог. Ийм төлбөрийг аккредитивийн нөхцөлд тулгуурлан харилцагчдаас эргүүлэн татдаг. Эдгээр нь банкинд зээлтэй нэгэн адил эрсдэлийг учруулах ба түүнийг мөн зээлийн үйл ажиллагааны бодлого, журмаар зохицуулдаг.

Барьцаа хөрөнгө болон бусад зээлийн баталгаа, батлан даалтыг тооцохгүйгээр зээлд учирч болзошгүй эрсдэлийн дээд хэмжээг авч үзвэл:

Доорх хүснэгт нь тайлан тэнцлийн үзүүлэлт бүрийн хувьд зээлийн эрсдэлд өртөж болох нийт багцыг харуулсан байна. Эрсдэлд өртөж болох нийт багцыг барьцаа хөрөнгөөр эрсдэлийг бууруулахаас өмнөх нийт дүнгээр илэрхийлсэн болно.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

	Нийт багцын хэмжээ 2014 мян.төг	Нийт багцын хэмжээ 2013 мян.төг
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах (касс дахь бэлэн мөнгийг оролцуулаагүй)	410,737,394	278,714,470
Бусад банкин дахь харилцах, хадгаламж	143,504,169	36,487,848
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	59,517	556,031
Харилцагчдад олгосон зээл, урьдчилгаа	1,079,414,829	951,647,061
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт – борлуулахад бэлэн	136,054,212	50,718,198
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт - дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших	125,837,522	304,278,747
Бусад хөрөнгө	14,121,428	21,129,865
Нийт	1,909,729,071	1,643,532,220
Болзошгүй өр төлбөр	1,847,370	785,066
Үүргүүд	20,382,213	17,059,778
Нийт	22,229,583	17,844,844
Зээлийн эрсдэлд өртөж болох нийт дүн	1,931,958,654	1,661,377,064

Бодит үнээр бүртгэгддэг санхүүгийн хэрэглүүрийн хувьд дээрх дүнгүүд нь өнөөгийн зээлийн эрсдэлийн өртөлтийг харуулсан ба энэ нь ирээдүйд үнэ цэнэ өөрчлөгдөхөөс шалтгаалж бий болж болох эрсдэлийн дээд хэмжээ биш юм.

Эрсдэлийн төвлөрлийн шинжилгээ

Дараах хүснэгтэд Банкны харилцагчдад олгосон зээл, урьдчилгааг (Тодруулга 16) аж үйлдвэрийн салбараар нь ангилан, нийт дүнгээр (зээлийн барьцаа хөрөнгө эсвэл зээлийн чанарыг сайжруулах бусад зүйлүүдийг авч үзэхээс өмнөх нь) үзүүлэв.

	2014		2013	
	Нийт багцын хэмжээ мян.төг	%	Нийт багцын хэмжээ мян.төг	%
Хэрэглээний	856,785,210	79%	744,929,398	78%
Хөдөө аж ахуй	67,411,838	6%	55,445,178	6%
Барилга	62,622,285	6%	46,348,462	5%
Үйлдвэр	29,795,726	3%	24,079,122	3%
Бөөний болон жижиглэн	14,432,573	1%	22,384,534	2%
Боловсрол	9,380,404	1%	3,483,928	0%
Тээвэр, харилцаа холбоо	8,717,545	1%	13,175,756	1%
Үл хөдлөх хөрөнгө	7,159,128	1%	10,174,596	1%
Цахилгаан ба газрын тос	5,514,924	1%	8,512,099	1%
Санхүүгийн үйлчилгээ	4,535,136	0%	7,575,015	1%
Аялал жуулчлал	3,547,765	0%	3,893,929	0%
Эрүүл мэнд хамгаалал	3,291,636	0%	3,810,903	0%
Бусад	2,625,502	0%	2,782,930	0%
Уул уурхай, олборлолт	2,596,946	0%	2,641,403	0%
Нийтийн үйлчилгээ	960,375	0%	2,356,018	0%
Нийгмийн үйлчилгээ	37,836	0%	53,790	0%
	1,079,414,829	100%	951,647,061	100%

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

Зээлийн барьцаа хөрөнгө ба бусад сайжруулалтууд

Шаардлагатай барьцаа хөрөнгийн үнэлгээний дүн болон төрөл нь зээлдэгч болон харилцагчийн зээлийн эрсдэлийн үнэлгээ ба олгох зээлийн төрлөөс хамаарна.

Барьцаанд авсан хөрөнгийн гол төрлүүдийг дор үзүүлэв. Үүнд:

- (i) Байгууллагуудад олгосон зээлийн хувьд үл хөдлөх хөрөнгө, бараа материал, үйлдвэр ба тоног төхөөрөмж, машин механизм;
- (ii) Жижиг бизнесийн зээлийн хувьд үл хөдлөх хөрөнгө, бараа материал
- (iii) Хэрэглээний зээлийн хувьд автомашин, санхүүжилтийн орлого, болон үл хөдлөх хөрөнгө, гэх мэт;
- (iv) Орон сууц худалдан авах зээлийн хувьд орон сууц;

Банк нь хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанид зээл олгохдоо тухайн компаний толгой компани болон гол хувьцаа эзэмшигчдээс баталгаа гаргуулж авч болох боловч барьцаа хөрөнгөөр тооцдоггүй.

Банк нь барьцаа хөрөнгийн зах зээлийн үнэ цэнийг тогтмол хянаж байдаг ба тухайн гэрээний дагуу шаардлагатай үед нэмэлт барьцаа хөрөнгө гаргуулахаар хүсэлт тавьдаг.

Банкны журмаар өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгүүдийг Банк нь зохион байгуулалттайгаар борлуулдаг. Хөрөнгө борлуулсанаас орж ирсэн орлогыг зээлийн үлдэгдэл төлбөрийг багасгах эсвэл төлж дуусгахад зориулна. Банк нь өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгийг өөрийн бизнесийн хэрэгцээнд ашигладаггүй.

Санхүүгийн хөрөнгийн бүлэг нэг бүрийн чанар

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны чанарыг Банк дотооддоо хэрэглэдэг зээлийн үнэлгээний системийг ашиглан удирддаг.

Банкны зээлийн эрсдэлийн үнэлгээний системийг дараах хүснэгтээр үзүүлэв:

Зээлийн зэрэглэл	Тодорхойлолт
A	Маш сайн
B	Сайн
C	Хангалттай
D	Хэвийн бус

Банк зээлийн багцдаа зохистой, байнгын эрсдэлийн зэрэглэл тогтоож байх бодлогыг баримталдаг. Энэ нь зарим төрлийн эрсдэлийг удирдах боломжийг олгохын зэрэгцээ, бүх зээлүүдийн эрсдэлийг нэг хэмжигдэхүүнээр илэрхийлэн харуулах боломжийг олгодог. Үнэлгээний систем нь харилцагчийн зээлийн эрсдэлд нөлөөлөх гол хүчин зүйлүүдийн статистик шинжилгээ болон зах зээлийн мэдээлэлд суурилагдан хийгддэг. Эрсдэлийн зэрэглэл нь төрөл бүрийн зээлийн эрсдэлтэй уялдсан бөгөөд зээл эрсдэх тохиолдолд алдагдлыг бууруулах барьцаа хөрөнгө, эсхүл бусад төрлийн алдагдлыг бууруулах зээл тус бүр ялгаатай байна гэсэн бодлогыг баримталдаг.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

Зээлийн багцын чанар, эрсдэлийн ангиллаар

Дараах хүснэгтэд зээлийн чанарыг Банкны зээлийн дотоод үнэлгээний систем дээр үндэслэн зээлтэй холбоотой хөрөнгийг бүлэг тус бүрээр нь үзүүлэв. Үнэ цэнийн бууралтын санг оруулаагүй дүнгээр үзүүлэв

Тодруулга	2014									
	Хугацаа хэтрэлтгүй ба үнэ цэнийн бууралтгүй зээл					Хугацаа хэтрэсэн				
	Маш сайн мян. төг	Сайн мян. төг	Хангалтай мян. төг	Хэвийн бус мян. төг	Үнэлээгүй мян. төг	эсвэл дангаараа үнэ цэнийн бууралттай мян. төг	Нийт мян. төг	Бусад хөрөнгө мян. төг	Нийт мян. төг	Нийт мян. төг
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дах харилцах	13	465,672,626	-	-	-	-	-	-	-	465,672,626
Бусад банкин дахь харилцах, хадгаламж	14	18,116,355	2,881,401	-	122,506,413	-	-	-	-	143,504,169
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	15	59,517	-	-	-	-	-	-	-	59,517
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалтууд	17	129,215,629	-	-	-	6,838,583	-	-	-	136,054,212
- Борлуулахад бэлэн		125,837,522	-	-	-	-	-	-	-	125,837,522
- Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших		255,053,151	-	-	-	6,838,583	-	-	-	261,891,734
Зээл ба урьдчилгаа	16	196,756,048	7,235,416	168,907	32,295	-	21,235,644	-	-	225,428,310
Бизнесийн зээл		578,096,042	2,992,320	176,927	322,488	-	1,474,298	-	-	583,062,075
Хэрэглээний зээл		211,484,866	1,777,917	17,573	147,863	-	302,569	-	-	213,730,788
Орон сууц худалдан авах зээл		56,322,364	376,791	63,519	66,382	-	364,600	-	-	57,193,656
Хөдөө аж ахуйн зээл		1,042,659,320	12,382,444	426,926	569,028	-	23,377,111	-	-	1,079,414,829
Бусад хөрөнгө	18	3,198,107	-	-	2,761,704	-	8,161,617	-	-	14,121,428
Нийт		1,784,759,076	15,263,845	426,926	125,837,145	6,838,583	31,538,728	1,964,664,303		

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

2013									
Тодруулга	Маш сайн	Сайн	Хангалттай	Хэвийн бус	Үнэлээгүй	Хугацаа хэтэрсэн		Нийт	мян. төг
						мян. төг	мян. төг		
	мян. төг	мян. төг	мян. төг	мян. төг	мян. төг	эсвэл дангаараа	үнэ цэнийн бууралттай	мян. төг	мян. төг
Бэлэн мөнгө, богино хугацаат сангууд	331,931,951	-	-	-	-	-	-	-	331,931,951
Бусад банкин дахь харилцах, хадгаламж	6,657,266	987,889	-	28,842,693	-	-	-	-	36,487,848
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	556,031	-	-	-	-	-	-	-	556,031
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалтууд									
- Борлуулахад бэлэн	27,600	-	-	-	515,411	-	-	-	543,011
- Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших үнэт цаас	354,453,934	-	-	-	-	-	-	-	354,453,934
	354,481,534	-	-	-	515,411	-	-	-	354,996,945
Зээл ба урьдчилгаа									
Бизнесийн зээл	192,504,091	5,937,294	77,938	9,236	-	13,147,756	-	-	211,676,315
Хэрэглээний зээл	493,601,934	663,586	82,658	55,539	-	481,726	-	-	494,885,443
Орон сууц худалдан авах зээл	195,039,629	593,002	26,431	182,372	-	117,831	-	-	195,959,265
Хөдөө аж ахуйн зээл	49,064,992	48,034	-	-	-	13,012	-	-	49,126,038
	930,210,646	7,241,916	187,027	247,147	-	13,760,325	-	-	951,647,061
Бусад хөрөнгө	2,413,445	-	-	12,026,587	-	6,689,833	-	-	21,129,865
Нийт	1,626,250,873	8,229,805	187,027	41,116,427	515,411	20,450,158	-	-	1,696,749,701

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

Харилцагчдад олгосон хугацаа хэтэрсэн зээл болон урьдчилгаанд зөвхөн цөөн хэдэн хоногоор хугацаа хэтэрсэн зээлүүд орсон. Хугацаа хэтэрсэн зээлүүдийн насжилтын шинжилгээг дор үзүүлэв.

Хугацаа хэтэрсэн боловч үнэ цэнийн бууралтад ороогүй санхүүгийн хөрөнгийн насжилтын шинжилгээ

	2014				Нийт мян. төг
	30 хоног хүртэл мян. төг	31-60 хоног мян. төг	61-90 хоног мян. төг	91-ээс дээш хоног мян. төг	
Зээл ба урьдчилгаа					
Бизнесийн зээл	61,026	25,378	15,844	824,395	926,643
Орон сууц худалдан авах зээл	69,048	—	71,017	82,035	222,100
Хэрэглээний зээл	113,014	121,017	73,423	981,781	1,289,235
Хөдөө аж ахуйн зээл	78,019	89,966	48,195	148,420	364,600
Нийт	321,107	236,361	208,479	2,036,631	2,802,578

	2013				Нийт мян. төг
	30 хоног хүртэл мян. төг	31-60 хоног мян. төг	61-90 хоног мян. төг	91-ээс дээш хоног мян. төг	
Зээл ба урьдчилгаа					
Бизнесийн зээл	819,543	108,989	203,670	289,793	1,421,995
Орон сууц худалдан авах зээл	68,351	26,976	21,192	365,207	481,726
Хэрэглээний зээл	102,986	—	—	14,845	117,831
Хөдөө аж ахуйн зээл	4,400	7,486	1,126	—	13,012
Нийт	995,280	143,451	225,988	669,845	2,034,564

Хугацаа хэтэрсэн боловч үнэ цэнийн бууралтад ороогүй зээл, урьдчилгааны нийт дүнд Банк нь 2014 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар 3,650 сая төгрөг (2013 онд 6,745 сая төгрөг)-ийн үнэ бүхий хөрөнгийг барьцаалаад байна. Харилцагчдад олгосон зээл, урьдчилгаанд байгуулсан зээлийн алдагдлын сангийн талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг Тодруулга 14-аас харна уу.

Нөхцөл өөрчлөгдсөн санхүүгийн хөрөнгийн бүлэг тус бүрийн бүртгэлийн дүн

Нөхцөл өөрчлөгдсөн санхүүгийн хөрөнгийн бүртгэлийн дүнг бүлэг тус бүрээр нь дараах хүснэгтэд үзүүлэв.

	2014 мян. төг	2013 мян. төг
Зээл ба урьдчилгаа:		
Бизнесийн зээл	7,732,396	6,715,208
Орон сууц худалдан авах зээл	121,979	3,565,984
Хэрэглээний зээл	60,602	4,427,215
Хөдөө аж ахуйн зээл	34,324	27,693
	7,949,301	14,736,100

Үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээ

Зээлийн үндсэн ба хүүний графикт төлбөр 90-ээс дээш хоногоор хугацаа хэтэрсэн, зээлдэгчийн мөнгөн урсгалд мэдэгдэхүйц хүндрэл учирсан, зээлийн үнэлгээ буурсан, зээлийн гэрээний анхны нөхцөл зөрчигдсөн эсэх зэрэг асуудлуудыг зээлийн үнэ цэнийн бууралтын шинжилгээ хийх явцад авч үздэг. Банк нь үнэ цэнийн бууралтын шинжилгээг бүлгийн ба тусгайлсан үнэлгээ гэж ялган авч үздэг.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**Тусгайлсан үнэлгээгээр үнэлсэн үнэ цэнийн бууралтын сан**

Банк нь өндөр дүнтэй зээл, урьдчилгаанд нэг бүрчлэн зээлийн эрсдэлийн тохирох санг тооцдог. Зээлийн үнэ цэнийн бууралтын хэмжээг тодорхойлоход зээлдэгчийн бизнес төлөвлөгөөний тогтвортой байдал, санхүүгийн хүндрэл тохиолдсон үед гүйцэтгэлээ сайжруулах чадвар, дампуурал тохиолдсон үед хүлээн авах төлбөр болон хүлээгдэж буй ногдол ашгийн төлбөр, санхүүгийн өөр бусад дэмжлэг авах боломжууд, барьцаа хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ, хүлээгдэж буй мөнгөн урсгалын хугацаа зэргийг зайлшгүй авч үздэг. Үнэ цэнийн бууралтаас үүсэх алдагдлын хэмжээг, гэнэтийн үйл явдлуудын улмаас илүү нухацтай авч үзэх шаардлагатай байгаагаас бусад тохиолдолд тайлант өдөр бүр үнэлж үзнэ.

Бүлгийн үнэлгээгээр үнэлсэн үнэ цэнийн бууралтын сан

Дангаараа чухал ач холбогдолгүй бүх зээл, урьдчилгаа ба дангаараа чухал ач холбогдолтой боловч тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнэ бууралтын бодит нотолгоо гарч ирээгүй зээл, урьдчилгаануудыг бүлэглэн, бүлэг тус бүр дээр хүлээж болзошгүй алдагдлыг тооцно. Удирдлагын зүгээс бүлгийн үнэлгээг жил бүр, бүлэг тус бүрт ялгаатай шинжилгээнд үндэслэн хийнэ.

Бүлгийн үнэлгээнд тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоо байхгүй боловч тэдгээрийг багтаасан багцын түвшинд оршин байх магадлалтай үнэ цэнийн бууралтыг тооцдог. Үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг бүлгийн алдагдлын түүхэн өгөгдөл, эдийн засгийн өнөөгийн байдал, алдагдал гарсан гэж таамаглаж буй үе болон уг алдагдлыг олж тогтоосон үе хоорондын ойролцоолсон хугацаа мөн үнэ цэнийн бууралттай гэж тогтоогдсоны дараа хүлээгдэж буй эргэн төлөгдөх эсвэл цуглуулан авах дүн зэрэг мэдээлэл дээр үндэслэн тогтоодог.

Санхүүгийн баталгаа болон аккредитивийг зээл ба урьдчилгаатай адил байдлаар үнэлж, сан байгуулдаг.

30.3 Төлбөрийн чадварын эрсдэл

Санхүүгийн хэвийн болон тогтворгүй нөхцөл байдалд харилцагчийн өмнө хүлээсэн төлбөр тооцооны үүргээ гүйцэтгэж чадахгүй байвал банк төлбөрийн чадварын эрсдэлд орно. Уг эрсдэлийг хязгаарлахын тулд удирдлага нь өөрийн үндсэн харилцах, хадгаламжийн эх үүсвэрээс гадна олон төрлийн эх үүсвэрийг төвлөрүүлсэн ба өдөр тутам ирээдүйн мөнгөн урсгал болон төлбөрийн чадвараа хянаж байдаг.

Банк нь хангалттай хэмжээний, Монголбанкнаас шаарддаг түвшнээс илүү хэмжээ бүхий хөрвөх хөрөнгөтэй байдаг. Үүнээс гадна Банк нь нийт харилцагчдын харилцах, хадгаламжийн 12%-тай тэнцэх бэлэн мөнгийг Монголбанкинд заавал байршуулж байх ёстой.

Санхүүгийн өр төлбөрийг гэрээний үлдэж буй хугацаагаар шинжилсэн шинжилгээ

Дараах хүснэгтэд 2014 оны болон 2013 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх Банкны санхүүгийн өр төлбөрийн дуусгавар хугацааг тэдгээрийн аливаа нэг хөнгөлөлтгүйгээр, гэрээний дагуу эргэн төлөх үүрэг дээр үндэслэн харууллаа. Гэсэн хэдий ч, Банк харилцагчдын дийлэнх нь гэрээт хугацаанаасаа өмнө зарлагын гүйлгээ хийхгүй гэсэн хүлээлттэй байгаа ба хадгаламжийн татан авалтын түүхэн өгөгдөл дээр үндэслэн Банкны хүлээж буй мөнгөн урсгалыг хүснэгтэд тусгаагүй болно.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

2014 оны 12 сарын 31-нээр	Хугацаагүй мян.төг	3 сараас доош мян.төг	3-6 сар мян.төг	6 сараас 1 жил мян.төг	1-5 жил мян.төг	5-аас дээш жил мян.төг	Нийт дүн мян.төг
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	2,244,022	301,395,843	—	—	—	—	303,639,865
Репо хэлцэл	—	138,739,908	—	—	—	—	138,739,908
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	—	160,211	—	—	—	—	160,211
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	529,578,040	142,222,789	197,782,414	219,566,722	91,712,843	251,023,658	1,431,886,466
Зээлээр авсан эх үүсвэр	355,868	4,497,989	115,694,315	5,671,512	48,424,559	144,558,743	319,202,986
Бусад өр төлбөр	5,339,170	—	—	—	—	—	5,339,170
Нийт	537,517,100	587,016,740	313,476,729	225,238,234	140,137,402	395,582,401	2,198,968,606
2013 оны 12 сарын 31-нээр							
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	14,581,744	126,645,373	3,794,362	—	—	—	145,021,479
Репо хэлцэл	—	118,138,297	—	—	—	—	118,138,297
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	—	510,316	—	—	—	—	510,316
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	504,389,697	178,827,664	156,661,170	153,725,004	39,289,089	42,745,185	1,075,637,809
Зээлээр авсан эх үүсвэр	6,714,063	51,357,219	58,567,646	3,631,049	84,608,330	136,929,524	341,807,831
Бусад өр төлбөр	4,503,402	—	—	—	—	—	4,503,402
Нийт	530,188,906	475,478,869	219,023,178	157,356,053	123,897,419	179,674,709	1,685,619,134

27.4 Зах зээлийн эрсдэл

Зах зээлийн эрсдэл гэдэг нь хүүний түвшин, гадаад валютын ханш гэх мэт зах зээлийн хувьсагчуудын өөрчлөлтийн улмаас санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн бодит үнэ цэнэ эсвэл ирээдүйн мөнгөн урсгал хэлбэлзэх эрсдэлийг хэлнэ. Банк нь эрсдэлийн энэ элементийг VaR болон мэдрэмжийн шинжилгээг ашиглан хянаж удирддаг. Гадаад валютын төвлөрлийг эс тооцвол Банкинд ноцтой, зах зээлийн эрсдэлийн төвлөрөл байхгүй байна.

Хүүний түвшний эрсдэл

Тодорхой хугацаанд заагуудад хүүний түвшинг тохируулж өгч байх шаардлагатай позицууд хоорондоо таарамжгүй болох үед хүүний эрсдэл бий болдог. Банкны зээлийн болон санхүүжилтийн, хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаанууд нь хүүний эрсдэлийг бий болгодог. Хүүний хувь хэмжээний өөрчлөлт нь Банкны хүүний цэвэр орлогод тэр даруй нөлөөлдөг бол урт хугацаанд Банкны өөрийн хөрөнгөд нөлөөлдөг (Банкны хөрөнгө, өр төлбөр, тэнцлийн гадуурх зүйлсийн эдийн засгийн үнэ цэнэд нөлөөлөх учраас). Тодорхой хугацаанд байж болох хүүний хувь хэмжээний өөрчлөлтийн хязгаарыг Банкны удирдлага тогтоож өгдөг. Позицуудыг өдөр бүр хянаж байдаг ба хеджинг стратеги хэрэгжүүлэх замаар позицийг хязгаарын хүрээнд удирдаж ажилладаг.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

Дараах хүснэгтэд Банкны орлогын тайлангийн зүйлүүдийн, бусад бүх хувьсагчууд тогтмол байх үед хүүний хувь хэмжээний зохистой, боломжит өөрчлөлтүүдэд үзүүлэх мэдрэмжийг харуулав. Орлогын тайлангийн мэдрэмж гэж нэг жилийн хүүний цэвэр орлогод хүүний өөрчлөлт (2014 оны 12 дугаар сарын 31 ба 2013 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн хөвөгч хүүний өөрчлөлт)-ийн үзүүлэх нөлөөллийг хэлнэ.

Валют	Өсөлт/ (Бууралт)	Цэвэр хүүний орлогын мэдрэмж	
		2014 мян.төг	2013 мян.төг
Евро	+/-120	4,677	4,297
Америк доллар	+/-120	1,559,854	154,086
Төгрөг	+/-120	2,850,931	2,933,162

Гадаад валютын эрсдэл

Гадаад валютын эрсдэл гэдэг нь санхүүгийн хэрэглүүрийн үнэ цэнэ гадаад валютын ханшийн сөрөг өөрчлөлтийн улмаас хэлбэлзэх эрсдэл юм. Банкны удирдлага гадаад валютын позицууд дээр хязгаар тогтоож өгдөг ба тэдгээрийг тогтмол хянадаг. Үүнээс гадна Банк нь гадаад валютын эрсдэлийг удирдах, хэмжих үйл ажиллагаандаа VaR загварыг 2011 оны 11 дугаар сараас хэрэглэж эхэлсэн. VaR нь тодорхой хугацаанд ба өгөгдсөн итгэлцлийн түвшинд багцын зах зээлийн үнэд гарч болох өөрчлөлтийг ойролцоолон тооцоолох замаар санхүүгийн эрсдэлийг хэмжихэд ашиглагддаг арга юм.

'VaR аргачлалын зорилго, төсөөлөл, хязгаарлалтууд

VaR загвар нь зах зээлийн хэвийн орчинд зах зээлийн эрсдэлийг хэмжихэд ашигладаг. Эдгээр загварууд нь зах зээлийн хэвийн орчинд нөлөө үзүүлж буй эрсдэлийн хүчин зүйлүүд дээр гарч буй аливаа өөрчлөлтүүд нь хэвийн тархалттай байна гэж авч үздэг. Банк нь өнгөрсөн нэг өдрийн түүхэн өгөгдөлд суурилан валютын багцад гарч болох өөрчлөлтүүдийг тооцоолохдоо түүхэн болон Монте Карло гэх хоёр загварыг ашигладаг. Банкны хэрэглэж буй VaR аргачлал нь 99 хувийн итгэлцлийн түвшин ба хэрэв одоогийн зах зээлийн эрсдэлийн хэмжээ нэг өдөр өөрчлөгдөхгүй хэвээр байхад болзошгүй алдагдлын хэмжээ нь хэтэрч илүү гарахгүй байх 1 өдрийн хугацааг ашигладаг ба эдгээр хувьсагчуудыг зах зээлийн өгөгдлийн 250 өдрийн хөдөлгөөнийг ажигласны үндсэн дээр тодорхойлдог. 99%-ийн итгэлцлийн түвшинг ашиглана гэдэг нь VaR-ын дүнгээс илүү гарсан алдагдалтай өдөр 100 өдөр тутамд нэгээс илүү тохиолдохгүй гэсэн үг.

VaR нь зах зээлийн үнэ ба үнийн ирээдүйн хөдөлгөөн нь статистик тархалттай байна гэж үздэг, мөн зах зээлийн үнийн түүхэн корреляц ба огцом өөрчлөлтүүд дээр суурилдаг учраас энэ аргыг хэрэглэхэд зарим нэг хязгаарлалтууд байдаг. VaR арга нь мэдээллийг гаргахдаа түүхэн өгөгдлүүд дээр их тулгуурладаг, эрсдэлийн хүчин зүйлүүдийн ирээдүйн өөрчлөлт ба хөдөлгөөнийг тодорхой харуулж чаддаггүй зэргийн улмаас хэрэв эрсдэлийн хүчин зүйлүүдийн өөрчлөлт нь хэвийн тархалттай байна гэсэн төсөөллөөс зөрвөл, зах зээлийн том хөдөлгөөнийг магадлалыг дутуу үнэлж болно. Эрсдэлийн хүчин зүйлүүд ба тодорхой нэг хэрэглүүрүүдийн хувьд тэдгээр хүчин зүйлүүдийн хоорондын хамаарлын талаар хийсэн төсөөллүүдийн улмаас VaR нь дутуу эсвэл илүү тооцоолж болно. Позицууд нь өдрийн туршид өөрчлөгдөөгүй байсан ч VaR нь зөвхөн ажлын өдөр дуусах үеийн байдлаарх багцын эрсдэлийг илэрхийлдэг ба 99 хувийн итгэлцлийн түвшнээс давсан аливаа нэг алдагдлыг тооцож үздэггүй.

VaR-ын хязгаар ба алдагдлын хэмжээ нь удирдлагаас тогтоож өгсөн хязгаарт байгаа эсэхийг тогтмол шалгаж үздэг. Гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн санхүүгийн хэрэглүүр дээр нэг өдрийн хугацаанд гарч болох алдагдлын хэмжээг VaR аргаар тооцоолж гаргасныг дор үзүүлэв. Үүнд:

	Түүхэн загвар	Монте Карло загвар
	мян.төг	мян.төг
2014.12.31-ний өдөр	33,438	33,573
2014 оны өдрийн дундаж	100,092	99,840
2014 оны дээд хэмжээ	220,934	220,953
2014 оны доод хэмжээ	27,055	27,080
2013.12.31-ний өдөр	72,539	73,809
2013 оны өдрийн дундаж	63,455	62,671
2013 оны дээд хэмжээ	170,790	162,261
2013 оны доод хэмжээ	1,789	1,786

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

Дараах хүснэгтэд гадаад валютын эрсдэлд өртөж болох Банкны хөрөнгийн дүнг 2014.12.31 ба 2013.12.31-ний өдрийн байдлаар үзүүлэв. Хүснэгтэд санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бүртгэлийн дүнг гадаад валют тус бүрээр бүлэглэн үзүүлэв.

Санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн төвлөрөл	Төгрөг мян.төг	Ам.доллар мян.төг	Евро мян.төг	Бусад мян.төг	Нийт мян.төг
2014 оны 12-р сарын 31-ний өдөрөөр					
Хөрөнгө					
Бэлэн мөнгө ба Монголбанкн дахь харилцах	296,268,026	151,577,916	2,186,770	15,639,914	465,672,626
Бусад банкин дахь харилцах, хадгаламж	117,890,879	15,684,824	2,356,027	7,572,439	143,504,169
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	59,517	—	—	—	59,517
Зээл ба урьдчилгаа	1,049,462,001	20,548,107	7,414	1,662	1,070,019,184
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт					
- борлуулахад бэлэн	136,048,616	—	5,596	—	136,054,212
- дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших	125,837,522	—	—	—	125,837,522
Бусад хөрөнгө	4,912,298	8,378,172	—	—	13,290,470
	<u>1,730,478,859</u>	<u>196,189,019</u>	<u>4,555,807</u>	<u>23,214,015</u>	<u>1,954,437,700</u>
Өр төлбөр					
Банкуудын харилцах, хадгаламж	185,122,418	117,878,671	94	76	303,001,259
Репо хэлцэл	138,527,454	—	—	—	138,527,454
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	128,952	—	—	—	128,952
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	1,052,816,255	99,277,745	4,529,201	10,610,433	1,167,233,634
Зээлээр авсан эх үүсвэр	265,471,471	3,557,137	—	—	269,028,608
Бусад өр төлбөр	5,119,763	108,813	46	110,548	5,339,170
	<u>1,647,186,313</u>	<u>220,822,366</u>	<u>4,529,341</u>	<u>10,721,057</u>	<u>1,883,259,077</u>
Цэвэр позиц	<u>83,292,545</u>	<u>(24,633,346)</u>	<u>26,466</u>	<u>12,492,958</u>	<u>71,178,623</u>

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

Дараах хүснэгтэд гадаад валютын эрсдэлд өргөж болох Банкны хөрөнгийн дүнг 2014.12.31 ба 2013.12.31-ний өдрийн байдлаар үзүүлэв. Хүснэгтэд санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бүртгэлийн дүнг гадаад валют тус бүрээр бүлэглэн үзүүлэв. (Үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн төвлөрөл	Төгрөг	Ам.доллар	Евро	Бусад	Нийт
	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг
2013 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр					
Хөрөнгө					
Бэлэн мөнгө ба Монголбанкн дахь харилцах	280,634,432	40,580,135	972,779	9,744,605	331,931,951
Бусад банкн дахь харилцах, хадгаламж	9,217,836	20,387,549	574,925	6,307,538	36,487,848
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	556,031	–	–	–	556,031
Зээл ба урьдчилгаа	905,675,629	36,506,590	1,083	–	942,183,302
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт					
- борлуулахад бэлэн	50,712,645	–	5,553	–	50,718,198
- дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших	304,278,747	–	–	–	304,278,747
Бусад хөрөнгө	13,801,587	6,912,570	–	15,700	20,729,857
	<u>1,564,876,907</u>	<u>104,386,844</u>	<u>1,554,340</u>	<u>16,067,843</u>	<u>1,686,885,934</u>
Өр төлбөр					
Банкуудын харилцах, хадгаламж	143,994,110	155,669	92	68	144,149,939
Репө хэлцэл	118,138,297	–	–	–	118,138,297
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	413,243	–	–	–	413,243
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	960,634,292	65,386,197	2,366,993	5,768,993	1,034,156,475
Зээлээр авсан эх үүсвэр	288,475,026	30,158,587	–	–	318,633,613
Бусад өр төлбөр	4,136,013	133,695	25,602	208,092	4,503,402
	<u>1,515,790,981</u>	<u>95,834,148</u>	<u>2,392,687</u>	<u>5,977,153</u>	<u>1,619,994,969</u>
Цэвэр позиц	49,085,926	8,552,696	(838,347)	10,090,690	66,890,965

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

Урьдчилан төлөлтийн эрсдэл

Урьдчилан төлөлтийн эрсдэл гэдэг нь Банкны үйлчлүүлэгч ба харилцагч нь хүлээж байснаас өмнө эсвэл хойно төлбөрөө хийх эсвэл төлбөр хийхийг хүссэний улмаас Банк санхүүгийн алдагдалд орох эрсдэл юм.

Банк нь төрөл бүрийн түвшний урьдчилан төлөлтүүдийн хүүний цэвэр орлогод үзүүлэх нөлөөллийг урьдчилан тооцоолохдоо хялбаршуулсан аргыг авч хэрэглэдэг.

Хэрэв бусад бүх хувьсагчдыг тогтмол гэж үзэн эргэн төлөгдөх санхүүгийн хэрэглүүрийн 20% нь жилийн эхэнд урьдчилан төлөгдсөн бол тайлант жилийн хүүний орлого 34,332 сая төгрөгөөр буурахаар байсан байна. (2013: 16,193 сая төгрөг).

Үйл ажиллагааны эрсдэл

Үйл ажиллагааны эрсдэл гэдэг нь системийн доголдол, хувь хүний санамсаргүй болон санаатай үйлдэл болон бусад гадаад хүчин зүйлүүдийн улмаас Банк алдагдалд орж болох эрсдэл юм. Хяналт алдагдах үед үйл ажиллагааны эрсдэл нь нэр хүнд унах, хуулийн болон зохицуулалтын асуудалд орох, улмаар санхүүгийн алдагдалд ороход ч хүргэж болно. Банк хэдийгээр үйл ажиллагааны эрсдэлийг бүрэн арилгах бололцоогүй ч хяналт, мониторинг сайжруулах замаар энэ төрлийн эрсдэлийг удирдаж болно. Хяналтад ажил үүргийн хуваарь, хяналттай системд нэвтрэх, тулган баталгаажуулах журмууд, боловсон хүчний боловсрол, үнэлгээний үйл явцууд багтана. Мөн дотоод аудиторын ажлыг ашиглах явдал орно.

28. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГЛҮҮРҮҮДИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭ

Бодит үнэ цэнэ болон бодит үнэ цэнийн түвшинг тодорхойлох

Бодит үнэ цэнэ гэдэг нь дампуурсан болон албадан борлуулахад хүрсэн этгээдээс бусад аливаа сонирхож буй талуудын хооронд, санхүүгийн хэрэглүүрийг зах зээл дээр арилжаалагдах дүн юм. Зах зээл дээр бүртгэлгүй санхүүгийн хэрэглүүрийн хувьд бодит үнэ цэнийг нь тохиромжтой үнэлгээний аргуудыг ашиглан тодорхойлно.

Банк нь үнэлгээний техникүүдийг ашиглан санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлох, толилуулахдаа дараах түвшнийг хэрэглэдэг. Үүнд:

Түвшин 1: хөрөнгө, өр төлбөрийн хувьд хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй (залруулаагүй), идэвхитэй зах зээл дээрх үнэ,

Түвшин 2: бүртгэсэн бодит үнэ цэнэд томоохон нөлөө үзүүлэх бүх өгөгдлүүдийг нь шууд болон шууд бусаар ажиглах боломжтой бусад техникүүд,

Түвшин 3: бүртгэлд бүртгэгдсэн бодит үнэ цэнэд мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлдэг, зах зээл дээр ажиглагддаг мэдээлэл ашигладаггүй аргачлалууд.

Дараах хүснэгтэд бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгдсэн санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг бодит үнэ цэнийн түвшнээр нь ангилан үзүүлэв.

	Түвшин 1 мян.төг	Түвшин 2 мян.төг	Түвшин 3 мян.төг	Нийт мян.төг
2014.12.31-ний өдрөөр				
Санхүүгийн хөрөнгө				
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	–	59,517	–	59,517
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт- борлуулахад бэлэн	24,700	135,508,558	520,954	136,054,212
Дахин үнэлсэн хөрөнгө	–	–	56,718,782	56,718,782
Нийт	24,700	135,568,075	57,239,736	192,832,511
Санхүүгийн өр төлбөр				
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	–	128,952	–	128,952
Нийт	–	128,952	–	128,952
2013.12.31-ний өдрөөр				
Санхүүгийн хөрөнгө				
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	–	556,031	–	556,031
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт- борлуулахад бэлэн	27,600	50,175,187	515,411	50,718,198
Дахин үнэлсэн хөрөнгө	–	–	40,930,806	40,930,806
Нийт	27,600	50,731,218	41,446,217	92,205,035
Санхүүгийн өр төлбөр				
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	–	413,243	–	413,243
Нийт	–	413,243	–	413,243

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

1, 2 болон 3 дугаар түвшний хоорондох хөдөлгөөн

Бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгдсэн, санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийн 1, 2 болон 3 дугаар түвшний хооронд ямар нэг хөдөлгөөн гараагүй.

Гол таамаглалуудын өөрчлөлтийн бодит үнэ цэнээр хэмжигдсэн 3 дугаар түвшний санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн бодит үнэ цэнийн нөлөө

Хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй борлуулахад бэлэн хувьцаа

Бодит үнэ цэнийг найдвартай тооцоолох боломжгүй тул 3 дугаар түвшний санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг тооцоолох таамаглалын боломжит өөрчлөлтийн нөлөөг өртгөөр нь бүртгэсэн.

Хөрөнгийн дахин үнэлгээ

Барилга байгууламж болон газрын бодит үнэ цэнийг тогтоохын тулд зах зээлийн үнийн аргачлал ашигласан. Үнэлгээчин үнэлгээ хийхдээ зах зээл дээр байгаа ижил төстэй барилга байгууламжийн тооцоолсон худалдах өртөгт үндэслэсэн. Хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ нь хараат бус мэргэшсэн үнэлгээчид болох консорциум компаниудын үнэлгээн дээр үндэслэсэн байна.

Нөлөө бүхий, ажиглахуйц бус өгөгдөл:

Метр квадратын үнэ (Төв оффисын барилга): 3.85 сая төгрөг

Метр квадратын үнэ (Сүхбаатар дүүрэгт байрлах салбарын барилга): 2.30 сая төгрөг

Метр квадратын үнэ (Дархан хотод байрлах салбарын барилга): 0.58 сая төгрөг

Метр квадратын үнэ (Эрдэнэт хотод байрлах салбарын барилга): 1.40 сая төгрөг

Метр квадратын үнэ (Хөдөө орон нутагт байрлах салбарын барилга): 0.72 сая төгрөг (дундаж)

Барилга бүрийн тооцолсон метр квадратын үнийн нөлөө бүхий өсөлт (бууралт) нь нөлөө бүхий их (бага) бодит үнэ цэнэ хүргэнэ.

Дээр дурдсан ажиглахуйц бус өгөгдлүүд нь Банкны 2013 онд гүйцэтгэсэн үнэлгээнд суурилсан. Банк нь эдгээр өгөгдлүүд нь 2014 онд мэдэгдэхүйц хэмжээгээр өөрчлөгдөөгүй гэж үнэлсэн.

Бодит үнэ цэнээрээ тусгагдаагүй санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бодит үнэ цэнэ

Санхүүгийн тайланд бодит үнэ цэнээрээ хараахан бүртгэгдээгүй байгаа санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлоход ашиглах аргачлал, таамаглалыг доор харуулав.

Бодит үнэ цэнэ нь дансны үнэтэйгээ ойролцоо хөрөнгө

Дуусгавар хугацаа нь богино (нэг хүртэл жил) болон түргэн борлогдох санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн дансны үнийг бодит үнэ цэнэтэйгээ ойролцоо гэж үзнэ. Уг таамаглалыг хугацаагүй болон хугацаатай хадгаламж, янз бүрийн хүүтэй санхүүгийн хэрэглүүрүүдэд мөн ашиглана. Удирдлагын гүйцэтгэсэн бодит үнэ цэнийн үнэлгээнд үндэслэн бодит үнэ цэнийг нь тооцсон нэгээс дээш жилийн хугацаатай бусад банк санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламжийн бодит үнэ цэнэ нь санхүүгийн байдлын тайлан дахь дансны үнэтэй ойролцоо байна. Энэ нь голчлон ижил төрлийн хадгаламжийн бүтээгдэхүүнүүдийн өнөөгийн зах зээлийн хүүний түвшин нь анхны зах зээлийн хүүний түвшнээс хол зөрүүгүй байгаатай холбоотой.

Тогтмол хүүтэй санхүүгийн хэрэглүүр

Хорогдуулсан өртгөөр илэрхийлэгдсэн тогтмол хүүтэй санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг Монгол улс дахь ижил төстэй санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн одоогийн зах зээлийн хүү болон тэдгээр санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрсөн үеийн зах зээлийн хүүтэй харьцуулан тооцно.

Санхүүгийн тайланд бодит үнэ цэнээрээ тусгагдаагүй Банкны санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг ангилал бүрээр нь дансны болон бодит үнэ цэнээр нь харьцуулан дараах хүснэгтээр харууллаа. Энэхүү хүснэгтэд санхүүгийн бус хөрөнгө болон санхүүгийн бус өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг оруулаагүй болно.

Бодит үнэ цэнэ болон дансны үнийн хооронд ихээхэн зөрүүтэй үед Банкны санхүүгийн хэрэглүүрийг дансны болон бодит үнэ цэнээр нь харьцуулан дараах хүснэгтээр харууллаа.

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

	Дансны үнэ мян.төг	Бодит үнэ цэнэ мян.төг
2014 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр		
Санхүүгийн хөрөнгө		
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	1,070,019,184	1,049,570,709
	1,070,019,184	1,049,570,709
Санхүүгийн өр төлбөр		
Зээлээр авсан санхүүжилт	269,028,608	252,217,820
	269,028,608	252,217,820
2013 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр		
Санхүүгийн хөрөнгө		
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	942,183,302	923,316,379
	942,183,302	923,316,379
Санхүүгийн өр төлбөр		
Зээлээр авсан санхүүжилт	318,633,613	307,748,631
	318,633,613	307,748,631

29. ХОЛБООТОЙ ТАЛУУДЫН ТОДРУУЛГА

Банкны хувьцаа эзэмшигчидтэй хийсэн ажил гүйлгээ

2014 болон 2013 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар, Банк нь бизнесийн ердийн үйл ажиллагааныхаа хүрээнд дараах голлох ажил гүйлгээнүүдийг Банкны хувьцаа эзэмшигчидтэй хийсэн байна. Эдгээр ажил гүйлгээг арилжааны нөхцлөөр зах зээлийн ханшаар гүйцэтгэсэн.

	2014 мян.төг	2013 мян.төг
Хувьцаа эзэмшигчдийн харилцах, хадгаламж	720,267	731,881
Хувьцаа эзэмшигчдээс авсан зээл	88,254,017	121,106,593

Хувьцаа эзэмшигчдийн харилцах, хадгаламж нь жилийн 0.0%-иас 8.0%-ийн хүүтэй байсан. Уг санхүүгийн жилд эдгээр харилцах, хадгаламжид 11,232.0 сая төгрөгийн хүүний зардал төлсөн (2013 онд 1,235.74 сая төгрөг).

Хувьцаа эзэмшигчдээс авсан зээл нь жилийн 0.0%-иас 8.8%-ийн хүүтэй байсан. Уг санхүүгийн жилд эдгээр зээлд 2,384.38 сая төгрөгийн хүүний зардал төлсөн (2013 онд 2,315,68 сая төгрөг).

Монголбанкттай хийсэн ажил гүйлгээ

	2014 мян.төг	2013 мян.төг
Монголбанк дахь харилцах	410,737,394	278,714,470
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр – хөрөнгө	59,517	193,355
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр – өр төлбөр	128,952	413,243
Монголбанкны үнэт цаас	99,868,666	209,565,656
Репо хэлцэл	138,527,454	118,138,297
Зээлээр авсан санхүүжилт	128,043,445	131,594,226
Бусад хөрөнгө	–	58,531
Бусад өр төлбөр	–	35,770

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

Уг санхүүгийн жилд Монголбанкнаас авсан хүүний орлого болон төлсөн хүүний зардал нь тус тус 14,614 сая төгрөг ба 5,572 сая төгрөг байсан (2013 онд 8,982.04 сая төгрөг ба 4,874.21 сая төгрөг байсан).

Мөн 2013 оны 7 дугаар сарын 23-ны өдөр Төрийн Банк ХХК нь Монголбанкнаас томилсон Хадгаламж Банкны Эрх хүлээн авагчтай “Актив пассив хөрөнгө шилжүүлэх гэрээ” байгуулсанаар Хадгаламж Банкны зарим хөрөнгө болон өр төлбөрийг шилжүүлж авсан .

Холбоотой талуудтай хийсэн гүйлгээний нөхцлүүд

Бизнесийн ердийн үйл ажиллагааны үр дүнд дээр дурьдсан үлдэгдэл дүнгүүд үүссэн болно. Холбоотой талуудын төлсөн болон хүлээн авсан хүү нь ердийн арилжааны хүүгээр тооцогдсон. Тайлант жилийн эцсээрх зээл болон урьдчилгаанаас бусад үлдэгдэл дүн барьцаа хөрөнгөгүй болно. Бусад холбоотой талуудын өглөг эсвэл авлагын дүнд ямар нэгэн хүлээн авсан эсвэл гаргасан баталгаа байхгүй. 2013 болон 2014 оны 12 дугаар сарын 31-нээр дуусгавар болсон тайлант жилүүдэд Банк өөрийн холбоотой талуудтай холбоотойгоор найдваргүй авлагын сан байгуулаагүй болно.

Банк нь НББОУС 24-ийн өөрчлөлт болох “Төрийн оролцоот байгууллагуудын хувьд шаардлагатай тодруулгын хэсэгчилсэн хөнгөлөлт” хэсгийг хэрэгжүүлсэн. Иймд төрийн оролцоот байгууллагуудтай хийсэн дангаар материаллаг бус ажил гүйлгээнүүд нь санхүүгийн тайлангийн тодруулгад тусгагдаагүй болно.

30. ХӨРӨНГӨ БОЛОН ӨР ТӨЛБӨРИЙН ХУГАЦААНЫ ШИНЖИЛГЭЭ

Дараах хүснэгтэнд Банкны хөрөнгө, өр төлбөрийг эргэн төлөгдөх, барагдах хугацаагаарх шинжилгээг харуулсан байна. Тодруулга 27.3 “Төлбөрийн чадварын эрсдэл ба эх үүсвэрийн удирдлага”-аас Банкны зүгээс барагдуулах бууруулж тооцоогүй гэрээт үүргүүдийг харна уу.

	12 сар хүртэлх мян.төг	12 сараас дээш мян.төг	Нийт мян.төг
2014 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр			
Санхүүгийн хөрөнгө			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанкн дах харилцах	465,672,626	—	465,672,626
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	142,654,169	850,000	143,504,169
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	59,517	—	59,517
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	530,911,184	539,108,000	1,070,019,184
Санхүүгийн хэрэглүүр -			
- борлуулахад бэлэн	73,230,851	62,823,361	136,054,212
- дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших	100,894,433	24,943,089	125,837,522
Бусад хөрөнгө	13,290,470	—	13,290,470
	1,326,713,250	627,724,450	1,954,437,700
Санхүүгийн бус хөрөнгө			
Бусад хөрөнгө	3,050,954	—	3,050,954
Үндсэн хөрөнгө	—	74,674,163	74,674,163
Биет бус хөрөнгө	—	1,869,055	1,869,055
Хойшлогдсон татварын хөрөнгө	—	776,939	776,939
	3,050,954	77,320,157	80,371,111
Нийт	1,329,764,204	705,044,607	2,034,808,811

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

2014 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр	12 сар хүртэлх мян.төг	12 сараас дээш мян.төг	Нийт мян.төг
Санхүүгийн өр төлбөр			
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	303,001,259	—	303,001,259
Репо хэлцэл	138,527,454	—	138,527,454
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	128,952	—	128,952
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	1,086,456,529	80,777,105	1,167,233,634
Зээлээр авсан санхүүжилт	145,394,610	123,633,998	269,028,608
Бусад өглөг	5,339,170	—	5,339,170
	1,678,847,974	204,411,103	1,883,259,077
Санхүүгийн бус өр төлбөр			
Бусад өглөг	37,442	—	37,442
	37,442	—	37,442
Нийт	1,678,885,416	204,411,103	1,883,296,519
Цэвэр	(349,121,212)	500,633,504	151,512,292

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

2013 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр	12 сар хүртэлх мян.төг	12 сараас дээш мян.төг	Нийт мян.төг
Санхүүгийн хөрөнгө			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанкн дах харилцах	331,931,951	–	331,931,951
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	35,637,848	850,000	36,487,848
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	556,031	–	556,031
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	505,285,063	436,898,239	942,183,302
Санхүүгийн хэрэглүүр -			
- борлуулахад бэлэн	–	50,718,198	50,718,198
- дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших	265,198,282	39,080,465	304,278,747
Бусад хөрөнгө	20,729,857	–	20,729,857
	1,159,339,032	527,546,902	1,686,885,934
Санхүүгийн бус хөрөнгө			
Бусад хөрөнгө	2,728,081	–	2,728,081
Үндсэн хөрөнгө	–	59,971,903	59,971,903
Биет бус хөрөнгө	–	2,122,639	2,122,639
Хойшлогдсон татварын хөрөнгө	–	475,610	475,610
	2,728,081	62,570,152	65,298,233
Нийт	1,162,067,113	590,117,054	1,752,184,167
Санхүүгийн өр төлбөр			
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	144,149,939	–	144,149,939
Репо хэлцэл	118,138,297	–	118,138,297
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	413,243	–	413,243
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	988,383,360	45,773,115	1,034,156,475
Зээлээр авсан санхүүжилт	162,026,580	156,607,033	318,633,613
Бусад өглөг	4,503,402	–	4,503,402
	1,417,614,821	202,380,148	1,619,994,969
Нийт	1,417,614,821	202,380,148	1,619,994,969
Цэвэр	(255,547,708)	387,736,906	132,189,198

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**31. ХӨРӨНГИЙН ЗОХИСТОЙ ХАРЬЦАА**

Банк бизнесийн салшгүй эрсдэлийг өөрийн хөрөнгөдөө тулгуурлан үр ашигтай удирддаг. Бусад арга хэмжээнүүдээс гадна Монголбанкнаас тогтоосон дүрэм, харьцаануудыг ашиглах замаар банкны өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг хянадаг.

Өнгөрсөн жилийн турш Банк нь өөрийн хөрөнгөд хөндлөнгөөс тавьдаг бүх шалгууруудыг бүрэн хангаж ажилласан.

Капиталын удирдлага

Банкны капиталын удирдлагын үндсэн зорилго нь хөндлөнгөөс тавигдсан зохистой харьцааны шалгууруудыг биелүүлэх ба сөрөг цочролыг дааж чадах өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг хадгалахад оршдог.

Банк өөрийн хөрөнгийн бүтцийг удирдаж, эдийн засгийн нөхцөл байдал болон үйл ажиллагааных нь эрсдэлийн шинж чанарт орсон өөрчлөлтүүдийг харгалзан капиталын бүтэцдээ залруулга хийдэг байна.

Зохицуулалттай капитал

Монголбанкнаас арилжааны банкуудын нэгдүгээр зэрглэлийн өөрийн хөрөнгийн эрсдлээр жигнэсэн активын зохистой харьцааг хамгийн багадаа 9% (2013 онд 9%), өөрийн хөрөнгийн эрсдэлээр жигнэсэн активын харьцааг 14% (2013 онд 14%)-иас доошгүй байхаар тогтоосон байдаг бөгөөд эдгээр харьцаа нь эрсдэлийн уг шинж чанараар нь тохируулсан хөрөнгө болон нийт капиталыг авч тооцоологдсон байдаг. Банкны 2014 болон 2013 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг дараах хуудсанд үзүүлэв.

	2014	2013
1-р зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгийн эрсдэлээр жигнэсэн харьцаа	13.83%	12.87%
Эрсдэлээр жигнэсэн хөрөнгийн харьцаа	15.14%	14.28%
	2014	2013
	мян.төг	мян.төг
I-р зэрэглэлийн хөрөнгө		
Энгийн хувьцаа	113,000,000	113,000,000
Бусад сан	693,669	693,669
Хуримтлагдсан ашиг	24,745,150	5,422,056
Нийт I-р зэрэглэлийн хөрөнгийн дүн	138,438,819	119,115,725
II-р зэрэглэлийн хөрөнгө		
Дахин үнэлгээний нэмэгдэл	12,116,641	12,116,641
Нийгмийн хөгжлийн сан	956,832	956,832
Нийт II-р зэрэглэлийн хөрөнгийн дүн	13,073,473	13,073,473
Нийт капитал/капиталын суурь	151,512,292	132,189,198

ТӨРИЙН БАНК ХХК - САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2014 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

2014 болон 2013 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар эрсдэлээр нь жигнэсэн хөрөнгийг эрсдэлийн ангилал тус бүрээр үзүүлбэл:

%	2014		2013	
	Хөрөнгө мян.төг	Эрсдэлээр жигнэсэн мян.төг	Хөрөнгө мян.төг	Эрсдэлээр жигнэсэн мян.төг
0	776,939,954	–	688,503,546	-
20	138,196,180	27,639,236	16,020,981	3,204,196
50	275,811,027	137,905,513	247,142,547	123,571,273
70	107,690,109	75,383,076	108,650,374	76,055,261
100	735,698,082	735,698,082	691,126,727	691,126,727
150	13,199,079	19,798,619	21,198,818	31,798,228
Нийт	2,047,534,431	996,424,526	1,772,642,993	925,755,685

32. МОНГОЛ ХЭЛ ДЭЭРХ ОРЧУУЛГА

Эдгээр санхүүгийн тайлангуудыг Англи хэл дээр мөн бэлтгэсэн болно. Монгол, Англи хувиудын хооронд утга, агуулгын зөрүү гарах тохиолдолд Англи хувийг дагана.

